

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ BİLİM DALI**

**ÖĞRENCİLERİN SOSYALLEŞME SÜRECİ VE REKREASYON
FAALİYETLERİNE KATILIMLARININ İNCELENMESİ:
TURİZM FAKÜLTELERİ ÖRNEĞİ**

BURAK PINAROĞLU

YÜKSEK LİSANS

**DANIŞMAN:
DR. ÖĞR. ÜYESİ MUSTAFA CÜNEYT ŞAPCILAR**

KONYA-2020

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ KONYA SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
--	---	---

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Burak PINAROĞLU		
	Numarası	17811201040		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı / Turizm İşletmeciliği Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	☒	
		Doktora	☐	
Tezin Adı	Öğrencilerin Sosyalleşme Süreci ve Rekreasyon Faaliyetlerine Katılımlarının İncelenmesi: Turizm Fakülteleri Örneği			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Burak PINAROĞLU

ÖNSÖZ

Öğrencilerin sosyalleşme düzeylerinin belirlenmesine yönelik yapılan bu araştırma boyunca ilgi ve desteğini hiç esirgemeyen, sahip olduğu bilgi birikimi ile bana yol gösteren ve kendisinden çok şey öğrendiğim çok kıymetli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Cüneyt ŞAPCILAR'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmanın birincil verilerini elde etmeme yardımcı olan herkese çok teşekkür ederim.

Son olarak maddi ve manevi desteklerini benden esirgemeyen, yüksek lisansım boyunca her zaman yanımda olan arkadaşlarım ve her konuda bana güvenen başta ANNEM olmak üzere Babama ve kardeşlerime teşekkürlerimi sunuyorum.

Burak PINAROĞLU

Konya, 2020

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ KONYA SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
---	--	--

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	Burak PINAROĞLU		
	Numarası	17211201040		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı / Turizm İşletmeciliği Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Cüneyt ŞAPCILAR		
Tezin Adı	Öğrencilerin Sosyalleşme Süreci ve Rekreasyon Faaliyetlerine Katılımlarının İncelenmesi: Turizm Fakülteleri Örneği			

Turizm Fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerin sosyalleşme düzeylerinin belirlenmesi çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Alt amacını ise; öğrencilerin rekreasyon faaliyetlerine katılmama nedenlerinin tespit edilmesi oluşturmaktadır. Birincil veriler anket tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Çalışma kapsamında 10 üniversitenin turizm fakültesinde eğitim gören 946 öğrenci değerlendirmeye alınmıştır. Elde edilen birincil veriler istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma bulguları değerlendirildiğinde öğrencilerin sosyalleşme sürecinde aile, okul ve kültürün en önemli unsurlar olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin sosyalleşme süreçleri ile cinsiyeti arasında istatistiki olarak farklılıklar belirlenmiştir. Öğrencilerin rekreasyon faaliyetlerine katılmama nedenleri ile üniversite, bölüm ve aylık gelir arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Öğrencilerin rekreasyon faaliyetlerine katılma durumları incelendiğinde, en çok tercih edilen rekreasyon faaliyetlerinin arkadaş toplantıları-ziyaretler ve internet-bilgisayar oyunları olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin rekreasyon faaliyetlerini seçerken etkili olan faktörler incelendiğinde ise, kişisel uygunluk faktörünün öne çıktığı tespit edilmiştir. Araştırma zaman, maliyet ve ulaşılabilirlik açısından kısıtlılık oluşturmasından dolayı belirlenen 10 fakülte ve 2019-2020 eğitim öğretim yılı ile sınırlandırılmıştır. Uygulama alanı olarak farklı bir alanın seçilmesinin literatüre kısmen de olsa katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyalleşme, Rekreasyon, Turizm Fakülteleri

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ KONYA SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
---	--	--

ABSTRACT

Author's	Name and Surname	Burak PINAROĞLU		
	Student Number	17211201040		
	Department	Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı / Turizm İşletmeciliği Bilim Dalı		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Cüneyt ŞAPCILAR		
Title of the Thesis/Dissertation	Examination of Socialization Process of Students and Their Participation in Recreational Activities: The Case of Tourism Faculties			

The main purpose of the study is to determine the socialization levels of students who study in Tourism Faculties. Its sub-objective is to determine the reasons why students do not participate in recreation activities. Primary data was obtained by using questionnaire technique. In the scope of the study, 946 students who study in the tourism faculties of 10 universities were evaluated. The data obtained from primary data were tested by using statistics program. When research findings are evaluated family, school and culture were found as the most important elements in the socialization process of the students. Statistically, differences between students socialization process with gender were determined. Significant differences were determined between the reasons of students' not to participate in recreation activities due to university, department and monthly income. When students participation in recreation activities is examined, it is determined that the most preferred recreation activities are friend meetings-visits and internet-computer games. When the factors which affect the students' selection of recreation activities were examined, it is seen that the factor of personal suitability stands out. The research has been limited to 10 faculties and the 2019-2020 academic year due to limitations in terms of time, cost and accessibility. It is thought that choosing a different area as the application field will contribute to the literature, albeit partially.

Keywords: Socilaizing, Recreation, Tourism Faculties

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
ÇİZELGELER LİSTESİ	vi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	viii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM SOSYALLEŞME

1.1. Sosyalleşmenin Tanımı ve Gelişimi	4
1.1.1. Sosyalleşme Süreci	4
1.1.2. Sosyalleşme Sürecinin Gelişimi.....	5
1.1.3. Sosyal Kuramlar.....	6
1.1.3.1. Psikanalitik Kuram	7
1.1.3.2. Maslow'un İhtiyaçlar Kuramı.....	7
1.1.3.3. Sosyal Gelişim Kuramı.....	8
1.1.3.4. Öğrenme Kuramı	8
1.1.4. Sosyalleşme Sürecinin Özellikleri	9
1.2. Sosyalleşme Sürecine Etki Eden Faktörler	10
1.2.1. Kurumsal Faktörler	11
1.2.1.1. Aile	11
1.2.1.2. Eğitim	12
1.2.1.3. Din	12
1.2.2. Çevresel Faktörler	13
1.2.2.1. Okul	13
1.2.2.2. Akran Grubu	15
1.2.2.3. Toplumsal Çevre.....	15
1.2.2.4. Kitle İletişim Araçları	16
1.3. Türkiye'de Sosyalleşme Olgusu	17
1.3.1. Sosyalleşme Sürecinde Üniversitelerin Yeri.....	17

İKİNCİ BÖLÜM REKREASYON

2.1. Zaman Kavramı	20
2.1.1. Zamanın Önemi ve Zaman Yönetimi.....	22
2.1.2. Sosyal Statü ve Zaman.....	24
2.1.3. Kültürel Dinamikler ve Zaman	25
2.2. Serbest (Boş) Zaman Kavramı.....	26
2.2.1. Serbest Zamanın Kavramsal Çerçevesi.....	27
2.2.2. Boş Zaman Kavramının Tarihsel Gelişim Süreci	30
2.2.3. Serbest Zamanın Ana Fonksiyonları.....	33
2.2.4. Serbest Zamanın Değerlendirilmesi.....	34
2.2.4.1. Değerlendirme Teorileri	34
2.2.4.2. Değerlendirmenin Faydaları	36

2.2.4.2.1. Fiziksel Fayda	36
2.2.4.2.2. Psikolojik Fayda.....	37
2.2.4.2.3. Sosyal Fayda	37
2.2.4.3. Etkinliklerin Sınıflandırılması	38
2.3. Rekreasyon Kavramı.....	39
2.3.1. Rekreasyon Faaliyetlerine Karşı Duyulan İhtiyaç	44
2.3.2. Rekreasyon Faaliyetlerinin Sınıflandırılması.....	47
2.3.3. Rekreatif Faaliyetlerin Özellikleri	49
2.3.4. Rekreasyon Faaliyetlerinin Etki Alanları ve Faydaları.....	51

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	53
3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları.....	53
3.3. Veri Toplama Tekniği.....	53
3.3.1. Araştırmanın Hipotezleri.....	54
3.3.2. Evren ve Örneklem Seçimi	57
3.3.3. Veri Analiz Yöntemi	57

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR

4.1. Araştırmanın Bulguları	59
4.1.1. Katılımcı Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular	59
4.2. Araştırma Verilerinin Analizi	61
4.2.1. Faktör Analizi	68
4.3. Hipotezlerin Testleri	72
4.3.1. Mann-Whitney U Analizi.....	72
4.3.2. Chi-Square Analizi.....	73
4.3.3. Kruskal Wallis-H Analizi.....	89
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	96
KAYNAKÇA.....	102
EKLER.....	109

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 3.1. Hipotezler Tablosu	55
Çizelge 4.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri	60
Çizelge 4.2. Katılımcıların Bir Haftada Boş Oldukları Gün Sayısı (Gün/Hafta)	61
Çizelge 4.3. Katılımcıların Bir Günde Boş Oldukları Saat Süresi (Saat/Gün).....	61
Çizelge 4.4. Katılımcıların Boş Zaman Değerlendirme Tercihleri	61
Çizelge 4.5. Katılımcıların Rekreatif Faaliyet Seçmesinde Etkili Olan Faktörler .	62
Çizelge 4.6. Seçilen Rekreatif Faaliyetin Katılımcı Üzerindeki Etkisi	63
Çizelge 4.7. Katılımcıların Rekreatif Faaliyetlere Katılmama Nedenleri.....	64
Çizelge 4.8. Katılımcıların Sosyalleşme Süreçlerine İlişkin Değişkenler.....	64
Çizelge 4.9. Sosyalleşme Ölçeği Faktör Yapısı	69
Çizelge 4.10. Güvenirlilik Analizi	72
Çizelge 4.11. Cinsiyete Göre Sosyalleşme Düzeylerinin Farklılaşp Farklılaşmadığı Belirlemek İçin Yapılan Mann-Whitney U Analizi	72
Çizelge 4.12. Rekreatif Faaliyetlerine Katılmama Nedenlerinin Üniversitelere Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları.....	73
Çizelge 4.13. Rekreatif Faaliyetlerine Katılmama Nedenlerinin Aylık Gelire Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları.....	75
Çizelge 4.14. Rekreatif Faaliyetlerine Katılmama Nedenlerinin Bölümlere Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları.....	76
Çizelge 4.15. Rekreatif Faaliyetlerine Katılmama Nedenlerinin Boş Gün Sayısına Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları.....	77
Çizelge 4.16. Rekreatif Faaliyetlerine Katılmama Nedenlerinin Sınıflara Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları.....	78
Çizelge 4.17. Rekreatif Faaliyetlerine Katılmama Nedenlerinin Boş Saat Sayısına Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları.....	78
Çizelge 4.18. Boş Zaman Değerlendirme Tercihlerinin Aylık Gelire Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları.....	79
Çizelge 4.19. Boş Zaman Değerlendirme Tercihlerinin Bölüme Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları.....	80
Çizelge 4.20. Boş Zaman Değerlendirme Tercihlerinin Sınıfa Göre Dağılımı ve Chi- Square Analizi Sonuçları.....	81
Çizelge 4.21. Boş Zaman Değerlendirme Tercihlerinin Üniversiteye Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları.....	82
Çizelge 4.22. Rekreatif Faaliyet Seçmede Etkili Olan Faktörlerin Bölüme Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları.....	84
Çizelge 4.23. Rekreatif Faaliyet Seçmede Etkili Olan Faktörlerin Üniversiteye Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları.....	85
Çizelge 4.24. Rekreatif Faaliyetlerinin Katılımcılar Üzerindeki Etkilerinin Aylık Gelire Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları.....	86
Çizelge 4.25. Rekreatif Faaliyetlerinin Katılımcılar Üzerindeki Etkilerinin Üniversiteye Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları	87
Çizelge 4.26. Rekreatif Faaliyetlerinin Katılımcılar Üzerindeki Etkilerinin Bölüme Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları.....	88
Çizelge 4.27. Üniversite Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Analizi	89
Çizelge 4.28. Bölüm Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Analizi	91

Çizelge 4.29. Sınıf Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Analizi	92
Çizelge 4.30. Hipotez Değerlendirme Sonuçları	93

KISALTMALAR LİSTESİ

AHBVÜ	: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
AIEST	: Uluslararası Turizm Uzmanları Birliği
AKÜ	: Afyon Kocatepe Üniversitesi
ATAÜNI	: Atatürk Üniversitesi
ÇOMÜ	: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ERÜ	: Erciyes Üniversitesi
ISUBÜ	: Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
KMO.	: Kaiser-Meyer-Olkin
MEÜ	: Mersin Üniversitesi
n	: Sayı
NEÜ	: Necmettin Erbakan Üniversitesi
OMÜ	: Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Ort.	: Ortalama
p	: Anlamlılık Değeri
Sig.	: Significant
ss	: Standart Sapma
SÜ	: Selçuk Üniversitesi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu

GİRİŞ

İnsanoğlu, eski çağlardan beri hayatını sürdürebilmek için çeşitli değişim ve dönüşümler gerçekleştirmiştir. Bu değişimlerin temelinde, insanoğlunun yalnızlıktan uzaklaşmak istemesi, birlik ve beraberlik arzusu yatmaktadır. Bunun temel sebebi hayatı sürdürülebilir kılmaktır. Bu sürdürülebilir hayat için çeşitli sistemler ortaya çıkmıştır. Bu sistemlere, dışa kapalı toplumlar, siyasal ve ekonomik olarak örgütlenmiş toplumlar ve kapitalist toplumlar örnekleri verilebilmektedir.

İnsanoğlunun, hayatını devam ettirebilmesi için ihtiyaç duyduğu temel şeylerin başında iletişim gelmektedir. İletişimin devamlılığı sağlayabilmek için, insanoğlunun, ilişkiler ve iletişim hakkında bir düşünceye sahip olması gerekmektedir. Buna örnek olarak, insanların birbirlerini neden sevdiklerine dair açıklama yapma isteğine sahip olması gösterilebilir. İnsanoğlunun hayatta kalma çabasına ilave olarak, doğa karşısında kendisini küçük görmesi ve küçüklüğün giderilmesi, kendisine bir pozisyon belirleme isteği ve itibar kazanma isteği iletişimi mecburi bir durum haline getirmektedir. Sonuç olarak ise, sosyalleşme süreci olarak tanımlanan iletişime geçme ve beraber yaşama düşüncesi, insan tabiatının doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.

Sosyalleşme kavramının tanımlamalarında çeşitli farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin Linton, dünyaya yeni gelen birinin henüz bir statü sahibi olmadığını üstünü çizerek yeni doğanlar için “cahil hayvanlar” yakıştırmasını yapmıştır. Yeni doğan bireyin, medeni olma sürecine geçişini sosyalleşme süreci olarak tanımlamıştır. Dollard sosyalleşmeyi, bireyin toplum karışması ve toplum içerisindeki düzeni, sınıfları ve beklentileri olumlu yönde karşılayarak uyum sağlaması olarak tanımlamıştır. Son olarak Badawi bu süreci, bireyin toplumsallaşması olarak tanımlamaktadır.

Sosyalleşme kavramına yönelik farklı bakış açıları, bazı kuramların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Sosyalleşme kavramının tek bir tanımının bulunmaması nedeniyle bir belirsizlik oluşmaktadır. Bu nedenle sosyalleşme sürecinin daha iyi anlaşılabilmesi için çalışmada kavramı açıklayan kuramlardan bazıları incelenmiştir. Bunlar, Freud’un Psikanalitik yaklaşımı, antropologların Kültürleşme Kuramı, 20.

yüzyılda ortaya çıkmış Öğrenme Kuramı, Maslow'un İhtiyaçlar Kuramı ve Ahlak-Gelişim Kuramı olarak sıralanmıştır.

Rekreasyon, kişinin boş zamanlarında haz duymak veya birtakım bedensel, sosyal ve duygusal hareketleri elde etmek amacıyla yaptığı faaliyetler veya deneyimlerdir. Bir başka tanım olarak, insanların yoğun çalışma temposu, süregelen hayat tarzı veya çevrenin olumsuz etkilerinden kaynaklanan bedensel ve ruhsal sağlığı tekrar elde etmek, devamlılığını sağlamak, devamında zevk ve kişisel doyuma ulaşmak, çalışma ve zorunlu ihtiyaçlar dışında kalan zamanı bireysel veya toplum içinde seçerek yaptığı etkinlikler şeklinde verilebilmektedir.

İlk medeniyetlerden günümüze kadar aşamalar halinde gelişerek gerçekleşen rekreasyon faaliyetleri, ilk medeniyetlerde, yaşam boyu katlanılan ve insanı yoran şeylerden uzaklaşmanın sadece manevi alemde, ebedi huzurla mümkün olabileceğine inanılarak gerçekleşmiştir. Daha sonraki zamanlar da ise, yaşlılık dönemlerinde dinlenme, mevsimlik veya hafta sonu tatil yapma ve günlük olarak ortaya çıkan boş zamanlarında rekreasyon faaliyetlerine katılma şeklinde yapılmıştır. Boş zamanların artmasına paralel olarak refah düzeyinin yükselmesiyle daha iyi yaşam şartlarına kavuşulması, rekreasyon faaliyetlerine daha çok önem verilmesini beraberinde getirmiştir.

Değişen dünya değerleri, günümüz insanının kentleşmeyle başlayan değer ve standartlarını değiştirmiş, mevcut kullanım alanlarını farklılaştırmış ve yeni kullanım alanları oluşturmuştur. Gelişen teknoloji, endüstrileşme ve değişen sosyo-ekonomik koşullarla birlikte kentlerde yaşayan bireylerin yeşil alanlardaki rekreasyon faaliyetleri, kişilerin ruhsal ve fiziksel gelişimlerinde çok önemli yere sahip olmuştur. İnsanların adeta makineleştiği günümüzde, kent yaşamının gürültülü atmosferinden kurtulup, ruhsal ve bedensel yorgunluğu üzerinden atmak, yaşama yeniden bağlanmak için serbest zamanlarını kendisini ruhsal bunalımlara yöneltmeyecek faaliyetlere girişmesi en iyi ve keyifli bir şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir. İnsanın fiziksel ve psikolojik yenilenmesini sağlayan rekreasyon, bir sanayileşme ve uygarlık ürünü olarak, çağdaşlık ve bir kültür sonucu, insanların bireysel ve toplumsal değerler bakımından, mutluluk, zevk ve bunların da ötesinde birçok değer oluşturacak bir kavram olarak görülmektedir.

Çalışmanın birinci bölümünde bir süreç olarak sosyalleşme kavramının tanımı, özellikleri, fonksiyonları ve sosyalleşme sürecinde öne çıkan faktörler ele alınmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde ise rekreasyon kavramının tanımı, zaman kavramı ve boş (serbest) zaman kavramı ele alınmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise çalışmanın yöntemi verilmiştir. Dördüncü bölümünde ise üniversite öğrencilerinin sosyalleşme süreçleri, rekreasyon faaliyetlerine katılımları ve katılmamaları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Sonuç kısmında ise, incelenen bu ilişkiler literatürdeki benzer çalışmalarla desteklenip, yorumlanmıştır. Son olarak elde edilen sonuçlara göre çeşitli önerilerde bulunulmuştur. Çalışmanın uygulama kısmında, öğrencilerin sosyalleşme süreçlerinin belirlenmesi ve rekreasyon faaliyetlerine katılma durumlarını belirlemeye yönelik nicel araştırma yöntemlerinden veri toplama amacıyla anket tekniği kullanılmıştır. Bu amaçla daha önce geliştirilen ölçekler kullanılarak bir anket formu hazırlanmıştır. Hazırlanan anket formunun birinci bölümünde katılımcıları tanımaya yönelik demografik sorular, ikinci bölümünde katılımcıların rekreasyon faaliyetlerine katılma durumlarına yönelik ifadeler, üçüncü bölümünde katılımcıların rekreasyon faaliyetlerine katılmama durumlarına yönelik ifadeler ve son olarak dördüncü bölümde katılımcıların sosyalleşme düzeylerinin belirlenmesine yönelik 5'li likert ölçeğinden oluşan 34 ifade bulunmaktadır.

Araştırmanın amacını, üniversite öğrencilerinin sosyalleşme süreçlerinin belirmesi oluşturmaktadır. Alt amacını ise; üniversite öğrencilerinin rekreasyon faaliyetlerine katılmama durumlarının belirlenmesi oluşturmaktadır.

Araştırma zaman maliyet ve ulaşılabilirlik nedeniyle belirlenen üniversitelerde 2019-2020 eğitim öğretim dönemi ile sınırlandırılmıştır. Aynı zamanda elde edilen bulgular ankete katılan öğrencilerin verdiği cevaplar kapsamında geçerlilik göstermektedir. Araştırmada yapılan anket ile elde edilen veriler istatistik programıyla test edilmiştir. Araştırmadaki verilerin güvenilirliğinin ölçümü ve bulguların doğruluğu için güvenilirlik analizinden faydalanılmıştır. Aynı zamanda frekans analizleri, faktör analizi, Mann-Mhitney U testi, Kruskal Wallis-H analizi ve Chi-Square analizi uygulanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM SOSYALLEŞME

Bu bölümde; sosyalleşme sürecinin tanımı, gelişimi, özellikleri, sosyalleşme sürecine etki eden faktörleri ve Türkiye’de sosyalleşme olgusu hakkında bilgiler verilmiştir.

1.1. Sosyalleşmenin Tanımı ve Gelişimi

Sosyalleşme süreci, dünyada ilk metinlerin verildiği 1910’lu yıllardan günümüze değin birçok değişikliğe maruz kalmıştır. Kavrama yönelik bakış açıları ideolojilerden politik yönelimlere, toplumların dini yapılarından nüfus değişimlerine kadar birçok olgudan etkilenmiştir. Sürecin doğru anlaşılması için tanımlama ve tarihsel arka planın ayrı incelenmesi gerekmektedir (Şahan, 2007: 4).

1.1.1. Sosyalleşme Süreci

Sosyalleşme, demografik yapı, kültür ve ananeler gibi, toplumsal normları etkileyen olguların nesilden nesile aktarılmasını sağlayan “öğrenme” sürecidir. Bu süreç her medeniyet ve topluluk için farklılıklar arz etmektedir. Bunun sebeplerine, ataerkilliğe bağlılık düzeyi, eğitim metotlarındaki farklılıklar, dil, tarih ve hatta coğrafi farklılıklar örnek olarak verilmektedir (Koştaş, 1987: 330). Bir süreç olarak sosyalleşmenin özellikleri hususunda, özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısı itibariyle sağlanan bir konsensüs bulunmaktadır. Toplumbilimcilerin hem fikir olduğu özellikleri Aziz (1982) bir araya toparlayarak sıralamıştır. Bu süreç, bireyin doğumundan ölümüne değin devam etmektedir. Her jenerasyon, toplumsal rollerin yapısını, belirli oranda değiştirmektedir. Her toplumun sosyalleşme süreci, diğerlerine göre farklılıklar arz etmektedir. Toplumların içindeki alt kültürler de birbirlerinden ayrılan özelliklere sahip olduğundan, süreçte farklılıklar görülmektedir. Sosyalleşme sürecini her birey için ortak bir kronolojiye oturtmak mümkün değildir. Yaşanılan çevre, gelir, eğitim gibi faktörlerin etkisiyle, sosyalleşme aşamaları farklılıklar gösterebilmektedir. Sosyalleşme süreci, basitten karmaşığa doğru ilerlemektedir. Aile içinde alınan eğitim sonucunda rolün öğrenilmesi basit (somut) dönem olarak ifade edilirken, topluma tam entegrasyonun

sağlandığı dönem karmaşık (soyut) olarak nitelendirilmektedir. Son olarak bu süreç, toplumsal öğrenme yöntemi ile gerçekleştirilmektedir (Aziz, 1982: 21-26).

Süreci etkileyen faktörlerin daha iyi anlaşılabilmesi için bireyin doğumundan topluma entegre olduğu ana kadar geçen zaman önem arz etmektedir. İnsanların doğuştan edindiği, biyolojik öznelilikler, onların topluma entegre olması için yeterli değildir. Koştaş (1987: 330), süreci ikiye ayırmıştır. Bunlar, bireyi çevreleyen unsurlarla, genelde şuurlu olmadan kurulan iletişimi ifade eden “sübjektif” sosyalleşme ve toplumsal faktörlerin bireye etkisini ifade eden “objektif” sosyalleşmedir. Buradan hareketle öğrenme süreci ile kişilik olgusunun bir bağa sahip olduğu anlaşılmaktadır. Sosyalleşme sürecinin açıklanması için kullanılan, neredeyse tüm kuramlarda da bireyin kişiliğine değinilmiştir.

1.1.2. Sosyalleşme Sürecinin Gelişimi

Sosyalleşme kavramının tarihsel arka planının anlaşılabilmesi için öncelikle, kavram ile doğrudan ilgili olan sosyal değişim olgusunun bilinmesi gerekmektedir. Çünkü bir çalışma alanı olarak sosyalleşme ilk defa 20. yüzyılda incelenmiş olsa da sosyal değişim olgusunun tarihi 14. yüzyıla dayanmaktadır (Doğan, 2011: 33-34).

Sosyolojinin kurucusu olarak bilinen İbn Haldun, sosyal değişim kavramını determinist bir yaklaşımla incelemiştir. Ona göre değişim maddi ve manevi birçok faktör üzerinden gerçekleşmektedir (Doğan, 2011: 35). 19. yüzyılda yaşayan sosyolog ve matematikçi August Comte ise değişimi, tarihsel çerçevede ele almıştır. Comte’a göre tüm sosyal olaylar teolojik, metafizik ve pozitif safhalarıyla ele alınmalıdır. Buna sosyolojide “üç hal kanunu” denilmektedir (Tekeli, 1998: 223-224). Tarihin teolojik safhasında hisler ve arzular ile sosyal değişim arasında bir nedensellik bağı bulunmaktadır. Metafizik dönemde inancın bilim üzerindeki etkisi azalmış, eşyanın tabiatı araştırılmaya başlanmıştır. Böylece sosyal değişimi etkileyen ana faktörler materyalist bakış açılarıncı belirlenmiştir. Pozitivist (determinist) dönemde ise, olaylar arasındaki nedensellik bağının önemi üzerinde durulmuştur. Avrupa’da kilisenin etkisi yok denilecek bir seviyeye indirgenmiştir. Determinist ve illiyetçi bir yaklaşım ortaya çıkmıştır. Sosyal değişim kavramlarına pozitif

çözömlerler getirilmeye çalışılmıştır. Bu safhada, pozitif bilimlerdeki kesinlik düzeyi fenomeni sosyal araştırmaların önünde bir engel olarak durmaktadır (Doğan, 2011: 35).

19. yüzyılın Fransız sosyologlarından Emile Durkheim, yaşadığı dönemde güçlenmeye başlayan Marksist ekolün de etkisiyle, “sosyal farklılaşma” kavramı üzerinde yoğunlaşmıştır. Durkheim’e göre sosyalleşmeyi tetikleyen ana faktör sosyal değişimdir. Sosyal değişim ise iş bölümünün sebep olduğu karmaşık toplum yapısıyla açıklanabilmektedir (Kösemihal, 1989: 176).

Sosyalleşmenin tarihsel süreci, Marx tarafından ilkel, komünal toplum-köleci toplum-kapitalist toplum-sosyalist toplum ve geçiş evrelerinin sonuncusu olan komünist toplum safhalarıyla açıklanmaktadır. Ona göre son safhada, yani komünist toplum yapısının teşkili gerçekleştiğinden sonra sınıfsız bir toplum yaratılacağından sosyalleşmenin, sosyal mutlak bir yapıda ele alınması gerekmektedir (Kösemihal, 1989: 220).

Değişim olgusu üzerinden ele alınan sosyalleşmenin bir süreç olarak görülmesi, yani çalışmada ele alınan anlamıyla incelenmeye başlanması 20. yüzyılın ilk yarısında mümkün olmuştur (Koştaş, 1987: 329). Bundan sonra asrın ideolojik buhranları, iki dünya savaşı, diyalektik kavramının gelişimi ve batı okulunun bilimsel araştırmalardaki üstünlüğü kavramın farklı kuramlarla ele alınmasına sebep olmuştur. Örneğin, Freud’ un Psikanaliz’i geliştirmesiyle sosyoloji ve psikoloji gibi alanların yanında Feminizm gibi düşünce akımları da değişime uğramıştır (Koç, Yavuzer, Demir ve Çalışkan, 2001: 48). Sosyalleşme sürecinin sebep sonuç ilişkisi kapsamında, kuramlar tarafından değişkenlere yüklenen değerler farklılık gösterse de bazı ortak noktalar bulunmaktadır. Özellik, işlev ve süreci etkileyen unsurlarda bir fikir birliği söz konusudur.

1.1.3. Sosyal Kuramlar

Sosyalleşme kavramının komplike yapısı, 20. yüzyılda devletlerin siyasi yapılarını etkileyen ideolojiler ve bilimsel paradigmalardaki gelişmeler sürecin açıklanma safhasında farklı kuramların ortaya çıkmasına sebep olmuştur

(Kağıtçıbaşı, 1999: 262). Olgunun daha iyi anlaşılabilmesi açısından kuramların da incelenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda Freud'un Psikanalitik Kuramı, Maslow'un İhtiyaçlar Kuramı, Vygotsk'in Sosyal Gelişim Kuramı ve Öğrenme Kuramı incelenmiştir.

1.1.3.1. Psikanalitik Kuram

Freud'un, insan zihninin faaliyetlerini üç alana ayırarak incelediği Psikanaliz teorilerinden yola çıkarak geliştirilen Psikanalitik Kuramı insan davranışlarının tanımlanarak iyileştirilmesine yoğunlaşmaktadır (Özer, 1998: 7).

Sigmund Freud, sosyal davranışların ana dinamiği olarak kişiliği kabul etmektedir. Freud'a göre kişilik üç ana birimden müteşekkildir. İlk birim olan "id" insan psikolojisinin katalizörüdür. İlkel dönemden beri aktarılan, kalıtsal dürtüleri barındırmaktadır. Bunlar erteleme gücü, doyumu neredeyse imkânsız dürtülerdir. İkinci birim, "id" deki dürtülerin frenlenmesi veya toplumsal ve kültürel sınırlara adapte edilmesi için çalışmaktadır. Bu birimin adı "ego"dur. İd'e nazaran daha rasyonel ve daha pratiktir (Şahan, 2007: 34). Son olarak, toplumsal rollerin özümsemesi ve bilinçaltında bir süzgeç haline getirilmesi hususunda çalışan birim "süper ego"dur. Ortaya çıkan süzgeç, toplumsal davranış kalıpları, kültürel normlar ve çevre baskısının özünü teşkil eden unsurlardan oluşmaktadır. Bireyin, kendi davranışlarını, bu unsurlara göre iyi ya da kötü olarak sınıflandırmasını sağlamaktadır (Özer, 1998: 17).

İkinci birim olan "ego" her zaman "id"in, toplumca kabul edilmeyecek dürtüleri ile "süper ego"nun dayattığı süzgeç arasındadır. "İd"in doyuma ulaşması için çabalarırken "süper ego"nun oluşturduğu süzgeci göz ardı etmeyen "ego", bu yönüyle bir dengenin sağlayıcısıdır. Sonuç olarak, Freud'a göre sosyalleşme sürecini bu üç birimin ilişkisi şekillendirmektedir (Arı, Üre ve Yılmaz, 1998: 55).

1.1.3.2. Maslow'un İhtiyaçlar Kuramı

Bu kurama göre sosyalleşme süreci, bir ihtiyaçlar hiyerarşisi ile açıklanmaktadır. Bu hiyerarşik sistem piramit şeklinde resmedilmektedir. Buna göre piramidin en üstündeki ihtiyaç en lüks olanıdır. Piramidin tabanında ise fizyolojik

ihtiyaçlar bulunmaktadır. Bu hiyerarşi yedi ana bölümden oluşmaktadır. En altta açlık, susuzluk ve uyku ihtiyacı, yani fizyolojik ihtiyaçlar bulunmaktadır. Onu güven duyma ihtiyacı takip etmektedir. Üçüncü sırada bir gruba ait olma, dördüncü sırada statü kazanma, beşinci sırada merak giderme, altıncı sırada estetik kaygısı ve son sırada kendini gerçekleştirme ihtiyacı bulunmaktadır (Özkan, 2016: 108).

Hiyerarşiye kısaca değinmek gerekirse en altta bulunan fizyolojik ihtiyaçlar bireylerin beslenme ve barınma ihtiyaçlarına işaret etmektedir. Buna göre kişinin, özgürlük, sevgi ve saygı gibi değerlerin önemini anlayabilmesi için öncelikle bu ihtiyaçların giderilmesi gerekmektedir. İkinci sıradaki güven duyma ihtiyacı barınma, toplumsal normların varlığı ve yasal düzenlemeler gibi gereklilikleri içermektedir. Ait olma ihtiyacı, bireyin beslenme, barınma ve güvenlik ihtiyaçlarını giderdikten sonra ortaya çıkmaktadır. Sevgi ve saygı ölçütlerinin devreye girmesiyle bireylerin aidiyet duyguları gelişmektedir. Bunun ardından, ait olunan grupta statü kazanma ihtiyacı doğmaktadır. Bu ihtiyaç estetik ihtiyacı doğurmaktadır. Son olarak da birey kendini gerçekleştirme arzusu hissetmektedir (Şahan, 2007: 37-38).

Maslow'un İhtiyaçlar Kuramı'na göre bireylerin sosyalleşmesi bu ihtiyaçlar hiyerarşisinin işlerliğinden geçmektedir. Bireyler ihtiyaçlarını karşılayabildikleri ölçüde sosyalleşebilmektedirler (Özkan, 2016: 109-110).

1.1.3.3. Sosyal Gelişim Kuramı

Vygotsk'in öncülük ettiği Sosyal Gelişim Kuramı eğitime odaklanmaktadır. Bu kurama göre eğitim yalnızca bilişsel bir aktivite değil aynı zamanda sosyo-kültürel bir faaliyettir. Aynı zamanda bilişsel gelişim sosyalleşme sürecini doğrudan etkilemektedir (Şahan, 2007: 38).

Bireyler topluma entegre olmak için kendi içlerinde bir hazırlık süreci yaşamaktadırlar. Bu süreç aileden, okullardan ve çevreden alınan eğitim ile desteklenmektedir. Sonuç olarak bilişsel gelişimini önemli ölçüde ilerleten birey sosyalleşme safhasında problem yaşamamaktadır (Özer, 1998: 55).

1.1.3.4. Öğrenme Kuramı

Öğrenme Kuramına göre, bireyin doğumundan ölümüne kadar geçen sürede "öğrenme" faaliyeti kesintisiz bir şekilde devam etmektedir. Öğrenme süreci

yalnızca okulla değil, aile ile, akran gruplarıyla, toplumsal çevreyle, kitle iletişim araçlarıyla kısacası bireyin entegre olduğu her faktör ile desteklenmektedir. Sosyalleşme olgusunun psikolojik kuramlarından olan Öğrenme Kuramı içerisinde iki farklı yaklaşımı barındırmaktadır. İlki davranışsal kuram, ikincisi ise bilişsel kuram üzerine yoğunlaşmaktadır (Yörükoğlu, 2000: 63-92).

İlk yaklaşım olan davranışsal kuram, öğrenme faaliyetinin gerçekleşmesi için ortaya çıkan tüm değişkenleri “çevre” olarak nitelendirmektedir. Buna göre çevrenin insan üzerindeki tesiri büyük önem arz etmektedir. Sosyalleşmeyi sağlayan öğrenme süreci, ancak çevre faktörü ile birlikte incelenebilmektedir (Kaynak, 1990: 83-85).

İkinci yaklaşım “bilişsel kuram”dır. Bilişsel kuramı destekleyenlere göre “öğrenme” faaliyeti tamamen zihinseldir. Sürecin anlaşılması için bireylerin algılama, anlam yükleme ve problem çözme yetileri incelenmelidir. Buna göre beş öğrenme yolu bulunmaktadır. Bunlar, gözlem, deneme, kavrama, problem çözme ve gizli öğrenme yolları olarak sıralanmaktadır (Baysal ve Erdal, 1987: 85-88).

1.1.4. Sosyalleşme Sürecinin Özellikleri

Bireyin doğumundan ölümüne kadar devam eden sosyalleşme süreci, resmi ve gayri resmi kanallar tarafından etkilenmektedir. Okullar, kurslar ve devlet kurumları resmi kanallara örnek olarak gösterilirken; arkadaş çevresi, sosyal medya, aile ve kitle iletişim araçları gayri resmi kanallar olarak görülmektedir (Greendorfer, 2002: 396-398). Bu süreci teşkil eden unsurlar, bilgi, tekrar, yabancı reaksiyonu ve desteği olarak sıralanmaktadır. Bilgi unsuru bireyin kendi rolünü, aileden, eğitim kurumlarından veya çevreden öğrenmesi olarak açıklanmaktadır. Tekrar ve taklit unsuru çocukların oynadıkları oyundan model edinme özelliğine kadar geniş bir alanı kapsamaktadır. Örneğin kız çocukları evcilik oynarken erkek çocuklarının, güce dayalı oyunlara yönelmesi bireylerin sosyal rollerini öğrenmesinde en etkili yöntemlerdendir. Çocukluktan erken yetişkinlik dönemine kadar bireylerin rol model olarak seçtikleri kişiler -ki genelde erkek çocukları babalarını, kız çocukları ise annelerini seçmektedir- toplumsal statülerin belirlenmesine büyük etkiye sahiptir (Tezcan, 1984: 28).

Sosyalleşme sürecinin unsurlarından biri olan yabancı reaksiyonunun ana dinamiği bireylerin takdir edilme arzusudur. Bu arzu, çevrenin tepkisinin birey nezdinde önemli olmasına ve böylece davranış seçimlerinin etkilenmesine sebep olmaktadır. Son olarak toplumsal destek unsuru, bireylerin aile ve arkadaş çevresi tarafından teşvik edilmesi olarak açıklanmaktadır. Bu teşvik seçimlerin netleşmesine, toplumsal rolün benimsenmesine yardımcı olmaktadır (Greendorfer, 2002: 401).

Sosyalleşme sürecinin özellikleri sekiz maddeye ayrılmıştır. Buna göre her toplumun sosyalleşme süreci farklılıklar arz etmektedir ve her birey kendi toplumu içinde sosyalleşmektedir. Süreç, bireyin doğumu ile ölümü arasındadır. Sosyalleşme tek yönlü değildir. Bu nedenle topluma yeni katılan bireylerin yarattığı etki ile ilgilenilmemektedir (Şahan, 2007: 8). Süreç, kalıtsal açıdan farklılık gösteren binlerce insanın, ortak paydalar etrafında toplanarak bir arada yaşamasını sağlamaktadır. Bireyin, süreci etkileyecek, taklit etme, sembol edinme, duyguları öğrenme gibi yetenekleri önemlidir. Bireyler arasındaki çatışmanın engellenmesi esastır (Güney, 2000: 45). Bu ayırmadan yola çıkarak sosyalleşme sürecinin fonksiyonlarını da altıya ayırmak mümkündür. Şahan (2007: 9) bu ayrımı, bilgi aktarımı, motivasyon, ortak normların belirlenmesi, beklentilerin karşılanması, rollerin aktarımı, benlik gelişimi olarak yapmıştır. Böylece sosyalleşme sürecinin bireyi ve toplumu, hangi fonksiyonlarla etkilediği anlaşılmaktadır (Afacan, 2001: 68-70).

1.2. Sosyalleşme Sürecine Etki Eden Faktörler

Bir süreç olarak sosyalleşmenin tarihsel dönüşümünde son halini almasıyla, sürece etki eden faktörlerde de bir fikir birliği oluşmuştur. Morgan bu faktörleri, aile, akranlar, okul, kültür, çevre ve kitle iletişim araçları olarak sıralamaktadır. Greendorfer, Morgan'ın faktörlerini resmi ve gayri resmi olmak üzere iki kanala ayırmıştır (Greendorfer, 2002: 397). Genel itibariyle aile, eğitim ve din kurumsal faktörler olarak nitelendirilirken, okul, akran grubu ve kitle iletişim araçları çevresel faktörler olarak nitelendirilmektedir.

1.2.1. Kurumsal Faktörler

Bireylerin topluma entegre olmasını sağlayan sosyalleşme sürecinin kurumsal faktörleri, genelde, doğumdan erken yetişkinlik sürecine kadar yoğun bir etkiye sahiptir. Bu etki, çocuğun okul ile tanışmasının ardından hafiflemeye başlamaktadır. Ancak ne denli hafiflerse hafiflesin kişi ölene dek bu faktörlerden etkilenmeye devam etmektedir (Şahan, 2007: 17).

1.2.1.1. Aile

Aile, bireyin, sosyalleşme aşamasında tanıştığı ilk sosyal birimdir. Bu nedenle hem toplumun hem de toplumsallaşma sürecinin çekirdek faktörüdür (Şahan, 2007: 18). Toplumsal statülerin özümsemesinde kullanılan en etkili yöntemlerden biri olan rol modellik unsuru da, ilk kez aile içinde kendini göstermektedir. Çocuklar anne ve babalarını rol model olarak seçmektedirler. Böylece toplumsal cinsiyetin (gender) gerektirdiği görevler, sosyo-kültürel değerler ve ananevi normlar öğrenilmektedir. Ayrıca sosyalleşme sürecinin en etkili unsurlarından biri olan kişilik de aile içinde gelişmeye başlamaktadır. Çünkü insanların benlikleri 5-6 yaşlarında şekillenmeye başlamaktadır ve bu süreçte bireyler ailelerinin yanında kalmaktadır (Eroğlu, 2000: 145).

Sosyalleşmenin özelliklerinden biri olan motivasyon da ilk olarak aile içinde işlemeye başlamaktadır. Giben, ailenin, bireylerin motivasyonunu artıran davranışlarını beşe ayırmaktadır (Şahan, 2007: 19). Bunlar, anne ve babanın başarı beklentisi, duygusal ortam, bağımsız çalışılması için yapılan teşvik, uzun vadeli planlar ve problemlerin tartışma adabına uygun çözülmesidir.

Tarihsel süreç içerisinde ailenin sosyalleşmeye etkisine bakıldığında, sanayi devriminden sonra belirginleşen toplumsal rollerin aile kurumunu da etkilediği görülmektedir. Ancak patriarkal toplum yapısının binlerce yıllık geçmişi düşünüldüğünde ailenin, her dönemde toplumsallaşma sürecinin çekirdek birimi olduğu anlaşılmaktadır (Ergun, 1994: 48).

Özetlemek gerekirse aile, çocuğa toplumsal değer ve normların aktarılmasını sağlamaktadır. Böylece çocuklar, temel unsurları özümseyerek nesiller boyu aktarımını sağlamaktadır (Yörükoğlu, 2000: 67). Bu bağlamda ailenin beş temel görevi bulunmaktadır. İlki, neslin devamlılığını sağlayan, biyolojik görevdir. İkincisi, çocuğun maddi ihtiyaçlarının karşılanması olarak açıklanan ekonomik görevdir. Diğerleri ise, güvenliğin sağlanması (koruma), duygusal olgunluk için gereken temelin atılması (psikolojik) ve eğitim görevleridir (Gökçe, 2004: 188). Ailenin görevlerini yerine getirmesi, bireyin sosyalleşmedeki ilk adımını atabilmesi için şart olarak görülmektedir.

1.2.1.2. Eğitim

John Dewey'e göre eğitim, birey ve çevresi arasındaki etkileşim sürecidir. Emile Durkheim ise eğitimi, yetişkinlerin, henüz sosyal yaşama entegre olmamış bireyler üzerinde yarattığı etkidir (Durkheim, 1956; Dewey, 1986: 241-252; Özmen, 1999: 2-13). Toplumun sahip olduğu inanç, örf, adet ve bütün sosyal değerlerin bireye aktarımı, okuldan önceki hayatında başlamaktadır. Bu faktör ele alınırken ilk akla gelen okul öncesi eğitimidir. Fakat eğitimin bununla sınırlandırılması mümkün değildir. Bireyin doğumdan okul ile tanıştığı döneme kadar yaşadığı deneyimlerin tamamı bu faktör içinde incelenmektedir. Aile içinde rol model edinmesinden yaptığı faaliyetler karşısında karşılaştığı reaksiyona kadar birçok olgu eğitim olarak nitelendirilmektedir. Bu yönüyle ele alındığında eğitim, özetle, kişilerin doğumlarından, topluma ilk entegre oldukları okul çağına kadar geçen sürede gördükleri, duydukları ve yaşadıkları her olayın bıraktığı etkidir (Selçuk, 1997: 1-2).

1.2.1.3. Din

İnanç faktörü dünyanın her yerinde farklı şekillerde algılandığından, etkisi de görecelidir. Bu sebeple faktörün her coğrafya için ayrı incelenmesi gerekmektedir. Türkiye'nin toplum yapısı itibariyle, inanç kavramına karşı sahip olunan muhafazakâr tutum din faktörünü sosyalleşme sürecinin önemli bir girdisi haline getirmektedir (Okumuş, 2012: 66). Bireyler ananevi normlar ve geleneksek tutumların yanında, hatta bunlardan daha sık olarak dini ölçütleri görmektedirler. Özellikle İslam dininin, bireylerin hareketlerinden olaylara karşı edinecekleri

tutumlara, konuşma tarzlarından toplumsal rollere kadar birçok olguyu belirleyen yapısı önem arz etmektedir. Bu yapı sayesinde din faktörü doğrudan doğruya sosyalleşme sürecini etkilemektedir (Güngör, 2016: 40).

Dinin sosyalleşme sürecinde etkili bir faktör olmasını sağlayan en belirgin özelliği “meşrulaştırıcı” yönüdür. İnanç, toplumsal faaliyetleri ve bireylerin hareketlerini meşrulaştırmaktadır. Bu sebeple insanlar olguların izahatında dine başvurumaktadırlar. Geçmişten beri sosyal normlara, toplumsal seçim ve eğilimler ile bireysel hareketlere geçerlilik kazandırmada en etkili faktör din olmuştur (Okumuş, 2012: 69-70). Öte yandan dinin toplumu etkilemesi gibi sosyal yapı da dini etkilemektedir. İnanç sistemlerinin tamamı, ortaya çıktığı toplumun yapısından etkilenmiştir. Konu ile ilgili Okumuş (2012: 70), “*Dinin belli bir yerdeki organizasyonu ve teolojisi, bir ölçüde dinin içinde çıkıp kurumlaştığı toplumun özelliklerince paylaşılır*” demiştir.

1.2.2. Çevresel Faktörler

Sosyalleşme sürecinin çevresel faktörleri, okul, akran grupları, çevre ve kitle iletişim araçları olarak sıralanmaktadır. Genelde bireylerin kişiliklerinin şekillenmeye başladığı 5-6 yaşlarından sonra devreye giren bu faktörler ölene dek etkilerini yitirmemektedir. Resmi kanallardan biri olarak nitelendirilen okul, bireyin kültürel, sosyal hatta siyasal normları öğrenmesini sağlayarak entegrasyon sürecini hızlandırmaktadır. Kitle iletişim araçları, akranlar ve toplumsal çevre ise davranışlar karşısında maruz kalınacak olumlu yahut olumsuz reaksiyonların öğrenilmesini sağlamaktadır (Şahan, 2007: 65).

1.2.2.1. Okul

Örgütsel sosyalleşmenin gerçekleştiği ilk kurum olan okul, sürecin en önemli faktörlerinden biridir. Bireyler toplum halinde yaşamak için uyulması gereken resmi yahut gayri resmi normları okulda öğrenerek pekiştirmeye başlamaktadır (Tezcan, 1984: 28). Ancak okulun, sosyalleşme olgusu üzerindeki etkisi yalnızca eğitim ile sağlanmamaktadır. Öncelikle okul, bireyi aile kurumundan daha geniş bir toplumsal çevre ile buluşturmaktadır. Bu sınıf içinde mümkün olurken birey, toplumun salt

doğru yahut salt yanlış olarak kabul ettiği olguları da öğrenmiş olmaktadır. Yani okul faktörüne etki eden sosyalleşme unsurlarını bilgi, tekrar ve toplum desteği olarak sıralamak mümkündür (Ökmen, 2003: 24).

Okulun sosyalleşme sürecine etkisi ile alakalı bazı destekleyici fikirler bulunmaktadır. John Stuart Mill okul için, “bireyin kendi mutluluğunun yanında toplumsal mutluluğu nasıl sağlayacağını da öğrendiği bir kurum” tanımlaması yapmaktadır. Durkheim, okulu, yetişkinlerin çocuklar üzerindeki etkisi üzerinden incelerken Rousseau, “doğaya göre insan yetiştirmek” tabirini kullanmaktadır (Durkheim, 1956; 144; Özmen, 1999: 12-13).

Ele alınan sürecin, belki de en çarpıcı faktörlerinden biri olan okulu ayrı bir kültür olarak inceleyen Waller, altı ana özellikten bahsetmektedir. Bu özellikler okulu toplumsal bir sistem haline getirmektedir (Waller, 2011: 6; Tezcan, 1984: 259). Bahsedilen özellikleri;

- Kurumun bir nüfusa sahip olması
- Bu nüfusun istikrarlı ve nizami olması
- Mensubu olan bireyler arasında bir bağın mevcut olması
- Bu bağın “biz” duygusunu teşkil etmesi
- Siyasal bir yapısının bulunması (ki bireylerin, genelde tanıştığı ilk siyasal yapı da budur)
- Kendine ait bir kültürel yapısının bulunması, olarak sıralamak mümkündür.

Okulun bireye aktardığı olgulardan biri olan kültür, toplumları bir arada tutan normları, determinist yaklaşımlarla elde edilmiş birikimleri ve davranış kalıplarını ifade etmektedir. Tezcan, sosyalleşme sürecine etki eden kültürün özelliklerini beşe ayırmıştır. Tezcan’a göre kültür, toplumları birbirinden ayırır ve toplumca özümsenmiş değerler içermektedir. Kültürün temelinde dayanışma bulunmaktadır. Kültür, toplumsal yapının temelini teşkil eder ve toplumsal kişiliğin gelişim sürecinde de egemendir (Tezcan, 1991: 23).

1.2.2.2. Akran Grubu

Sosyalleşme sürecinde akranların, birey üzerinde üç önemli etkisi bulunmaktadır. Bunlardan ilki bireyin ahlaki değerleri ve toplumsal cinsiyetten kaynaklanan rolleri pekiştirmesinin sağlanmasıdır. İkincisi, ailede öğrenilen davranış kalıplarının geliştirilerek yeni davranışların öğrenilmesidir. Üçüncü etki ise sosyal hayatta karşılaşılabilecek rollerin pekiştirilmesiyle bireyin aile dışındaki hayata hazırlanmasıdır (Tezcan, 1991: 22-24). Akran faktöründe karşılaşılan sosyalleşme unsurları tekrar/taklit ve yabancı reaksiyonudur.

Akran grupları, bireyin eşit düzeyde ilişki kurduğu ilk süreci temsil etmektedir. Bu süreç içinde önem arz eden birkaç nokta bulunmaktadır. Örneğin akran gruplarındaki statüler önceden belirlenmemektedir. İstekleri, aile kurumuna nazaran daha önemsiz olacağından, kişinin kendini kanıtlaması önem arz etmektedir. Grup çalışmalarında iş birliği ve kendini kanıtlama gibi sosyal beceriler ön plana çıkarak bireylerin, diğerlerine uyum sağlaması önem kazanmaktadır (Özyürek, 1986: 110-113).

Akran gruplarının bireyin sosyalleşmesindeki yeri açıklanırken aktarım süreci üzerinde durulmaktadır. Buna göre bireyler mücadeleyi, hakkını savunmayı, paylaşımı ve karşılıklı sevgiyi akran gruplarından öğrenmektedir. Bu süreç ilerleyen zamanlarda imaj ve cinsel yaşam konularında da bireye katkı sağlamaktadır (Güney, 2000: 52).

1.2.2.3. Toplumsal Çevre

Bireyin sosyalleşmesinde önem arz eden faktörlerden biri de toplumsal çevredir. Çevrede meydana gelen değişiklikler, bireyin alışkanlıkları ile yaşam tarzını etkileyebilmektedir. Kapsam açısından incelendiğinde çevreyi oluşturan unsurlar hava, besin maddeleri, toplumun duygusal yapısı, inanç ve davranış kalıpları olarak çeşitlendirilmektedir. Yapı açısından toplumsal çevre incelendiğinde ekonomik şartların da etkili olduğu görülmektedir (Kılıcıgil, 1998: 16-17).

Çevre, insanları etkileyen tüm doğal meta ve koşullar ile, insan doğası ve koşullarını da kapsayan, sosyal örgütlenmeyi de içinde barındıran bir bütün olarak görülmektedir (Gökçe, 2004: 1).

Kılıcıgil, çevre faktörünü daha geniş bir çerçevede ele almaktadır. Ona göre çevre bireyin doğumundan ölümüne kadar insanlar tarafından verilen dürtüler anlaşılmalıdır. Yani solunan havadan besin maddelerine, sosyal ve duygusal atmosferden aileye hatta bireyin çevresindeki insanların inanç ve davranışlarına kadar, çevre faktörünü teşkil eden onlarca olgu bulunmaktadır (Kılıcıgil, 1998: 16-17).

1.2.2.4. Kitle İletişim Araçları

Özellikle kozmopolit toplumlardaki sosyalleşme sürecinde büyük bir etkiye sahip olan kitle iletişim araçları, gelişen teknolojinin de etkisiyle, yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir (Hess, 1969: 286). Kitle iletişim araçları, iki yolla sosyalleşme sürecini etkilemektedir. Bu yollar, toplumca ilgi ve saygı gösterilen insanların tanıtılması ve kozmopolit toplumlarda, birlikte yaşama bilincini oluşturabilecek ortak davranış kalıplarının oluşturulmasıdır (Ronneberger, 1971: 32).

Kitle iletişim araçları bireylerin, topluma entegre olması sürecini, kültürel değerlerin pekiştirilmesini, sosyal yapıya yeni değerler kazandırılmasını desteklemektedir. Bunun yanında inanç, tutumlar ve davranışlar konusunda da önemli bir role sahiptir. Kitle iletişim araçlarının bireyler üzerindeki etkisi ise kullanım sıklığı, bireysel ve toplumsal önyargılar ve verilen mesajlara göre değişiklik göstermektedir (Güz, 1996: 982-983).

Sonuç olarak sosyalleşme sürecini teşkil eden unsurlar ile süreci etkileyen kanallar, özellikle 20. yüzyılın sonlarına doğru belli sınırlara oturtulmuştur. Ayrıca bireyin sosyalleşmesinde en büyük etkiye sahip olan kurumlarda da bir oy birliğine varılmıştır. Resmi ve gayri resmi kanallara ayrılan aile, okul ve çevre gibi faktörler; bilgi, tekrar ve destek unsurlarından istifade ederek bireyin sosyalleşmesini sağlamaktadır. Ancak sosyalleşme sürecinin unsurları, her coğrafya ve toplumda farklı ölçütlerle değerlendirilmektedir.

1.3. Türkiye’de Sosyalleşme Olgusu

Türkiye’de yürütülen sosyalleşme süreci çalışmalarının tarihi çeyrek asrı aşmamaktadır. Ancak sosyoloji araştırmalarının tarihi 20. yüzyılın ilk yarısına tekabül etmektedir. 1914-1940 yılları arasında tüm ülkede yalnızca bir sosyoloji kürsüsü bulunmaktadır. Akademik açıdan araştırmaların yoğunlaştığı 2000’li yıllara değin sosyoloji, geri planda kalan bir bilim dalı olmuştur. 20. yüzyılın ilk yarısında yapılan çalışmalar için getirilen eleştiriler genellikle, taklitçilik üzerinedir (Kaçmazoğlu, 2015: 47). Birçok bilim dalında olduğu gibi sosyolojide de, dış politikada ilişki içinde bulunan büyük devletlerin bilim paradigmalarından etkilenmiştir. Ziya Gökalp’in, Fransa’da ortaya çıkan Sosyolojizm ekolünden ve özelde Durkheim’in fikirlerinden etkilenmesi; Prens Sabahattin’in Lee Pay’in görüşlerini aynen aktarması taklitçiliğin en büyük göstergelerindendir (Kaçmazoğlu, 2012: 13-14).

Durkheim, Lee Pay ve hatta Freud gibi, batıdaki toplumsal yapılar üzerinden fikirler üreten insanların oluşturdukları ekol Türkiye’de beklenen işlevi görmemektedir. 21. yüzyıla kadar, Türkiye sosyologlarının yaptıkları en bariz hata, Erzurum, Kars, Ardahan, Adana ve Kütahya gibi illerde elde edilen verilerin batılı ekoller üzerinden açıklanmaya çalışılmasıdır (Kaçmazoğlu, 2015: 33-35).

20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren, hem Türkiye’de artan sosyoloji kürsüsünün etkisiyle hem de açıklayıcı kuramların sayısının artmasıyla sosyalleşme sürecine ilgi de artmıştır. Örgütsel, siyasal ve dini sosyalleşme olguları akademik çalışmalara konu olmuş (Demirci, 2018: 135-136); sosyalleşme süreçlerini etkileyen unsurlar üzerine çalışmalar yürütülmüştür. Spor aktiviteleri, siyaset, kültür, inanç ve eğitim gibi farklı değişkenlerin sosyalleşme sürecine etkileri araştırılmıştır (Çimen, 2018: 140).

1.3.1. Sosyalleşme Sürecinde Üniversitelerin Yeri

Bireylerin sosyalleşme sürecinde eğitim ve okul faktörlerinin yadsınamaz bir etkisi vardır. Bireylerin, genellikle 18 yaşından sonra eğitim almaya başladığı üniversitelerin ise bu süreçte ayrı bir yeri vardır. Çünkü karar mekanizmalarındaki

değişim, karakterin tamamen oturmuş olması ve ilerleyen yaş gibi dinamikler üniversitelerdeki sosyalleşme faaliyetlerini doğrudan etkilemektedir. Konu ile ilgili yapılan araştırmalar sonucu, üniversitelerde sosyalleşme sürecini etkileyen en önemli faktörün rekreatif faaliyetler olduğu sonucuna varılmıştır (Şahan, 2007: 49).

Yağmur ve İçigen (2016), üniversite öğrencilerinin sosyalleşme sürecine rekreatif faaliyetlerin etkisini araştırmıştır. Toplamda 455 öğrenci ile yaptığı bir anket çalışması sonucunda, aktivite tercihleri, gelir düzeyleri ve tercihlere etki eden faktörler üzerinde bazı sonuçlar elde etmiştir. Buna göre bireylerin, üniversitede sosyalleşme adına en çok katıldığı faaliyetler sinema ve tiyatroya gitmek, spor yapmak ve fuar alanlarını ziyaret etmek olarak belirlenmiştir. Bu tercihlerin belirlenmesinde etkili olan faktörler de kişisel uygunluk, yönlendirme ve ortam olarak belirlenmiştir.

Gültekin ve Dereboy (2011), üniversite öğrencilerinin sosyalleşme sürecinde, olumsuz bir faktör olarak sosyal fobiyi araştırmıştır. Bu araştırmasında 700 öğrenci ile bir anket çalışması gerçekleştirmiş, bu çalışmada sosyal fobiye sebep olan nedenler üzerinde yoğunlaşmıştır. Elde edilen verilere göre üniversite öğrencilerinin sosyal hayata katılım sürecinde ortaya çıkan sosyal fobinin en etkili dinamiği anne ve babanın eğitim seviyesidir. Aile faktörünü ele alırken değinilen, okula başlamadan önceki eğitim süreci anne ve babanın eğitim seviyesi ile doğrudan ilişkilidir. Çocuğun kişiliğinin oluşmasında, özgüveninin sağlanmasında ve iletişim becerilerinin gelişmesinde etkin rol oynayan anne ve baba, davranış kalıplarını belirlerken kendi aldıkları eğitimden etkilenmektedirler.

Üniversitelerdeki sosyalleşme sürecinde spor aktivitelerinin etkisini araştıran Şahan üniversitelerin toplumsal işlevini açıklamak için Corson ve King'in tanımlamalarına yer vermiştir (Corson, 1960: 9-10; King, 1967: 25; Şahan, 2007: 49). King, üniversitelerin meslek edindirme ve bilimsel araştırmaları destekleme görevinin yanında kültür aktarımı görevinin de bulunduğunu söylemektedir (King, 1967: 25; Şahan, 2007: 49). Corson ise, üniversitelerin toplumsal yapı ile gençlerin sosyal durumlarının geliştirilmesine katkı sağladığını belirtmiştir (Corson, 1960: 9-10; Şahan, 2007: 49).

Araştırmalar ve tanımlamalara göre Türkiye’de, bireyin sosyalleşme sürecinde en etkili kurumlardan biri üniversitelerdir. Üniversiteler içinde var olan sosyalleşme araçları ise rekreatif ve bilimsel faaliyetlerdir. Faaliyetler arasında yapılan tercihleri gelir düzeyleri, evre ve yönlendirici araçlar etkilemektedir. Ayrıca süreci olumsuz etkileyen sosyo-fobinin de en etkili dinamiği aile kavramıdır (şahan, 2007: 54).

İKİNCİ BÖLÜM REKREASYON KAVRAMI VE BOŞ ZAMAN

Araştırmanın bu bölümünde zaman kavramı, boş zaman ve rekreasyon kavramı hakkında bilgiler verilmiştir.

2.1. Zaman Kavramı

Serbest zaman kavramı ile rekreasyon faaliyetlerinin hakkıyla anlaşılabilmesi için zaman kavramının kavramsal çerçevesinin iyi bilinmesi gerekmektedir. Bu bağlamda zamanın önemi ve yönetimi ile sosyal statü ve kültürel dinamiklerle ilişkisi önem arz etmektedir. Türk Dil Kurumu'na göre zaman kavramı, “*herhangi bir işin yahut oluşun içerisinde geçtiği veya geçeceği süreç*” olarak açıklanmaktadır. Yine TDK'nın başka bir tanımlaması ise “*bir iş için ayrılan veya alışılan saat dilimi*”dir (Küçük, 2015:7). İnsan ömrü saat dilimleri ile ölçülebilen, başı ve sonu bulunan belirli bir süreçtir. Bu sebeple insan ömrünün en kıymetli değerlerinden biri de zamandır.

Zaman kavramının tekrarı, durdurulması, geriye alınması mümkün olmadığından onu doğru değerlendirmek insanlık tarihinin her döneminde önem arz etmiştir. Martin Heidegger, zaman kavramından söz ederken “*bengilik*” yani sonsuzluğa referansta bulunmaktadır. Buna göre zaman kavramının doğru anlaşılması için sonsuzluğun da idraki şarttır. Heidegger'e göre zaman denilince; Einstein'ın “*görelilik*” kuramından Aristoteles'in önermelerine yani Fizikte sıkça karşılaşılan uzay-zaman bağıntısından zamanın yok sayılmasına kadar birçok farklı yaklaşımla karşılaşılmaktadır. Bu sebeple öncelikle kavramın neden açıklanmaya çalışıldığı meselesi önem kazanmaktadır (Aristoteles, Augustinus ve Heidegger, 1996: 59).

Aristoteles zaman kavramı için “*zaman hiçbir şey değildir. Sadece içinde yaşanan olaylar neticesinde vardır. Bu nedenle mutlak zaman yoktur*” ifadelerini kullanmıştır. Bu tanımlamaya göre zaman kavramı iş ve oluşun içerisine sığıldığı bir süreç yani çerçeve değildir. Olayların oluş süreci zamanın var olmasını sağlamaktadır (Aristoteles vd., 1996: 65). Buradan zamanın bir illüzyon olduğu neticesi çıkmaktadır. Ayrıca, felsefede Aristo Fiziği dönemi olarak nitelendirilen

sürecin kurucusu olan Aristoteles zamanı “*nun*” yani “an” denilen kavrama indirgemektedir. Buradan hareketle zaman “öncesi ve sonrasına nazaran hareket sayısı” olarak tanımlanmaktadır. Yani hareket edebilen her varlık için zaman söz konusudur. Günümüzde bu teori, hareket kabiliyeti bulunmayan varlıkların da zamandan etkilenmesi –çürümesi, bozulması, şekil değiştirmesi- mottosuyla çürütülmüştür (Augustinus, 2007: 265-266). Bunun yanında Augustinus, Aristoteles’in öne sürdüğü teoriyi, insan zihninden hareketle reddetmiştir. Augustinus’a göre hareket ile bunun zihnen ölçümünü sağlayan zaman birbirinden farklı ve bağımsızdır. Fiziksel veriler ve materyallerle varlığı ispat edilemeyen zaman idrak, hatıra ve beklenti gibi beyin fonksiyonlarıyla zihinde yer kaplayabilmektedir. Ebu’l Berekat el Bağdadi gibi bazı İslam düşünürleri de zaman kavramı üzerinde yoğunlaşmışlar, Augustinus’un yaklaşımını benimsemişlerdir (Oktav ve Taslaman, 2017: 722). Buna göre ortaya çıkan genel tablo, erken dönem filozofları için zaman kavramının -Aristoteles’in yaklaşımından ziyade- bağımsız, fiziksel olarak ispatı mümkün olmayan bir olgu olduğu yönündedir.

Son olarak Isaac Newton ve Rene Descartes gibi çağdaş filozofların üzerinde durduğu “mutlak zaman” anlayışına da değinmek gerekmektedir. Bu anlayışın temelleri Augustinus’un öznel zaman yaklaşımıyla atılmış olsa da tanımlama safhasında bazı farklılıklar bulunmaktadır. Mutlak zaman anlayışına göre zaman, her türlü hareketten ve evrende bulunan varlıkların tümünden bağımsızdır. Kendi başına bir varlığı teşkil etmektedir. Aristoteles’in “*nesnel*” zaman anlayışı ile Augustinus’un “*öznel*” yani insan düşüncesine bağımlılık anlayışı mutlak zaman teorisi ile reddedilmektedir (Augustinus, 2007: 270-275; Oktav ve Taslaman 2017: 722-723).

Mutlak zaman anlayışını savunan ilk düşünürlerden biri olan Gassendi, mekanın insan varlığından bağımsız olarak kabul edilmesi gibi zamanın da insan düşüncesinden ve varlıktan bağımsız kabul edilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. Buna göre varlıkların “nerede” olduğu sorusunun cevabı mekân olarak algılanıyorsa hangi süreçte olduklarının muhatabının da zaman olması gerekmektedir. Bu bağlamda ele alındığında zaman kavramı, her türlü fiziksel ve zihinsel varlığın etkisinden uzaktır (Fisher, 2005: 215). Bu kavramsal çerçeve ışığında zaman kavramı

için “başı ve sonu bulunan insan yaşamının genelini ifade eden; içerisinde hareketi, zihinsel faaliyetleri ve varlığı barındıran ancak nesnel ve öznel yani fiziksel ve zihinsel varlıklardan bağımsız olan bir süreç” tanımlaması uygun olacaktır. Zaman, ikamesi bulunmayan, geriye alınamayan ve mutlak takibi mümkün olmayan bir olgudur. Zaman, arzı elastik olmayan bir yapı olarak tanımlanmıştır. İnsan gücünün yerine makineler, bakırın yerine alüminyum kullanılabilir ancak zamanın yerine kullanılacak başka bir kaynak bulunmamaktadır (Ekinci, 2017: 8).

2.1.1. Zamanın Önemi ve Zaman Yönetimi

Zaman insan yaşamındaki en önemli kavram konumundadır. Böylesine önem arz eden bir kavramın doğru kullanılması yani zaman yönetiminin hakkıyla yapılabilmesi için bazı dinamiklere dikkat edilmesi gerekmektedir. Zamanın iyi kullanılabilmesi yani verimli ve etkin bir olguya dönüşmesi için ihtiyaçlara, eğlenceye ve dinlenmeye ayrılan kısımlar arasında bir denge olması gerekmektedir. Bu denge insanların başarılı birer birey olmaları için de gereken ana nedenlerindedir (Canan, 1997: 86).

Zaman olgusunun yönetimi, bireylerin özel hayatları ve iş dünyası için belirledikleri amaçlara ulaşırken kullanılması gereken organizasyon, kontrol ve planlama gibi fonksiyonların uygulanma safhasıdır. Zaman çalışma ile artırılacak bir olgu olmadığından yönetim aşamasında amaç sınırlı olan vakit içerisinde icra edilen faaliyetlerde kaliteyi artırmaktır. Özetle zaman yönetimi bireyin kendini ve yaşamını yönetmesidir. Bu kavram doğru anlaşılmadığında hayatın düzene sokulması ve başarılı işlerin yapılması mümkün değildir. Yönetim ve dolayısıyla kontrol sağlanmadığında bireyler stresli, huzursuz, mutsuz ve doyumsuz olarak yaşamak zorunda kalacaklardır (Özer, Gelen ve Öcal, 2009: 245; Akyüz, 2015). Zamanın etkin değerlendirilebilmesi için birçok teknik mevcuttur. Bunlardan bir tanesi Ali Balcı'nın ortaya koyduğu beş maddelik tekniktir. Buna göre teknik (Özer, vd., 2009: 245; Akyüz, 2015: 13):

1. *Amaçların belirlenmesi; kısa ve uzun vadeli işler olmak üzere amaçların geliştirilerek bir önem sırasının teşkil edilmesi,*
2. *Hedeflere ulaşıldığını gösteren standartların belirlenmesi,*

3. *Hedefler için gereken kişisel özelliklerin belirlenip bireyde zayıf ve güçlü yönlerin ortaya konulması,*
4. *Büyük hedeflerin parçalara ayrılarak ulaşılabilir hale getirilmesi,*
5. *“Şu anda zamanı nasıl en iyi kullanabilirim?” sorusunun, hedeflerin önceliklerine göre cevaplandırılması” şeklinde geliştirilmiştir.*

Zamanın yönetimi ile alakalı olarak önem arz eden bir ayırım bulunmaktadır. Bu ayırım çalışma zamanı ve bunun dışında kalan zamandır. Çalışma zamanını kısaca, işe bağımlı olunan zaman olarak nitelendirmek mümkündür. Bu tanımlama çalışma dışında kaldığı halde iş için hazırlığı ve gidiş-dönüş vaktini de kapsamaktadır. Ayrıca mesai dışında yapılan her türlü mesleki uğraş ve edinim de çalışma zamanının içerisinde sayılmaktadır. Çalışma dışı zaman ise iki başlık altında incelenmektedir. Bunlardan ilki varoluş ile alakalı olan, kişisel bakım, uyku ve yemek gibi faaliyetleri içeren zaman dilimidir. İkincisi ise dinlenme ve rekreasyon faaliyetlerini barındıran zaman dilimidir (Karaküçük, 1999: 58; Akyüz, 2015: 16).

Garzia ve Megyeri'nin zaman sınıflandırmaları da Karaküçük'e benzer bir biçimdedir. Nitekim Garzia'ya göre zaman; çalışma, çalışmaya bağlı etkinlik, yaşamı sürdürmek için yapılan etkinlikler ve boş zaman olmak üzere dört parçaya ayrılmaktadır. Megyeri ise ayrımı aşağıdaki gibi yapmaktadır (Karaküçük, 2008: 58; Gökmen, Açıkalın ve Koyuncu, 1985: 14-21):

1. *Ana ihtiyaçların giderilmesi (yeme/içme, barınma, uyku ve temizlik vb.)*
2. *Yapılan meslek ve buna bağlı etkinlikler (yol, ödev, eğitim için geçen süre)*
3. *Serbest zaman etkinlikleri (spor, dinlenme, sanat vb.)*
4. *Diğer etkinlikler için ayrılan zaman.*

Birbirine oldukça benzeyen bu sınıflandırmalarda dinamiklerin her biri için ayrılan zaman dilimi esnetilebilmektedir. Kişi, çalışma saatleri ile rekreasyon faaliyetlerine ayırdığı vakit arasında değişiklikler gerçekleştirebilmektedir. Bu değişimleri etkileyen faktörlerin başında icra edilen mesleğin gereklilikleri, sosyal statünün etkisi ve kültür gelmektedir. Günümüzde zaman yönetimini bu denli önemli kılan ana sebep ise sanayileşmenin küresel bir boyut kazanmasının ardından

çalışmaya ayrılan zamanın giderek azalmasıdır. Ortaya çıkan boş zamanın doğru değerlendirilmesi için zaman yönetiminin iyi idrak edilmesi gerekmektedir.

2.1.2. Sosyal Statü ve Zaman

Zaman ile sosyal statüler arasındaki ilişkinin anlaşılması için tarihsel sürecin irdelenmesi gerekmektedir. Günümüzde ihtiyaç, dinlenme ve boş zaman ayrımlarının bariz bir şekilde yapılabilmesi, sosyalleşme olgusuna bireylerin yaklaşımında yaşanan değişimler ve statü kavramının niteliğinin değişmesi “zaman ve sosyal statü” başlığının önemini azaltmış olsa da tarihsel sürecin incelenmesi gerekmektedir. Zira Ortaçağ, sosyal statüler ve zaman arasındaki ilişkinin en belirgin olduğu dönemdir (Sağcan, 1986: 35).

Ortaçağ toplumlarında, boş zaman faaliyetleri olarak nitelendirilen dans, tiyatro, spor, eğlence, sanat gibi alanların soylular için var olduğu düşüncesi hâkimdir. Bu etkinlikler soylular için birer hak ediş olarak nitelendirilirken halk için bu hak söz konusu olmamıştır. Bu ayrımın ana nedenleri halk kesiminin uzun çalışma saatleri, pazar tatillerinin kiliselerce düzenlenmesi, tatil zamanlarında spor ve sanat faaliyetlerinin dini liderlerce yasaklanması olarak sıralanmaktadır. Sekülerleşme, sosyal statüler arasındaki çizgilerin muğlaklaşması, her iş alanı için çalışma saatlerinin standardize edilmesi gibi sebepler günümüzde boş zaman faaliyetleri ve sosyal statü arasındaki uçurumu kapatmıştır. Bugün, bir fabrika çalışanı tatil günlerinde ve iş saatleri dışında istediği rekreasyon faaliyetine katılabilmektedir. Bu tarihsel farkın sebeplerinden biri de coğrafyalar arasındaki tutum farklılığıdır. Ortaçağ Avrupası'nda boş zaman faaliyetleri kiliseler ve dini liderler tarafından düzenlenirken aynı dönem doğu toplumlarının boş zaman faaliyetlerine yaklaşımı daha ılımandır. Günümüzde de rekreasyon faaliyetleri ve sosyal statü arasındaki farkın en az olduğu coğrafyalar gelişmiş ülkelerdir (Özil, 2016: 12-13).

Sosyal statü ve zaman arasındaki ilişkinin sanayi devrimi ile de bir bağlantısı bulunmaktadır. Dumazedier'e göre sanayi devrimi öncesinde zaman kavramı için toplumsal düzeyde bir örgütlenme bulunmamaktadır. Zamanın sınırları, günümüzdeki kadar net belirlenmemiştir. Bu nedenle çalışma saatleri, dini ritüeller

için ayrılan vakitler ve eğitim gibi faaliyetler dışında kalan zaman için bir çalışma yapılmamıştır. Bunun yanı sıra Ortaçağ toplumları gibi sanayi öncesi dönemde de dini faaliyetler ile rekreasyon faaliyetleri için ayrılan zamanlar iç içe bulunmaktadır. Sanayi toplumlarında ise, özellikle çalışma saatlerinin sınırlandırılması ve tatil vakitlerinin netleştirilmesi gibi nedenlerle boş zaman yani rekreasyon faaliyetlerine ayrılacak olan zaman düzenlenmeye başlamıştır (Dumazedier, 1990: 10-38; Özil, 2016: 13).

Sonuç itibariyle sosyal statüler ve zaman arasındaki ilişki için sanayi devrimi öncesi toplumlar ile günümüz toplumlarının karşılaştırılması yeterlidir. 18. yüzyılda, devletlerin gelişmesi sanayi faaliyetlerine bağlı olmuştur. Bu noktada da emek faktörüne duyulan ihtiyaç had safhaya ulaşmıştır. Çalışma saatleri günümüzdekinden iki kat daha fazla iken “zorunlu gereksinimler” dışında insanların boş vakti olmamıştır. Buna karşılık fabrika sahipleri, aristokratlar ve bürokrat çevreler sanata, eğlenceye ve spora daha fazla vakit ayırabilmişlerdir. Aradaki fark sosyal statüden kaynaklanmıştır. Günümüzde çalışma saatlerinin ve hak edişlerin belirli sınırlara oturtulmuş olması ve insana verilen değerin artmış olması nedeniyle sosyal statü ile boş zaman faaliyetleri arasındaki ilişki daha düşüktür (Kapani, 1991: 147).

2.1.3. Kültürel Dinamikler ve Zaman

Kültürel dinamiklerin zamana, onun değerlendirilmesine ve öneminin belirlenmesine etkisinin anlaşılması için kavramın ne ifade ettiğinin incelenmesi gerekmektedir. Kültür, bir toplumu oluşturan bireylerin, nesiller boyu aktararak biriktirilen davranış kalıpları ile aktarılanlardan üretilen yeni kalıplar ışığında ortaya koydukları yaşam tarzıdır. Sosyal yapı, kültür ve birey kavramları birbirini etkileyerek gelişmektedirler. Sosyalleşme başlığı altında da değinildiği gibi bireyin faaliyetleri yaşadığı çevreden etkilenmektedir. Zira sosyal yapı ile doğa arasındaki etkileşim bireylere yansiyarak kişilik özelliklerini etkilemektedir. Bu özellikler zamanın değerlendirilmesi hususunda yapılacak olan seçimlere de doğrudan sirayet etmektedir (Aslan, 1994: 57; Köknel, 1985: 22). Yani kültür yalnızca bireyin seçimlerini etkileyerek zamanın değerlendirilmesinde bir çizgi belirlememekte, aynı zamanda toplumsal yapıyı da etkileyerek sosyal statü, sosyal hafıza gibi kavramlar ile zaman arasındaki ilişkiyi de derinleştirmektedir.

Bireyin zaman yaklaşımında kültürün etkisi incelenirken, toplumsal yapının bireyi etkilemesinin yanı sıra bireyin toplumsal yapıyı seçme nedeni üzerinde de durulmaktadır. Buna göre insanlar içerisinde buldukları kültürlerden etkilenirken o topluma entegre olmadan önce de değişime meyilli oldukları düşünülmektedir (Ünlü, 2006: 17). Thompson, “*Birey, çevrelenmiş bir alana dahil olduğunda yahut o alanı terk ettiğinde [...] tercihin[...] bir kısmı toplumsal/kültürel olarak belirlenmiş olsa dahi o kişi bir değerler tercihi yapıyordur.*” sözüyle kültürün etkisinde “*değerler*”in yerine vurgu yapmıştır. Ona göre kültürel aktarım olmasa fikir, sanat ve emek gibi toplumsal üretim durma noktasına gelecektir (Thompson, 1994: 279-280; Köknel, 1997: 24).

Zamanın doğru değerlendirilmesi durumunda birey eğlence, dinlenme, spor ve turizm gibi faaliyetlerden belirli faydalar sağlamaktadır. Yeteri kadar fayda bireyin kişilik gelişimini de etkilemektedir. Bu kapsamda değerlendirildiğinde bireyin, boş zaman değerlendirme faaliyetleri konusunda yaptığı seçimler; meslek, çevre, imkân, sosyo-ekonomik düzey, demografik özellikler ve kültür gibi dinamiklerden etkilenmektedir. Farklı kültürlere ve meslek gruplarına dahil olan bireyler ile bunların demografik özellikleri ve ekonomik yeterlilikleri boş zaman faaliyetlerine doğrudan etki etmektedir (Saygın, 1999: 21).

2.2. Serbest (Boş) Zaman Kavramı

Dünyanın her bölgesinde, neredeyse her toplum ve kültür tarafından önem atfedilen boş zaman değerlendirmesi hususunda İslam dininin ve günümüz batı dünyası bilim paradigmalarının yaklaşımlarında bir analogi bulunmaktadır. Bunun en belirgin örnekleri için Hz Muhammed ile Amerikalı siyasetçi Benjamin Franklin’in zaman ile ilgili sözlerine bakmak gerekmektedir. Hz Muhammed, “*beş şeyden önce şu beşinin kıymetini bil; ölümden önce yaşamın, meşguliyetten evvel boş vaktin, yokluktan evvel varlığın, ihtiyarlamadan evvel gençliğinin, hastalıktan evvel sağlığının[...]*” sözleriyle İslam dininin boş zamana verdiği önemi gözler önüne sermektedir. Bunun yanı sıra Franklin “*yaşamayı seviyor musun? O zaman vaktini boşa sarfetme. Zira hayatı hayat yapan zamandır*” retoriği ile batıda zamana atfedilen öneme vurgu yapmıştır. Sadece buradan bile, dünyanın farklı

coğrafyalarında, farklı zaman dilimlerinde ve farklı kültürleri içerisinde zamana verilen değerin ne denli benzeştiği anlaşılabilir (Küçük, 2015: 13).

Serbest zamanın iyi değerlendirilebilmesi için öncelikle onun mahiyetinin iyi idrak edilmesi gerekmektedir. Bu hususta “boş zaman” kavramının tarihsel gelişimi ve kavramsal çerçevesinin incelenmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra günümüzde belirlenmiş temel fonksiyonların ve değerlendirme noktasında var olan ana akım teorilerin irdelenmesi ve son olarak elde edilebilecek faydanın analiz edilmesi gerekmektedir. Konunun net anlaşılabilmesi açısından zikredilen sıra ile başlıklar incelenmiştir.

2.2.1. Serbest Zamanın Kavramsal Çerçevesi

Boş zaman kavramı, sosyal bilimlerdeki birçok ifadeye olduğu gibi dünyanın farklı yerlerinde farklı tanımlara sahiptir. Bu durumun ana nedeni sosyal bilimlere has ifadelerin terminolojik uzlaşmadan uzak olmalarıdır. Ancak net bir tanımlama için bilimsel disiplinlerin fikri otoritelerine bakmak gerekmektedir. AİEST (Uluslararası Turizm Uzmanları Birliği)’ne göre serbest zaman; bireyin hayati ihtiyaçlarla beraber mesleki faaliyetler ile bunlara hazırlık için geçirdiği zamanın sonunda geriye kalan vakit miktarı olarak tanımlanmaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere boş zaman, insanların yeme-içme, barınma ve güvenlik ihtiyaçlarını karşılamak için icra ettikleri işe ve bu iş için yapılan tüm hazırlık süreçlerine ek olarak uyku gibi hayati ihtiyaçlara harcanan süre toplandıktan sonra geriye kalan vakittir (Hacıoğlu, Gökdeniz ve Dinç, 2009: 18). Daha geniş bir biçimde ifade edilirse, kültürel hizmetler ile kamuya açık hizmetler kapsamında bulunan hobi ve meşguliyetler bütününe katılım gerçekleştirerek, kişiliği geliştirmek amacıyla bu fırsatları özgürce kullanma hakkıdır. Bu tanımlama ile serbest zaman, manevi ve yaratıcı değerlerin kaynağı olarak nitelendirilmektedir. Ancak her boş zaman aktivitesinin kişilik gelişimine katkı sağlayıp sağlayamayacağı hususunda net bir çalışma bulunmamaktadır. Bu durum, genel tanımlamanın eksikliğine işaret etmektedir.

“Serbest zaman” ifadesinin tanımlaması tarihsel süreç içerisinde farklılıklar göstermiştir. Kavramın tarihsel sürecinin ele alınacağı başlık altında bu değişiklikler incelenmiştir. Ancak konunun anlam bütünlüğünün teşkil edilmesi açısından

zikredilen farklara kısaca değinmek gerekmektedir. Sanayi devrimi öncesinde net bir biçimde düzenlenmeyen serbest zaman içerisinde dini ritüeller, dinlenme ve eğlence faaliyetlerinin ayrımı yapılmamıştır. Ancak sanayi devrimi ile birlikte, özellikle günlük çalışma saatlerinin belirli standartlara göre sınırlandırılmasının ardından çalışan bireylerin çalışma dışında kendilerine ayıracakları vakitte bir artış meydana gelmiştir (Mirzeoğlu, 2003: 8).

Günümüzde çalışma saati standardının birçok ülkede 8 saat ve bazılarında bundan daha düşük olması geriye kalan vaktin miktarının ne derece arttığını göstermektedir. Son birkaç yüzyıl içerisinde artan boş zaman beraberinde psikolojik, toplumsal, kültürel ve ekonomik boyutta bazı problemleri de getirmiştir. Bu sorunların başında serbest zamanı değerlendirme safhasında bireyler arasında yaşanan farklılıklar gelmektedir. Zamanın kaliteli değerlendirilebilmesinde kültürel, kişisel ve ekonomik birçok özelliğin etkisi bulunmaktadır. Batı toplumlarında yaşayan bireylerin serbest zaman aktiviteleri ile doğu toplumlarındakilerin aktiviteleri farklılıklar arz etmektedir. Burada devreye kültür, ekonomi ve bunlarla şekillenen kişisel özellikler girmektedir. Ancak özellikle son çeyrek asırda teknolojik gelişmelerin orantısız bir ivme ile hız kazanması ve küreselleşme olgusu bu farkları da ortadan kaldırmaya başlamıştır (Küçük, 2015: 15).

Tüm argümanlar ışığında, serbest zaman kavramının tanımlanması safhasında tarih, kültür, toplumsal değerler, kişilik özellikleri gibi birçok dinamiğe dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda ele alındığında “çalışma zamanının dışında kalan vakit” tanımlaması yetersiz kalmaktadır. Zira bir insanın çalışma olarak gördüğü ve para kazandığı bir aktivite başka bir insan için rekreasyon faaliyeti olarak değerlendirilebilmektedir. Bunun yanı sıra serbest zaman tanımlanırken kullanılan kilit ifadelerden biri de “zorunluluktan kurtulmak”tır. Burada da, gönüllü olarak yapılan hizmet faaliyetleri, sosyal duyarlılık projeleri ve kişisel gelişim için alınan eğitimlerde var olan “kısmi zorunluluk” devreye girmektedir (Torkildsen, 1999: 73; Yetiş, 2008: 10).

Sonuç olarak serbest zaman kavramı insan hayatında, bireylerin seçme şansının bulunduğu, yaratıcı, içerisinde memnuniyet ilkesini barındıran ve kişisel doyumu artırıcı aktivitelerin yer aldığı bir alandır. Burada kastedilen aktiviteler

entelektüel, sosyal, manevi, estetik ve fiziksel öğelerin çok yönlü bir formudur (Küçük, 2015: 16).

Honer ve Swarbrooke serbest zamanı dört farklı kategori altında ele almıştır. Buna göre serbest zamanın ilk kategorisi “*zaman olarak boş zaman*” başlığı altında üç ana özellik ile açıklanmaktadır (Küçük, 2015: 16). Bu özelliklerin ilki bireyin para karşılığı çalışmadığı bir zaman diliminden söz ediliyor olmasıdır. İkinci özellik, diğer aktivitelerin sonunda arta kalan zamandan söz ediliyor olmasıdır. Son özellik ise karar ve seçim fırsatlarının varlığıdır. İkinci kategoride “*aktivite olarak boş zaman*” tanımlaması bulunmaktadır. Bu tanımlamanın iki özelliği olup bunlardan ilki zorunlu ihtiyaçların gerek olmadığı yoğun yahut pasif aktivite türleri olarak açıklanmıştır. Kategorinin ikinci özelliği içerisinde dört düzey barındırmaktadır. Bu düzeyler, pasif, aktif, duygusal ve yaratıcı ilgilenimlerdir. Üçüncü kategori “*ruh hali olarak boş zaman*”dır. Bu kategorinin tanımında da üç ana özellik vardır. Bunlar, sakin düşünceye dalma durumu, rahatlatıcı düşünceyi ortaya çıkaran ruh hali ve zorunluluktan sıyrılarak ulaşılan ruh halidir (Horner ve Swarbrooke, 2005: 14; Argan, 2007: 14).

Honer ve Swarbrooke’un yaptığı kategorizasyonda dördüncü ve son başlık “*bütünsel yayılımcı kavram olarak boş zaman*”dır. Bu başlığa göre serbest zaman, bütünsel anlamda dinlenme, kişisel gelişim ve eğlenme ile alakalıdır. Bunun yanısıra kültür ile bağı bulunan ruhsal bir yanı bulunmaktadır (Horner ve Swarbrooke, 2005: 14; Argan, 2007: 14-15).

Uluslararası Turizm Uzmanları Birliği, Torkildsen ve Honer/Swarbrooke tarafından yapılan tanımlamalardan hareketle serbest zamanın özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Horner ve Swarbrooke, 2005: 22; Torkildsen, 1999: 73; Yetiş, 2008: 10):

- *Serbest zaman sorumluluk taşıyan bir görevdir,*
- *İş hayatının sebep olduğu fiziksel yorgunluk ve stresi azaltarak dinlendirir,*
- *Bireyi rutinden yani sıradanlıktan kurtarır; eğlendirme ve deşarj işlevi vardır,*
- *Bireyin kişiliğini geliştirir; zihinsel, fiziksel ve ruhsal kapasiteyi arttırır.*

2.2.2. Boş Zaman Kavramının Tarihsel Gelişim Süreci

Bir olgunun yahut kavramın tanımlanması için bir “öteki” ihtiyacı bulunmaktadır. Bu nedenle serbest zaman kavramının ortaya çıkışı da insanlığın yerleşik hayata geçip düzenli bir çalışma hayatına sahip olmalarına dayandırılmaktadır. Literatür incelendiğinde kavramın tarihsel sürecinde endüstriyel dönemin milat olarak kabul edildiği görülmektedir. Bu kapsamda endüstriyel dönem öncesi ve sonrası ayrı ayrı incelenmektedir (Küçük, 2015: 17-18).

Erken dönem olarak da nitelendirilen tarih öncesi çağlarda serbest zaman kavramının yaşama endekslenmesi bugünkünden farklıdır. Yaşam mücadelesi olarak nitelendirilen temel ihtiyaçlar için verilen çabanın had safhada olması bireylerin dinlenme ve eğlenme faaliyetleri için ayıracakları zamanın miktarını oldukça kısıtlamıştır. Buna karşılık yapılan çalışmalarda mağara boyama, güreş ve tabletlere çizim yapma gibi faaliyetlerin erken dönem serbest zaman faaliyetleri olduğu anlaşılmıştır (Broadhurst, 2001: 46).

Endüstriyel dönemden önce serbest zaman kavramı göçebe toplum düzeninden yerleşik hayata geçiş ile insan yaşamına girmiştir. Yerleşik hayatta ana ekonomik faaliyet tarımdır. Bu nedenle iş hayatı da tarım üzerine kuruludur. Bu kapsamda tarımsal faaliyetler dışında kalan zaman serbest zaman olarak nitelendirilmektedir. İş bölümünün esas olduğu bu dönem içerisinde bireyler kendi paylarına düşen görevleri yerine getirdikten sonra serbest zaman faaliyetleri ile uğraşmışlardır. Günümüzde müzelerde sergilenen oyma taşlar, kayalara resmedilmiş figürler çağdaşlarımız için birer boş zaman etkinliği niteliği taşıyor olsa da yapıldıkları dönemdeki insanlar için birer ihtiyaç olarak nitelendirilmişlerdir (Karaküçük ve Gürbüz, 2007: 25). Endüstriyel dönem ve sonrasında ise serbest zaman kavramı ile alakalı birçok çalışma ve bu minvalde gerçekleşen değişim bulunmaktadır.

Serbest zaman kavramı ile alakalı ilk çalışmalar İngiltere’de yapılmıştır. Bu çalışmaların “Taylorist” bir yaklaşımla yapıldığı bilinmektedir. Bu yaklaşıma göre çalışma yaşamı, iş adamları ve ekonomi devlerinin pragmatist yaklaşımları neticesinde kuralcı ve baskıcı bir nitelik kazanmıştır. Toplumsal bir çalışma

kampının teşkil edildiği endüstrileşmenin erken döneminde az emekle yüksek kazançlar elde eden çıkar grupları kitlesel bir iş ortamı organize etmişlerdir. Bu durumun aşılabilmesi için mücadele veren sendikaların uğraşları sonucunda çalışma koşulları kısmen iyileştirilmiştir. Bu iyileştirmeler serbest zamanın tanımlanmasına olanak sağlayarak çalışma-çalışma dışı vakit olarak dualist bir sosyal alan teşkil edilmiştir. Erken dönemde kapitalist odaklarca eleştirilen serbest zaman hakkı, sonraki dönemlerde, üretim verimliliğinin yükseltilmesi amacıyla yine aynı odaklar tarafından gün yüzüne çıkartılmıştır. Sosyal bilimler alanındaki fikir adamlarının bu konuya odaklanması da serbest zamanı bireyin varoluşu için zorunlu bir kavram haline getirmiştir (Küçük, 2015: 18-19).

Günümüzde var olan anlamıyla boş zaman kavramının teşkili I. Dünya Savaşı'na dayanmaktadır. Savaş sonrasında oluşan toplumsal stresi ve özellikle 1929 ekonomik buhranının ardından batı yönetimlerine karşı artan toplumsal muhalefeti azaltmak amacıyla önlemler alınmıştır. Bu bağlamda ABD, aileler üzerindeki trajik etkilerin giderilmesi için açılış nedenleri bireylere iş sağlamak ve moral kazandırmak olan rekreasyon tesislerini kurmuştur. Bu adımın ardından Amerika genelinde, kısa bir süre içerisinde rekreasyon tesisleri ve serbest zaman değerlendirme hizmetleri sunan çeşitli işletmeler ortaya çıkmıştır. Böylece serbest zamanın günümüzdeki noktaya gelmesinde 1929 Ekonomik Krizi'nin önemli bir yere sahip olduğu düşünülmektedir (Currell, 2010: 51).

Batı toplumlarında kavramın gelişim süreci yukarıda zikredildiği gibidir. Daha kapsamlı bir tarihsel inceleme olması açısından Türk toplumlarında Serbest zaman mefhumunun yerinin de incelenmesi gerekmektedir. Türk toplumlarında rekreatif faaliyetlere bakış açısı tarih içerisinde değişimler göstermiştir. Bu değişimlerde Anadolu'ya göçten önceki Türk toplumları, Bizans İmparatorluğu, Selçuklu, Osmanlı ve batı toplumları etkili olmuştur. Serbest zaman kavramını etkileyen ana dinamiklerin başında toplumsal yapı geldiğinden Türk toplumlarına bakmak gerekmektedir. Türk toplumlarındaki değişimler İslam'ın kabul edilmesi, İstanbul'un fethi ve Anadolu'ya göç olmak üzere üç başlık altında incelenmektedir.

Selçuklu döneminde birer zanaat örgütü olarak kurulan Loncalar, rekreasyon faaliyetleri ile Ahiliği farklı bir çizgiye taşımıştır. Lonca üyelerinin, işlerini

bitirdikten sonra birlikte müzikli eğlenceler düzenledikleri bilinmektedir. Boş zaman kavramının toplumsal hafızaya yerleşmesi açısından bu dönem önem arz etmektedir (Karaküçük, 2005: 90). Osmanlı Dönemi'nde ise rekreasyon faaliyetleri bakımından önemli değişiklikler söz konusudur. Lewis, Osmanlı Dönemi rekreatif faaliyetleri için İstanbul'un ayrıca ele alınması gerektiğini belirtmiştir. Özellikle Ramazan aylarında kahvehane ve bazı evlerde düzenlenen eğlenceler serbest zaman algısının boyutlarını göstermektedir. Bu döneme has eğlence faaliyetleri arasında Karagöz-Hacivat, orta oyunu, meddah gösterileri, cirit ve okçuluk bulunmaktadır. Bunların yanısıra, Osmanlı'nın bir ordu devleti olmasının da etkisiyle sefere çıkılan dönemlerde bayram ilan edilerek mehter gösterileri düzenlenmiştir (Lewis, 1973: 208; Sayman, 2011: 6; Ekinci, 2017: 17).

Osmanlı Dönemi'nde düzenlenen boş zaman etkinlikleri devletin refah seviyesine göre farklılıklar göstermiştir. Bu noktada drama ve resim gibi birçok sanatsal faaliyetin yoğun bir biçimde icra edildiği Lale Devri rekreatif faaliyetlerin zirvede olduğu bir dönemdir. Ancak genel itibarıyla Osmanlı Dönemi rekreatif faaliyetleri pasif düzeyde, genelde bir ev yahut kahvehanede toplanılarak icra edilmiştir. Cumhuriyet'in ilanından sonra ortaya çıkan batılılaşma fenomeni serbest zaman faaliyetlerine de sirayet etmiştir. Ancak İki dünya savaşı boyunca devletin içinde bulunduğu ekonomik buhran ve sosyal ihtilaflar nedeniyle rekreasyon alanında yeterli düzenleme ve planlama yapılamamıştır. Günümüzde eğitim seviyesinde yaşanan gelişmeler, rekreasyon mefhumunun bilimsel açıdan bir araştırma konusu haline gelmesi ve gelişen teknoloji sayesinde yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve hükümet programlarında rekreasyon faaliyetleri hakkında düzenlemelere yer verilmektedir (Lewis, 1973: 208; Sayman, 2011: 6-7; Ekinci, 2017: 17).

2.2.3. Serbest Zamanın Ana Fonksiyonları

Boş zamana dair çalışmalar incelendiğinde ana fonksiyonlar hususunda yapılan en kapsamlı sınıflandırmanın Dumazedier tarafından ortaya konulduğu görülmektedir. Dumazedier serbest zamanın ana fonksiyonlarını üç başlık altında ele almıştır. Bunlar aşağıdaki şekildedir (Dumazedier, 1990: 10-38; Çubuk, 1984: 26):

- Dinlenme, rahatlama ve kendini bırakmak
- Eğlenmek
- Kişisel gelişim

Sınıflandırmanın ilk başlığı olan dinlenme fonksiyonu özellikle çalışma zamanı kavramının sık tartışıldığı Endüstri Devrimi sonrası dönemde gerek iş çevreleri gerekse teorisyenlerce üzerinde durulan bir başlıktır. Adından da anlaşılacağı üzere iş esnasında ortaya çıkan gerilimin, yorgunluğun ve her türlü bedensel aşınmanın giderilmesi dinlenme fonksiyonu ile mümkün olmaktadır. Sanayi devriminin ilk dönemlerinde dinlenme fonksiyonu yalnızca bir sonraki iş gününe bedenin hazırlanması açısından önem arz etmiştir. Çağımızda sanayileşen toplumlar çalışma saatleri ve bunun dışındaki zamanın düzene girmesini sağlamıştır. Böylece serbest zamanın dinlenme fonksiyonu da daha detaylı bir tanıma kavuşmuştur. İnsanlar günümüzde hem bedensel hem de ruhsal açıdan dinlenmek, yenilenmek, rahatlamak gibi amaçlarla aktif yahut pasif boş zaman aktivitelerine katılım gerçekleştirmektedir (Dumazedier, 1990: 10-38; Şahan, 2007: 15; Erkaya, 2016: 20; Akyüz, 2015: 21-22; Çubuk, 1984: 26).

İkinci başlık olan eğlence fonksiyonu, 20. Yüzyıl itibariyle sportif faaliyetlerine karşı artan ilgi sonucu önem kazanmıştır. İnsanların doğuştan gelen bir dürtü ile boş zamanlarında kendilerini tatmin edecek uğraşlar aradıklarını öne süren Torkildsen günümüzde eğlence ve spor faaliyetlerine karşı artan ilgiyi de bu dürtüye bağlamaktadır. Bu ihtiyacı Akyüz (2015), günlük hayat içerisinde oluşan telaş ve stresin azaltılması için eğlenceye başvurma arzusu olarak özetlemektedir (Torkildsen, 1999: 42; Akyüz, 2015: 22).

Son başlık olan gelişim fonksiyonu ise ilk iki fonksiyona nazaran daha geniş bir tartışma alanına sahiptir. Zira gerek sosyal katılım ve toplumsal birlik gerekse insan kişiliği gibi birçok alana etki etmektedir. Spor faaliyetleri, dinlenme aktiviteleri ve diğer tüm boş zaman aktiviteleri bireyin fiziksel ve ruhsal açıdan yaratıcı olmasını sağlamaktadır. Gelişim fonksiyonu ile bireyin karar alma yetisi de gelişmektedir. Bunun yanı sıra insanların olaylara bakış açısını değiştirmesi hasebiyle de gelişim fonksiyonu büyük önem arz etmektedir (Dumazedier, 1990: 30; Çubuk, 1984: 26; Akyüz, 2015: 22-23).

2.2.4. Serbest Zamanın Değerlendirilmesi

Günümüzde artan boş zaman faaliyetleri, düzene sokulan çalışma saatleri, rutinden kaçınma arzusu ve rekreasyon üzerine yürütülen çalışmalar serbest zaman değerlendirme hususunu daha karmaşık hale getirmiştir. Bu karışıklığın ana nedeni bireylerin kendi zihinsel ve fiziksel yorgunluklarını nasıl gidereceklerini bilmemeleridir. Serbest zamanın değerlendirilmesinde önem arz eden hususlar bireyler ve toplumlar arasında değişiklik gösterebilmektedir. Hangi faaliyetin icra edileceği yani boş zamanın nasıl değerlendirileceği hususunda verilen kararlar bireysel, toplumsal ve çevresel birçok faktörden etkilenmektedir. Konunun daha net anlaşılabilmesi için değerlendirme teorilerinin de incelenmesi gerekmektedir.

2.2.4.1. Değerlendirme Teorileri

Boş zamanın değerlendirilmesi hususunda birçok teori bulunmaktadır. Özil (2016: 27-30) bu kuramlardan altısının önem arz ettiğini belirtmektedir. Bu kuramlar Benzerlik, Telafi, Çevre Etkileşim, Aristocu, Kendini Geliştirme ve Fırsat teorileridir.

Telafi kuramında insanların serbest zamanı değerlendirme eğilimleri iş ve iş dışı zaman ayrımı ile açıklanmaktadır. Buna göre meslek grupları ile değerlendirme arasında bir ilişki bulunmaktadır. İnsanlar düzenli olarak icra ettikleri meslekten uzaklaşabilme fırsatı bulursa alakasız yahut işin tam zıttı olarak nitelendirilen faaliyetlere yöneleceklerdir. Bu da bireyin tekdüzelikten yani rutinden uzaklaşma arzusu ile açıklanmaktadır (Tezcan, 1994: 63-73). İnsanların rutinden uzaklaşabilecekleri bir faaliyet bulamamalarının onları ruhsal ve psikolojik çöküntüye soktuğunu belirtmektedir. Burada zikredilen zıtlık ise kapalı alan meslek gruplarında çalışanlar için açık alan faaliyetleri, pasif iş grupları için aktif rekreasyon faaliyetleri gibi ayrımlarla açıklanmaktadır (Kaya, 2003: 56). Telafi kuramı, bireylerin yaşamsal faaliyetleri için gerekli olan enerji dışında biriken enerjinin strese ve gerilime yol açtığını öne süren “artık enerji” kuramına dayanmaktadır. Bu kurama göre yaşamsal faaliyetler için gerekenden fazlası biriktiğinde insanlar deşarj olmak zorundadır. Pasif meslek gruplarında meydana gelen enerji fazlası telafi kuramına örnek olarak verilmektedir.

Benzerlik kuramında ise bireyin katılım gösterdiği faaliyet ve çevrelerin boş zaman değerlendirme kararlarını etkilediği öne sürülmektedir. Bu kuram, insanların yeni ve yabancı olan olgulardan çekinmesine dayanmaktadır. Buna göre genellikle yeni bir faaliyete katılmadan önce gerek faaliyete yabancı oluşu gerek adaptasyon sürecinde yaşanacaklardan çekinmesi insanı bildiği, daha önceden yaptığı etkinliklere yönlendirmektedir (Torkildsen, 1999: 73; Özil, 2016: 27).

Çevre Etkileşim kuramı Burch tarafından ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Ona göre bireylerin gerek aile gerek akran grupları ile girdiği etkileşim sonucunda meydana gelen toplumsallaşma, sosyalleşme düzeyleri serbest zaman değerlendirme kararlarını etkilemektedir. Çalışmada daha önce ele alınan sosyalleşme süreçleri bu kuram içerisinde önem arz etmektedir. Zira bireyin aile ile başlayan sosyalleşme süreci okul hayatında akran grupları ile gelişim göstermektedir. Bu kuramda sosyo-ekonomik, kültürel ve demografik niteliklerin dolaylı yoldan serbest zaman değerlendirme faaliyetlerini etkilediği öne sürülmektedir (Burch, 1969: 125-147; Kaya 2003: 56; Özil, 2016: 27-28).

Değerlendirme kuramlarından biri de fırsat kuramıdır. Serbest zaman değerlendirme eğilimleri bireylerin yaşadıkları bölge, bu bölge içerisinde yer alan faaliyetler ve maliyetlerden etkilenmektedir. Fırsat kuramı da bu dinamiklerin serbest zaman değerlendirme hususunda düşünüldüğünden daha etkili olduğunu öne sürmektedir. Daha kapsamlı ele almak gerekirse boş zaman değerlendirmede insanların gelir düzeyleri, yaşadıkları çevre, eğitim ve sosyal statüleri önem arz etmektedir. Bunlar yükseldikçe insanlar daha fazla etkinliğe katılım fırsatı yakalayabilmektedir (Dunn, 1980: 115-124; Kaya 2003: 58; Özil, 2016: 28-29).

Bir diğer kuram olan Aristocu yaklaşıma göre toplumda var olan sınıf ayrımı serbest zaman faaliyetlerine katılımı etkilemektedir. Boş zamanın istenilen şekilde değerlendirilebilmesi ancak kültürel ve sınıfsal bir üstünlük ile mümkün olmaktadır. Her ne kadar boş zamanın bu klasik yaklaşımla ele alınması mefhumu özerk alandan uzaklaştırırsa da Aristo toplumsal süreklilik için sınıf ayrımının sürdürülmesi gerektiğini öne sürmüştür (Metin, 2013: 16).

Kendini geliştirme kuramı boş zamanın üç ana fonksiyonu olduğunu öne sürmektedir. Bu fonksiyonlar çalışmanın önceki başlıklarında da ele alındığı üzere dinlenme (rahatlama), eğlenme ve gelişimdir. Dumazedier kişisel gelişim kavramını yaşamak için çalışmak manasından öte içsel tatmin ve kendini gerçekleştirme manasında ele almıştır. Buna göre insanlar yaşamlarını sürdürmek için çalışıyor olsa da meslek seçimlerini dahi kendi içsel arzuları çerçevesinde gerçekleştirmeye çalışmaktadırlar (Dumazedier, 1990: 34; Özil, 2016: 29).

2.2.4.2. Değerlendirmenin Faydaları

Özil (2016: 22-23) serbest zaman değerlendirmenin faydalarını aşağıdaki şekilde sıralamaktadır;

- Fiziksel açıdan bireye sağlık kazandırma
- Ruhsal sağlık
- Bireyin sosyalleşmesine katkı sağlaması
- Bireyin becerilerini geliştirmesi
- Yaratıcılığa katkı sağlaması
- İş verimini ve çalışma hayatındaki her türlü faaliyette verimi artırması
- Mutluluk vermesi

Serbest zaman değerlendirmenin yukarıda sayılan faydalarının yanı sıra zararlı faaliyetlerden uzaklaştırması hasebiyle sağladığı bir fayda da mevcuttur. Tüm yararlarının sistemli bir şekilde ele alınması konunun daha net anlaşılabilmesi açısından önem arz etmektedir (Şen, 2013: 54). Buna göre fiziksel, psikolojik ve sosyal faydalar ayrı başlıklar halinde incelenmiştir.

2.2.4.2.1. Fiziksel Fayda

Günümüz toplumlarında bireylerin çalışma-iş dışında kalan zamanı iyi değerlendirmeleri gerekmektedir. Bu gereklilik insanın bedensel ve ruhsal sağlığıyla doğrudan iniltilidir. Bu başlık altında kastedilen yalnızca bedenin sağlıklı bir yapıda olması değildir. Bunun yanı sıra zihinsel açıdan sağlanan fayda da bu sınıf içerisinde ele alınmaktadır. Günümüzde rekreasyon faaliyetleri incelendiğinde özellikle spor gibi fiziksel fayda oranı yüksek aktivitelerin önemli bir yere sahip olduğu

görülmektedir. Kırkpınar (2004: 32), spor faaliyetlerini tercih eden birey sayısının diğerlerine nazaran fazla olduğunu belirtmektedir. Bunun ana nedenleri arasında sportif faaliyetlerin her yaş, meslek ve cinsiyetin ulaşabileceği; katılım ve çalışma noktasında rahatlığın olduğu aktiviteler olması bulunmaktadır.

Spor gibi rekreasyon faaliyetleri bireylerin kas yapılarını, zihinsel aktivitelerini, gün içindeki enerjilerini, beslenme düzenlerini ve toplumsal ilişkilerini iyileştirmektedir. Bu bağlamda bireyin çalışma hayatında daha verimli olması, günlük yaşamda daha mutlu olması ve olaylara bakış açısının değişmesi söz konusudur. Tüm argümanlar göz önünde bulundurulunca serbest zaman etkinliklerinin fiziksel bir fayda sağladığı görülmektedir (Kırkpınar, 2004: 32; Özil, 2016: 23).

2.2.4.2.2. Psikolojik Fayda

Serbest zamanın iyi bir şekilde değerlendirilmesi yalnızca bireyin psikolojisine değil toplumsal psikolojiye de katkı sağlamaktadır. Rekreasyonun bu sosyo-psikolojik fayda yanı sıra özellikle toplum olma bilinci, dayanışma, yardımlaşma ve iletişim yetileri noktasında önem arz etmektedir. Bunların yanı sıra bireylerin gündelik stres ve sıkıntılardan kurtularak daha mutlu olması da serbest zaman değerlendirmesinin psikolojik faydaları arasındadır. Köknel boş zamanın değerlendirilmesinin bireylere bir seçim hakkı sunduğunu belirtmektedir. Burada kastedilen seçim hakkı yürütülecek faaliyetin olumlu/yararlı yahut olumsuz/zararlı olması ile alakalıdır. Buna göre serbest zamanını olumlu ve yararlı aktiviteler ile geçirmeyen bireyler gerek topluma gerekse kendilerine zarar verebilecek olumsuz faaliyetlere yönelebilmektedirler. Bu yönelim kişinin ruh sağlığını, psikolojisini ve bazen de beden sağlığını olumsuz etkilemektedir (Köknel, 1981: 22; Özil, 2016: 23-24).

Köknel (1981) ve Özil (2016)'in çalışmalarından da anlaşılacağı üzere serbest zaman değerlendirmenin birey ve toplum psikolojisi açısından önemi büyüktür.

2.2.4.2.3. Sosyal Fayda

Serbest zamanın değerlendirilmesi sonucu bireyler üzerinde olumlu bir etki meydana gelmektedir. Bu etki doğrudan yahut dolaylı bir biçimde topluma da tesir

etmektedir. Bu bağlamda özellikle sosyal bir çevre içerisinde yürütülen boş zaman faaliyetleri olan sportif aktiviteler, sohbet ve müsabakalar sosyalleşme düzeylerini olumlu olarak etkilemektedir. Sosyal çevrede birlik olma, toplum olma, yardımlaşma ve karşılıklı sevgi gibi unsurların teşkilini sağlaması hasebiyle serbest zaman faaliyetlerinin büyük bir önemi bulunmaktadır. Bunların yanı sıra Fletcher vd.'nin değindiği üzere planlı aktivitelere katılan bireyler psikolojik ve akademik açıdan daha başarılı olmaktadır. Bu başarılar da dolaylı yoldan toplumu olumlu etkilemektedir. (Fletcher, Nickerson, Wright, 2003: 644; Özil, 2016: 24-25).

2.2.4.3. Etkinliklerin Sınıflandırılması

Günümüz dünyasında serbest zamanı ve bunun değerlendirilmesini etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörler incelendiğinde çoğunlukla sanayileşmiş toplumlarda serbest zamana atfedilen önemin daha büyük olduğu görülmektedir. Sanayileşmekte olan toplumlarda da boş zaman mefhumu gelişim göstermektedir. Bu iki tip toplumda sıkça ele alınan serbest zaman aktiviteleri birkaç farklı sınıflandırmaya tabi tutulmaktadır. Bunlar arasında kapsamı ve detaylandırılması yönünden iki sınıflandırma önem arz etmektedir. İlki süresine göre serbest zaman etkinliklerinin sınıflandırılmasıdır. İkincisi ise fonksiyon bakımından sınıflandırmadır. Karaküçük (1997: 22-28) süresine göre serbest zaman etkinlik sınıflandırmasını aşağıdaki şekilde yapmıştır;

- Uzun süreli serbest zamanlar: çocukluk ve erken yetişkinlik dönemi, yıllık izinler ve emeklilik
- Kısa süreli serbest zamanlar: iş bitimi/gün sonu, haftalık izinler ile hafta sonu tatilleri, kısa süren (yıllık izinlere nazaran) diğer tatiller vs.
- Yukarıdaki sınıflandırmanın yanında fonksiyonlarına göre de ikili bir sınıflandırma bulunmaktadır. Ellis (1987: 285-287) bu sınıflandırmayı aşağıdaki şekilde yapmaktadır;
- Rahatlatıcı (dinlenmek üzere yapılan) faaliyetler: arkadaşlık (akran grupları ve diğerleri ile) ilişkileri, sohbet, ziyaret, kitap okuma, müzik dinleme vs.
- Bireyin kendisini gerçekleştirmek yahut ifade etmek amacıyla katıldığı aktiviteler: sportif aktiviteler, sanat vs.

Sonuç itibariyle boş zaman değerlendirmek için yapılan etkinlikler fonksiyonlarına ve sürelerine göre ayrılmaktadır. Bu sınıflandırmalar bireylerin seçimleri baz alınarak gerçekleştirilmektedir. Örneğin yoğun bir iş temposu olan bireylerin günlük istirahat süreleri ile haftalık izinlerinde çaba gerektiren rekreatif faaliyetlere katılması beklenmemektedir. Buna karşılık iş yükü az olan yahut pasif bir şekilde çalışan bireylerin daha hareketli ve uzun süren aktiviteler seçmesi beklenmektedir.

2.3. Rekreasyon Kavramı

Rekreasyon kavramı günümüzde sıkça kullanılan, farklı anlam ve açıklamalara sahip olan bünyesinde sportif faaliyetlerden sanata, mizahtan kültürel faaliyetlere kadar birçok etkinliği barındıran -boş zaman (leisure) ve zaman mefhumları gibi- terminolojik uzlaşından uzak olan bir kavramdır. Özellikle boş zamanın geniş bir çalışma alanına ulaştığı aydınlanma çağı ve endüstriyel devrim dönemlerinin ardından önemi giderek artan rekreasyon, 16. ve 17. yüzyıllarda olduğu dar anlamından sıyrılarak tüm insanlığın çağdaş ve temel bir ihtiyacı konumuna gelmiştir. Küçük (2015: 21-22) rekreasyon hakkında kapsamlı bir tanımlamanın yapılması gerektiğine dikkat çekerek kavramı, bireyi hayata bağlayan; dinlenmesini, eğlenmesini ve meşgul olmasını sağlayarak bunlardan zevk almasını amaçlayan fiziksel ve tinsel dinlenme ile sonuçlanan her türlü aktivite olarak nitelendirmektedir.

Kavramın açıklanmasında başvurulan diğer tanımlamaların incelenmesi, konunun daha net idrake dilmesi açısından önem arz etmektedir. Bu bağlamda Kültür ve Turizm Bakanlığı rekreasyon kavramı için “*Bireylerin serbest zamanlarda icra ettikleri, zorunlu olarak yapılan –çalışma- faaliyetlerinden bağımsız olan, özgürce seçilerek sosyal ve fiziksel değişmesini sağlayan faaliyetler bütünü*” tanımlamasını yapmaktadır. (Karaküçük, 2008: 61) Bunun yanı sıra Charles ve Richard Bucher rekreasyonu, bireyin kişiliğine uygun olan ve icra etmekten zevk alacağı kültürel, sportif ve toplumsal faaliyetlere katılması suretiyle sosyalleşerek monotonluktan sıyrılmasıdır. Bu tanımlamada ayrıca rekreasyon faaliyetlerinin kazanç amacı gütmeyeceği, anti-sosyal olamayacağı ve birer ödül niteliği taşıması gerektiği de belirtilmektedir. Ancak gerek günümüzde rekreasyon faaliyetleri hususunda var olan

çeşitlilik gerekse değişen toplumsal değerler bu üç dinamiğin tanımlamanın dışında kalmasına sebebiyet vermektedir. Zira günümüzde bireyler kazanç elde edebilecekleri müsabakalara, bir görev yahut zorunluluk olmadan, sörf eğlence ve dinlenme amaçlarıyla katılım sağlayabilmektedirler. Bununla birlikte aktiviteler bağlamında artan çeşitlilik bireylerin tek başlarına, hiçbir şekilde sosyalleşmeden icra edebilecekleri faaliyetlerin ortaya çıkmasını da sağlamıştır. Tanımlamada var olan ödül niteliği de tartışmalı tanımlamalardan dolayı günümüzde geçerli sayılmamaktadır. Bir ödülün var olması için çabanın da var olması gerektiğine inananların yanı sıra ödül için insanın bir yorgunluk yaşaması gerektiğini düşünenler de mevcuttur. Günümüzde hiçbir çaba, yorgunluk, bıkkınlık yahut sorumluluk yaşamadan doğrudan rekreasyon faaliyetlerine katılım sağlamak da mümkündür (Bucher ve Richard, 1974: 65; Küçük, 2015: 22).

Hazar (1999: 18) rekreasyonu genel geçer dinamiklerle açıklamaktadır. Bu dinamikler gönüllülük, seçim özgürlüğü, çalışma dışı zaman (serbest zaman) ve doyumdur. Buna karşılık Karaküçük (2005: 59) klasik yaklaşıma atıfta bulunmaktadır. Klasik yaklaşıma göre rekreasyon –kelime anlamından da ortaya konulabileceği üzere- yenilenme ve dinlenme üzerine kurulu her türlü faaliyeti ifade etmektedir. Bu tanımlamada iki dinamiğinde aynı anda var olması gerekmektedir. Ancak günümüzde var olan rekreasyon faaliyetleri incelendiğinde birçok etkinliğin bireyleri fiziksel açıdan zorlayarak yordduğu buna karşılık tinsel bir yenilenme sağladığı görülmektedir. Bunun yanında mental yorgunlukla birlikte fiziksel yenilenme sağlayan faaliyetlerde mevcuttur. Şahin (2003: 25-32) Miller, Robinson ve Romney gibi birçok bilim adamının çalışmalarına atıfta bulunarak birkaç farklı tanımlamaya değinmektedir. Bu tanımlamalardan biri insanın mutlu olduğu, doğal davranabildiği, eğlence unsurunu barındıran, özgürlük ve anlamlılık gibi mefhumların var olduğu etkinliklerdir. Bir diğeri ise rekreasyonun hareketten ziyade duygular ve tin ile ilintili olduğunu savunmaktadır. Bu tanımlamaya göre rekreasyon bireysel bir tepkidir. Bu tepki fiziksel, ruhsal yahut mental bir formda olabilir. Ancak sonuç itibarıyla bu tepkilerin bir bütün halde ele alınması ve bir yaşam biçimi olarak görülmesi gerekmektedir (Küçük, 2015: 22-23).

Yukarıdaki tanımlamalardan da anlaşılacağı üzere rekreasyonu net bir şekilde açıklamak güçtür. Bunun için kavramın ihtiva ettiği tüm dinamiklerin ayrı ayrı incelenmesi gerekmektedir. Karaküçük (2005: 62) bu dinamikleri aşağıdaki gibi sıralamıştır;

- Rekreasyon faaliyetleri serbest zaman içerisinde yapılır. Bir iş olmadığından kar amacı barındırmamalıdır.
- Faaliyetlere katılım sağlayan bireylerde gönüllülük esas olmalıdır. Bu arzu etkinliğin icrasında itici güç olarak kullanılmalıdır.
- Katılımcıların mutlu olması, neşelenmesi, eğlenmesi ve zevk alması gerekmektedir.
- Etkinliklerde kişisel ve toplumsal faydanın amaçlanması gerekmektedir.
- Etkinlikler oluşturulurken yahut icra edilirken toplumsal değerlerin göz ardı edilmemesi gerekmektedir.
- Hiçbir rekreasyon faaliyetinin barınma, beslenme ve uyku gibi hayati önemi yoktur.

Sıralanan dinamikler incelendiğinde rekreasyonun zaman, mekan, toplumsal değerler, fayda, eğlence ve ihtiyaç bağlamında ele alınarak açıklanmasının daha uygun olacağı aşikardır. Zira herhangi bir rekreasyon faaliyetinin Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde en alt sırada yer alan ve en önemli basamak olarak görülen hayati ihtiyaçlar listesinde yer almaması ve gönüllüğün ve eğlence gibi unsurların esas alınması tanımlamaları etkilemektedir. Buradan yola çıkarak rekreasyonun boş zaman içerisinde icra edilen, katılan bireylerin dinlenmesini, eğlenmesini ve zevk duymasını amaçlayan, kişisel yahut toplumsal (bunlardan her ikisini aynı anda da barındırabilir) faydanın amaçlandığı, toplumsal değerlerin göz ardı edilmediği, ana ihtiyaçlar içerisinde yer almayan her türlü faaliyet olarak tanımlanması mümkündür.

Tanımlama noktasında var olan bir eleştiri de çalışma saatleri, iş dışı etkinlik, temel ihtiyaç ayrımı gibi mefhumların günümüzde, eskiye nazaran daha kompleks bir hal almış olmalarıdır. Karaküçük (2005: 63) bu bağlamda bireylerin iş dışı zaman içerisinde mesleği ile doğrudan ilintili bir faaliyeti eğlenerek icra edebileceklerini

savunmaktadır. Örneğin bir aşçı iş dışında yeni bir yemek tarifi öğrenebilir, bir insan kaynakları çalışanı mesleği ile alakalı kitaplar okuyabilir, yahut bir grafik tasarımcı bu minvalde kurslara katılım sağlayabilir. Bu etkinlikler bireylerin amaçları göz önünde bulundurularak sınıflandırılmalıdır. Çünkü hafta sonu hazırlanan bir yemek bir birey için iş sayılabilirken başka bir birey için rekreatif faaliyet olarak nitelendirilebilmektedir. Bunlara karşılık normal şartlarda temel ihtiyaç olan beslenme ve barınma gibi faaliyetler de birer rekreasyon haline getirilebilmektedir. Özellikle günümüzde bireylerin iş çıkışı ailesi ile birlikte dışarıda yemek yemesi ve bir otelde konaklayarak dinlenmesi mümkündür. Karaküçük (2005: 63-64) bu durumu da yarı boş zaman ve boş zaman ayrımlarıyla açıklamaktadır. Bir faaliyet amacına, zamanına, mekânına ve faydasına göre yarı boş zaman yahut boş zaman etkinliği olarak nitelendirilmektedir. Rekreasyonun tanımlanması noktasında yaşanan zorluk hasebiyle Sevim (2013: 20-21) bir literatür taraması gerçekleştirerek sonuçları aşağıdaki gibi sıralamıştır;

- Rekreasyon faaliyetlerinde bireyleri zorlayıcı hiçbir dinamiğin varlığından söz edilemez. Gönüllülük esas olmalıdır. Ancak bireylerin seçimlerinin kendi kişisel özelliklerine ve ihtiyaçlarına uygun olması gerekmektedir. Yoksa rekreasyon etkinliğinin amacına ulaşması mümkün değildir.
- Faaliyetlerin bireyleri dinlendirme ve yenileme gibi amaçlara ulaşabilmesi için özgürlük hissini vermesi gerekmektedir. Birey faaliyeti icra ederken hiçbir çekince yaşamamalıdır. Bu bağlamda kişinin kendi iş hayatını göz önünde bulundurması, etkinlikleri (eğlence, dinlenme vs.) hak ettiğini düşünmesi gerekmektedir.
- Katılımda olduğu gibi ayrılma hususunda da bir seçim özgürlüğü bulunmalıdır. Birey artık katılmaktan zevk almadığı bir etkinliğe devam etmek zorunda olmamalıdır.
- Faaliyetlerin iş zamanı içerisinde yahut sorumlulukların yerine getirildiği anlarda icra edilmemesi gerekmektedir. Bir etkinliğin rekreasyon etkinliği olarak nitelendirilebilmesi için boş zamanda icra edilmesi şarttır.

- Katılımcılar yahut katılmak isteyenler arasında herhangi bir ayırım söz konusu olmamalıdır. Her yaş, cinsiyet ve kültürden insanın katılımına açık olmalıdır. Bunun yanı sıra ortam ve zaman hususunda da esnekliğin olması gerekmektedir.
- Faaliyetlerin bireylere neşe ve haz getirmesi gerekmektedir.
- Faaliyetlerin evrensellik ilkesine uygun olması gerekmektedir.
- Kişilerin kendilerini ifade edebilmeleri ve yaratıcılıklarının ön plana çıkarılması gerekmektedir. Örneğin bir sanatsever konsere giderken sportif kişiliğe sahip olan bir birey spor etkinliklerine katılım sağlayacaktır. Bu etkinliklerde yaratıcılıklarını ön plana çıkarabileceklerdir.
- Faaliyetlerin tek bir amacı olmamalıdır. Örneğin bir tiyatro topluluğundaki üyelerden biri oyunlara katılım sağlamayı amaçlarken diğeri yalnızca sosyalleşmek için orada bulunmak isteyebilir.
- Bireylerin bir kazanım sağlaması gerekmektedir. Fiziksel, mental ve tinsel gelişim vasıtasıyla bireysel ve toplumsal faydanın ön plana çıkarılması gerekmektedir.
- Evrensellik ilkesinin yanı sıra toplumsal değerlerin de gözetilmesi gerekmektedir.
- Rekreasyonda sınırlama bulunmamaktadır. Etkinliklere katılım sağlayan birey hem fotoğraf çekip hem müzik dinleyebilir. Bunların yanı sıra farklı zamanlarda farklı etkinliklere katılım da sağlanabilmelidir. Herhangi bir faaliyet içerisinde tekillik ve sınırlama bulunmamalıdır.

2.3.1. Rekreasyon Faaliyetlerine Karşı Duyulan İhtiyaç

Rekreasyon faaliyetlerine karşı duyulan ihtiyaçlar ele alınırken iki farklı yaklaşımın benimsendiği görülmektedir. Bunlardan biri bireylerin fiziksel, psikolojik ve sosyal ihtiyaçları üzerinden yapılan analizlerdir. Diğeri ise, antik çağdan günümüze değin iş hayatı ve toplumsal düzen gibi değişen sosyal olgular ışığında yapılan analizlerdir. İhtiyaç bağlamında konunun daha detaylı ele alınması

gerekmektedir. Karaküçük, rekreasyona karşı duyulan ihtiyacın faaliyetlerden elde edilen faydalardan ileri geldiğini savunmaktadır. Bu noktada etkinliklere katılımın beklenti, zevk düzeyi ve amaçlar gibi bireysel faktörler ile güdülenmesinin ötesinde ana sebebin ihtiyaçlardan kaynaklandığı belirtilmektedir. Bu sebeple rekreasyon faaliyetlerine karşı duyulan ihtiyacın birey temelli nedenlerinin de ayrıntılı incelenmesi gerekmektedir. Yapılan çalışmalar ele alındığında birey temelli nedenlerin üç ana başlık altında sıralandığı görülmektedir. Bu başlıklar fiziksel, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlardır (Karaküçük ve Gürbüz 2007: 10-15; Özil, 2016: 44-45).

Fiziksel ihtiyaçlar açıklanırken tarihsel süreçten bağımsız olarak, içerisinde bulunduğumuz çağ ele alınarak tanımlama yapılmaktadır. Günümüzde artan teknolojik gelişmeler makineleşmeyi ve doğrudan iş hayatını etkilemektedir. Çalışma alanında fiziksel güç gerektiren işlerden ziyade masa başı işlerin sayısı artmıştır. Artan masa başı faaliyetler bireylerin günlük faaliyetlerinde hareketsiz kalmalarına ve dolayısıyla enerji tüketim miktarlarının azalmasına neden olmuştur. İnsan vücudunun günlük belirli bir seviyede efor sarf etmesi, enerji harcaması gerektiğinden hareketle birçok düşünür ve bilim insanı masa başı işlerin rekreasyon faaliyetlerini zorunlu hale getirdiğini düşünmektedir. Zira hareketsizlik ve düşük enerji harcamaları fizyolojik rahatsızlıkları da tetiklemektedir. Burada bahsedilen riski azaltmanın bilinen en iyi yolu ise fiziksel etkinliklere yönelmektir. Bu bağlamda özellikle aktif rekreasyon faaliyetleri sınıfında yer alan her türlü etkinliğin fiziksel aktiviteyi ve dolayısıyla harcanan enerjiyi artırdığı bilinmektedir (Çoruh, 2013: 18; Özil, 2016: 45).

Akademik çalışmalarda fiziksel ihtiyaçlara değinilirken genel itibariyle enerji harcanması, hareketliliğin sağlanması gibi unsurlar ele alınmaktadır. Ancak rekreasyonun fiziksel olarak bir ihtiyaç haline gelmesi yalnızca hareketsizlik ile değil bunun yanı sıra iş hayatındaki hareketlilik hasebiyle oluşan fiziksel yorgunluğun giderilmesi amacı ile de mümkün olabilmektedir. İş hayatında yoğun fiziksel aktivite içerisinde bulunan insanlar enerji toplamak, dinlenmek ve fiziksel yorgunluklarını gidermek için de rekreasyon etkinliklerine yönelebilmektedir. Bu bağlamda kimisi için fiziksel aktiviteyi artırma amacıyla icra edilen faaliyetler kimisi için de gündelik

yorgunluğu egale etmek amacıyla icra edilmektedir (Küçük, 2015: 41; Özil, 2016: 45). Buradan hareketle iş hayatında içerisinde maruz kalınan hareketlilik düşük düzeyde (yetersiz) de olsa aşırı düzeyde de olsa rekreasyon faaliyetleri bireyler için fiziksel birer ihtiyaç halini almaktadır.

Rekreasyon faaliyetlerinin sosyal bir ihtiyaç olarak da ele alınması gerekmektedir. Bu hususta özellikle küreselleşmenin ve modernleşmenin ironik bir biçimde ortaya çıkardığı bireysel yalnızlığın büyük bir önemi bulunmaktadır. İnsanların yaşadıkları apartman dairelerinin, artan güvenlik ihtiyacına karşılık alınan önlemlerin, çalışma hayatının getirdiği sosyal sınırlamaların, bilgisayar ve cep telefonu gibi teknolojik gelişmelerin ve insanlar üzerinde, monotonluğun etkisiyle oluşan metal yorgunluğu etkisinin bir sonucu olarak ortaya çıkan yalnızlık bireylerin sosyalleşme ihtiyaçlarını doğrudan artırmaktadır. Bunların yanı sıra sosyo-ekonomik problemler, kültür, din, eğitim ve etnisite gibi unsurlar çerçevesinde teşkil edilen farklılıklar da bireylerin birbirlerinden uzaklaşmalarına, içlerine kapanarak yalnızlaşmalarına sebebiyet vermektedir. Ancak insan doğası incelendiğinde her birey sosyal birer varlık olduğu ve bu nedenle sosyalleşmenin tıpkı fizyolojik ihtiyaçlar gibi bir temel ihtiyaç olduğu görülmektedir. Sosyalleşme ihtiyacını gidermek için doğal bir dürtüyle hareket eden insan için rekreasyon faaliyetlerinin büyük bir önemi bulunmaktadır. Zira rekreasyon etkinlikleri insanları ve grupları, hangi kültür, din, ırk ve ekonomik sınıfa bağlı olduğuna bakmaksızın bir araya getirebilmektedir. Kavramın tanımlarına yer verilen önceki bölümlerde de rekreasyonun ana dinamikleri arasında özgürlük, eşitlik ve gönüllülük ilkelerinin bulunduğu zikredilmiştir. Buradan hareketle bireylerin sosyalleşmesini sağlayan rekreasyon faaliyetleri aynı zamanda özgür düşünce,/hareket, yardımlaşma ve dayanışma gibi unsurlar sayesinde toplumsal gelişimi de olumlu yönde etkilemektedir (Küçük, 2015: 42; Özil, 2016: 45).

Bir ihtiyaç olarak rekreasyon faaliyetleri ele alınırken değinilen üçüncü ana başlık ise psikolojik ihtiyaçlardır. İnsan sağlığı ele alındığında genel itibariyle ilk akla gelen mefhum fiziksel (beden) sağlıktır. Ancak sağlık kavramı için ruh ve beden bütünü bir şekilde düşünülmesi gerekmektedir. Beden sağlığının korunması amacıyla rekreasyon faaliyetlerine başvurulması fiziksel ihtiyaçlar başlığı altında ele

alınmıştır. Buna karşılık ruh sağlığı yani bireyin psikolojisi de rekreasyon faaliyetlerini önemli hale getirmektedir. Günümüzde gerek sosyal hayat içerisinde gerek bireyin iç dünyasında yaşanan yoğun stres, düşünce ve meta yoğunluğu insanların sinir sistemlerini olumsuz etkilemektedir. Bu etkilerin giderilmesi için ortam, düşünce, duygu-durum değişikliklerine ihtiyaç duyulmaktadır. İnsanların bu değişiklikleri sağlayabilmeleri için kullanılacak en iyi yöntem ise rekreasyon etkinlikleridir. Rekreasyon etkinliklerinde özellikle günümüzde artan çeşitlilik de bu değişiklikleri had safhaya çıkartmaktadır. Örneğin grup halinde yapılan faaliyetler kişilerin dışa dönük kişilik gelişimlerini desteklemektedir. Bu sayede sosyalleşme artmaktadır (Küçük, 2015: 41-42).

Rekreasyonun bir ihtiyaç haline gelmesinin ardındaki sebepler artan talep üzerinden açıklanmaktadır. Buna göre talebin artmasının ana nedenleri aşağıdaki gibi sıralanmıştır (Ekinci, 2017: 33);

- Ekonomik açıdan artan verimlilik ve çalışma alanında yaşanan gelişmeler
- Bireylerin sahip oldukları harcanabilir gelirlerinin artış göstermesi
- Kentleşme ve buna bağlı olarak artan nüfus
- Teknolojik gelişmeler
- Gelişen kültürler ve kültürel etki
- Artan çevre bilinci
- Siyasi otoriteler ve benzeri idari kurumların gelişim göstermesi

Bunların yanı sıra rekreasyon faaliyetlerinde etkisi olan temel ihtiyaçlar ise şu şekilde sıralanmaktadır;

- Bütünleşme ihtiyacı
- Bireylerin kendilerini yenileme ihtiyacı
- Ödüllendirilme ihtiyacı
- Eğitim ihtiyacı
- İletişim kurma ihtiyacı

- Kültürel bağlamda etkileşim kurma ihtiyacı
- Gruplaşma/grup olma ihtiyacı

Rekreasyon ihtiyacı bireysel ve toplumsal olmak üzere iki başlık altında ele alınmaktadır. Buna göre bireysel ihtiyacın nedenleri hareketsiz yaşam biçimine karşılık fiziksel sağlık gelişiminin mümkün kılınması, ruh sağlığının olumlu etkilenmesi, sosyalleşme, kişisel becerilerin gelişimi, yaratıcılığın gelişimi, iş hayatına ve başarıya olumlu etki etmesi, ekonomik hareketliliğin sağlanması ve mutluluk olarak sıralanmaktadır. Toplumsal nedenler ise dayanışma ve bütünleşmenin sağlanması, demokratik bir toplumun teşkiline olanak sağlanması olarak sıralanmaktadır (Karaküçük, 2005: 60).

2.3.2. Rekreasyon Faaliyetlerinin Sınıflandırılması

Rekreasyon faaliyetlerinin birçok farklı sınıflandırması var olsa da hem kapsam hem de kabul bakımından en sık kullanılan sınıflandırma Karaküçük'ün (2008: 64; Ekinci, 2017: 28) yaptığıdır. Karaküçük rekreasyon faaliyetlerinin sınıflandırmasını aşağıdaki şekilde yapmıştır:

- Katılım amacına göre sınıflandırma: Bu grup içerisinde altı farklı amaç bulunmaktadır. İlki Dinlenme amacı ile yapılan rekreasyon etkinlikleridir. İkinci amaç kültürel, Üçüncüsü toplumsal fayda amacıdır. Dördüncüsü sportif amaçlardır. Beşincisi turizm ve altıncısı ise sanatsal amaçlardır.
- Çeşitli kriterler temel alınarak yapılan sınıflandırma: Burada beş önemli faktör yer almaktadır. Bunlar yaş, katılım sayısı, zaman, mekân ve sosyoloji özellikleridir.
- Fonksiyonel sınıflandırma: Bu sınıflandırma içerisinde altı farklı başlık mevcuttur. Bunlar ticari, sosyal, uluslararası, estetik, fiziksel ve orman rekreasyonudur.

Karaküçük'ün yaptığı sınıflandırma dışında önem arz eden iki tanımlama daha bulunmaktadır. Bunlar Tribe ve Küçüktopuzlu tarafından yapılan sınıflandırmalardır (Tribe, 1995; 25; Küçüktopuzlu, 1991: 84; Özil, 2016: 35-36). Küçüktopuzlu'nun yaptığı sınıflandırma aşağıdaki şekildedir:

- Etkin Faaliyetler
- Edilgen Faaliyetler
- Ticari Faaliyetler
- Kırsal Faaliyetler
- Entelektüel Faaliyetler
- Sosyal Faaliyetler
- Estetik Kaygı Gdlen Faaliyetler
- Orman Rekreasyonu
- Kapalı Alan Faaliyetleri
- Açık Alan Faaliyetleri
- Endüstriyel Rekreasyon

Tribe'in sınıflandırması incelendiğinde ise basit olarak  ana grubun olduğu görülmektedir. Bu gruplar ev, ev dışı ve seyahat/turizmdir. Sınıflandırma Şu Şekildedir (Tribe, 1995; 25-26; zil, 2016: 36):

1) Evde Yapılan Rekreasyon Faaliyetleri

- Müzik Dinlemek
- Film/dizi seyretmek
- Kitap, dergi okumak
- Radyo dinlemek
- Oyun oynamak
- Bahçe ile ilgilenmek
- Çeşitli hobiler ve egzersiz

2) Ev Dışında Yapılan Rekreasyon Faaliyetleri

- Sportif faaliyetler

- Eğlence faaliyetleri
- Yemek ve içmek
- Ziyaret
- Bahis/kumar vb. oyunlar
- Hobiler

3) Seyahat ve Turizm

- Herhangi bir destinasyona seyahat etmek
- Bir otel, butik, pansiyon, apart vb. içerisinde konaklamak.

2.3.3. Rekreatif Faaliyetlerin Özellikleri

Rekreasyon etkinlikleri gerek sahip olduğu geniş terminolojik yaklaşımlar gerekse faaliyet alanındaki çeşitlilik nedeniyle bazı standartlar ve dinamikler çerçevesinde belirli sınırlara oturtulmaktadır. Bu minvalde etkinliklerin ortak özelliklerinin belirlenmesi de büyük önem arz etmektedir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde Karaküçük ve Torkildsen tarafından yapılan tasniflerin yeterince kapsamlı olduğu görülmektedir. Rekreasyonun daha iyi anlaşılabilmesi için iki çalışmaya da değinilmiştir.

Karaküçük (2008: 69-75) rekreasyon faaliyetlerinin özelliklerini aşağıdaki gibi sıralamaktadır:

- Rekreasyon faaliyetleri bireylere özgür oldukları hissini vermelidir. Bunun sağlanması için icrada gönüllülük, zaman ve mekân seçimlerinde serbesti gerekmektedir. Aynı zamanda faaliyete katılan birey istediği an ayrılma, vazgeçme hakkına da sahip olmalıdır.
- Rekreasyon faaliyetleri boş zamanda yapılmalıdır. İş hayatının ve gündelik sorumlulukların sınırlarına girmemelidir.
- Yaş, cinsiyet, ırk, kültür ve coğrafya gibi mensubiyetlerin katılımı etkilememesi gerekmektedir.

- Rekreasyon faaliyetlerinin açık-kapalı alanlar ve her mevsim-iklim şartları altında icra edilebilmesi gerekmektedir. İcra edilen faaliyetlerin içeriği değişse de rekreasyon her koşulda icra edilebilmelidir.
- Bir faaliyetin varlığı şarttır. Bu faaliyet tinsel, mental, fiziksel, toplumsal yahut birkaçının bir arada olduğu şekilde varlık göstermelidir.
- Rekreasyon faaliyetleri neşe, zevk ve doyum sağlamalıdır.
- Faaliyetlere katılımda mensubiyet farkı gözetilmemesi rekreasyonun evrensel bir dil olmasını sağlamaktadır.
- Faaliyetler bireyin yaratıcılığını harekete geçirmeli, kendini ifade etme yetisini güçlendirmelidir. Her birey faaliyetlere katılırken farklı amaçlar güdebilir ancak buradaki iki dinamik herkes için ortak fayda olmalıdır.
- Rekreasyon faaliyetlerinin sosyal uyumu ve değerleri zedelememesi gerekmektedir. Özellikle icra edilen toplumun sahip olduğu gelenek/görenek, töre, etik ve ahlaki değerlere uygun olmalıdır.
- Rekreasyon faaliyetleri sınırlayıcı olmamalıdır. Birey bir faaliyete katılırken başka faaliyetlere de ilgi duyabilmektedir. Bu duruma ters düşen etkinlikler rekreatif faaliyetler sınıfına girmemektedir.
- Rekreasyon faaliyetleri beceri, planlama ve organizasyon safhasında da sınırlandırılmamalıdır. Planlı/plansız, beceri sahibi olan katılımcılarla yahut beceri sahibi olmayan katılımcılarla icra edilebilir.

Karaküçük'ün sınıflandırmasının yanı sıra Torkildsen (1999: 73) tarafından yapılan çalışma da aşağıdaki gibidir:

- Rekreasyon etkinliklerinde bireysel tatmin ön planda olmalıdır.
- Gönüllülük ve özgürlük dinamikleri her etkinlik için vazgeçilmezdir.
- Etkinlikler bir bütün olarak fayda sağlamalıdır. Fiziksel, sosyal, ruhsal ve zihinsel fayda var olmalıdır.
- Etkinliklerin özendirici birer yanları ve değerleri olmalıdır. Katılımcılar bu özellikler sayesinde dinlenmeli, neşelenmeli ve canlanmalıdır.

- Rekreatif faaliyetler genel itibari ile birer oyun sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu oyunların temelinde de teşvik ve seçme özgürlüğü bulunmalıdır.

2.3.4. Rekreasyon Faaliyetlerinin Etki Alanları ve Faydaları

Rekreasyon faaliyetlerinin etkinlik alanları incelendiğinde sahip olunan serbest zamanın şekli ve sınırları ile bireylerin katılım tarzları gibi birçok dinamiğin etkili olduğu görülmektedir. Yukarıda sıralananlara ek olarak coğrafi şartlar, iklim koşulları, toplumsal değerler ve bireysel kabuller de etki alanlarına tesir etmektedir. Etkinlik alanlarının sınıflandırılması Dumazedier ve Karaküçük gibi bazı isimlerin yanı sıra Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından da yapılmıştır. Bu sınıflandırmalar da ayrıca incelenmiştir.

Dumazedier'e (1990: 38) göre rekreasyon faaliyetlerinin etkinlik alanları aşağıdaki gibidir (Akyüz, 2015: 39-40):

- Sanatsal Alanlar: Heykel, Müzik, Tiyatro, Resim, Edebiyat vs.
- Pratik Alanlar: Bahçe İşleri ve El İşleri vs.
- Entelektüel Alanlar: Konferans ve Seminerlere Katılım, Kitap Okuma vs.
- Toplumsal Alanlar: Ziyafetler, Ziyaretler, Eğlence Faaliyetleri vs.
- Fiziksel Alanlar: Seyahat, Yürüme, Sportif Faaliyetler vs.

Dumazedier'in (1990: 38) beşe ayırdığı etkinlik alanlarını Karaküçük (2005: 64-65) 7 ayrı başlıkta incelemektedir. Bu başlıklar spor, müzik, dans, oyun, sanat, dış mekan ve ilim olarak sıralanmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın yaptığı sıralama ise şu şekildedir:

- Deniz: Bu başlık aslen deniz ve kum olarak nitelendirilmektedir. Burada kanoculuk, zıpkın ile avlanma, rüzgar sörfü, deniz motorları gibi faaliyetlere yer verilmektedir.
- Yeşil ve Tabiat: Avcılık, izcilik, ornitoloji, çiftçilik gibi alanlar bu başlık altında yer almaktadır.
- Kış Sporları ve Dağcılık: Buz pateni, buz dansı, kaya tırmanışı, kış festivalleri, dağcılık vs.

- Sosyal hayat: Festivaller, balon seyahati, paraşüt ile atlama, tenis, okçuluk, bowling vs.
- Kültür/Sanat ve El İşi: Antikacılık, dans, satranç, fotoğrafçılık, heykeltıraşlık vs.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde; gerçekleştirilen çalışmanın amacı ve önemi, kapsamı ve sınırlılıkları, yapılan alan araştırılmasının evren ve örnekleme, verilerin toplanması ve analizi hakkında bilgiler verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın temel amacı; üniversite öğrencilerinin sosyalleşme düzeylerinin belirlenmesidir. Alt amacı ise; üniversite öğrencilerinin rekreasyon faaliyetlerine katılmama nedenlerini tespit etmektedir. Teoride bireyin kişisel gelişim süreci, doğumdan başlayarak ergenlik dönemi sonuna kadar incelenmiş; kişiliğin oluşmasında etken olan faktörler ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde üniversite öğrencilerin sosyalleşme süreçlerindeki en büyük etken üniversite içi rekreasyon faaliyetleri olarak görülmüştür. Öğrencilerin sosyalleşme sürecinde rekreasyon faaliyetlerin önemi oldukça büyüktür. Bu durum göz önüne alındığında, öğrencilerin sosyalleşme süreçleri için önemli bir konumda bulunan rekreasyon faaliyetlerinin farklı bir örnekleme grubu açısından ele alınıp incelenmesi çalışmanın önemini ortaya koymaktadır.

3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Araştırma, zaman ve maliyet açısından fazla olacağı için belirlenen fakültelerde eğitim gören öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Araştırma zaman, maliyet ve ulaşılabilirlik nedeniyle 2019-2020 eğitim öğretim yılı ile sınırlandırılmıştır. Araştırma sonuçları, katılımcıların vermiş oldukları cevaplar kapsamında geçerlilik göstermektedir.

3.3. Veri Toplama Tekniği

Araştırmada Nicel araştırma çerçevesinde anket kullanılmıştır. Anket formu sosyalleşme ölçeği, boş zaman değerlendirme ölçeği, boş zaman engelleri ölçeği ve bunlara demografik özelliklerin eklenmesiyle oluşturulmuştur. Uygulamaya konulan anket toplamda 46 ifadeden oluşmaktadır. Oluşturulan ankette boş zaman değerlendirmeye yönelik 3, boş zaman engellerine yönelik 1, demografik bilgilere yönelik ise 8 ifade yer almaktadır. Ayrıca öğrencilerin sosyalleşme düzeyini

belirlemek için 34 ifadeli 5'li likert tipi ölçek (1= kesinlikle katılmıyorum, 2= katılmıyorum, 3= ne katılıyorum ne katılmıyorum, 4= katılıyorum, 5= tamamen katılıyorum) kullanılmıştır. Kullanılan sosyalleşme ölçeğine faktör analizi uygulanıp 6 alt boyutta incelenmiştir. Alt boyutlar “Toplumsal Denge ve Sosyal Uyum, Özgüven, Toplumsal Değerlere Saygı, Toplumda Uzaklık Hissi, Toplumda Bulunma ve Aile ve Toplum İlişkisi” olarak adlandırılmıştır. Kullanılan anket formu EK-1’de yer almaktadır.

Oluşturulan anket “Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Çanakkale Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, Erzurum Atatürk Üniversitesi, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Mersin Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi” turizm fakülteleri lisans öğrencileri ile yüz yüze görüşülerek uygulanmıştır. Belirlenen üniversitelerin turizm fakültesi lisans öğrencilerine toplam 946 anket uygulanmıştır.

Sosyalleşme ölçeği Şahan (2007) tarafından geliştirilmiştir. Şahan ölçeklerin geliştirilme sürecinde Hacettepe kişilik envanteri, sosyotropi otonomi ölçeği, sosyal karşılaştırma ölçeği, sosyal tanıma anketi, kendini tanımlama envanteri, kişisel bilgi formu gibi daha önce birçok kez kullanılmış ölçeklerden yararlanmıştır. Şahan yaptığı araştırmada sosyalleşme ölçeğinin güvenilirliğini 0,77 olarak bulmuştur. Boş zaman değerlendirme ölçeğinde Önder (2003) ve Yağmur ve İçigen (2016)’den yararlanılmıştır. Boş zaman zaman engelleri ölçeğinde ise Şapcılar vd. (2019)’den yararlanılmıştır.

3.3.1. Araştırmanın Hipotezleri

Hipotez, araştırma sorunuyla ilgili olarak öne sürülen, doğruluğu veya yanlışlığı henüz test edilmemiş ve kanıtlanmamış önerme, ifade veya çözümlenmedir (Yetiş, 2017: 56).

Bu kapsamda geçerliliklerinin sınanması hedeflenen çalışmanın hipotezlerine aşağıdaki tablo 3.1’de yer verilmiştir.

Çizelge 3.1. Hipotezler Tablosu

	Hipotezler
H₀	Katılımcıların üniversiteleri ile sosyalleşme arasında anlamlı bir fark yoktur.
H₁	Katılımcıların üniversiteleri ile sosyalleşme arasında anlamlı bir fark vardır.
H_{1a}	Toplumsal Denge ve Sosyal Uyum boyutu ile üniversite arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H_{1b}	Özgüven boyutu ile üniversite arasında anlamlı farklılık bir vardır.
H_{1c}	Toplumsal Değerlere Saygı ile üniversite arasında göre anlamlı bir farklılık vardır.
H_{1d}	Toplumda Uzaklık Hissi boyutu ile üniversite arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H_{1e}	Toplumda Bulunma boyutu ile üniversite arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H_{1f}	Aile ve Toplum İlişkisi boyutu ile üniversite arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H₀	Katılımcıların bölümleri ile sosyalleşme arasında anlamlı bir fark yoktur.
H₂	Katılımcıların bölümleri ile sosyalleşme arasında anlamlı bir fark vardır.
H_{2a}	Toplumsal Denge ve Sosyal Uyum boyutu ile bölüm arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H_{2b}	Özgüven boyutu ile bölüm arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H_{2c}	Toplumsal Değerlere Saygı ile bölüm arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H_{2d}	Toplumda Uzaklık Hissi boyutu ile bölüm arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H_{2e}	Toplumda Bulunma boyutu ile bölüm arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H_{2f}	Aile ve Toplum İlişkisi boyutu ile bölüm arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H₀	Katılımcıların cinsiyetleri ile sosyalleşme arasında anlamlı bir fark yoktur.
H₃	Katılımcıların cinsiyetleri ile sosyalleşme arasında anlamlı bir fark vardır.
H_{3a}	Toplumsal Denge ve Sosyal Uyum boyutu ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H_{3b}	Özgüven boyutu ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık vardır..
H_{3c}	Toplumsal Değerlere Saygı boyutu ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H_{3d}	Toplumda Uzaklık Hissi boyutu ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H_{3e}	Toplumda Bulunma boyutu ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H_{3f}	Aile ve Toplum İlişkisi boyutu ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H₀	Katılımcıların sınıfları ile sosyalleşme arasında anlamlı bir fark yoktur.
H₄	Katılımcıların sınıfları ile sosyalleşme arasında anlamlı bir fark vardır.
H_{4a}	Toplumsal Denge ve Sosyal Uyum boyutu ile sınıfları arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H_{4b}	Özgüven Uyum boyutu ile sınıfları arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H_{4c}	Toplumsal Değerlere Saygı Uyum boyutu ile sınıfları arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H_{4d}	Toplumda Uzaklık Hissi Uyum boyutu ile sınıfları arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H_{4e}	Toplumda Bulunma Uyum boyutu ile sınıfları arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H_{4f}	Aile ve Toplum İlişkisi Uyum boyutu ile sınıfları arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H₀	Katılımcıların rekreasyon faaliyetlerine katılamama nedenleri ile üniversite arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
H₅	Katılımcıların rekreasyon faaliyetlerine katılamama nedenleri ile üniversite arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H₀	Katılımcıların rekreasyon faaliyetlerine katılamama nedenleri ile aylık gelir arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
H₆	Katılımcıların rekreasyon faaliyetlerine katılamama nedenleri ile aylık gelir arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H₀	Katılımcıların rekreasyon faaliyetlerine katılamama nedenleri ile bölüm arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H ₇	Katılımcıların rekreasyon faaliyetlerine katılamama nedenleri ile bölüm arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H ₀	Katılımcıların rekreasyon faaliyetlerine katılamama nedenleri ile boş saatleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
H ₈	Katılımcıların rekreasyon faaliyetlerine katılamama nedenleri ile boş saatleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H ₀	Katılımcıların rekreasyon faaliyetlerine katılamama nedenleri ile boş günleri sayıları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
H ₉	Katılımcıların rekreasyon faaliyetlerine katılamama nedenleri ile boş günleri sayıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H ₀	Katılımcıların rekreasyon faaliyetlerine katılamama nedenleri ile sınıf arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
H ₁₀	Katılımcıların rekreasyon faaliyetlerine katılamama nedenleri ile sınıf arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H ₀	Katılımcıların boş zaman değerlendirme tercihleri ile üniversite arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
H ₁₁	Katılımcıların boş zaman değerlendirme tercihleri ile üniversite arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H ₀	Katılımcıların boş zaman değerlendirme tercihleri ile aylık gelir arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
H ₁₂	Katılımcıların boş zaman değerlendirme tercihleri ile aylık gelir arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H ₀	Katılımcıların boş zaman değerlendirme tercihleri ile bölüm arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
H ₁₃	Katılımcıların boş zaman değerlendirme tercihleri ile bölüm arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H ₀	Katılımcıların boş zaman değerlendirme tercihleri ile sınıf arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
H ₁₄	Katılımcıların boş zaman değerlendirme tercihleri ile sınıf arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H ₀	Katılımcıların rekreatif faaliyet seçmesinde etkili olan faktörler ile üniversite arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
H ₁₅	Katılımcıların rekreatif faaliyet seçmesinde etkili olan faktörler ile üniversite arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H ₀	Katılımcıların rekreatif faaliyet seçmesinde etkili olan faktörler ile aylık gelir arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
H ₁₆	Katılımcıların rekreatif faaliyet seçmesinde etkili olan faktörler ile aylık gelir arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H ₀	Katılımcıların rekreatif faaliyet seçmesinde etkili olan faktörler ile bölüm arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
H ₁₇	Katılımcıların rekreatif faaliyet seçmesinde etkili olan faktörler ile bölüm arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H ₀	Katılımcıların rekreatif faaliyet seçmesinde etkili olan faktörler ile sınıf arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
H ₁₈	Katılımcıların rekreatif faaliyet seçmesinde etkili olan faktörler ile sınıf arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H ₀	Rekreasyon faaliyetlerinin katılımcı üzerinde bıraktığı etki ile üniversite arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
H ₁₉	Rekreasyon faaliyetlerinin katılımcı üzerinde bıraktığı etki ile üniversite arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H ₀	Rekreasyon faaliyetlerinin katılımcı üzerinde bıraktığı etki ile aylık gelir arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
H ₂₀	Rekreasyon faaliyetlerinin katılımcı üzerinde bıraktığı etki ile aylık gelir arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H ₀	Rekreasyon faaliyetlerinin katılımcı üzerinde bıraktığı etki ile bölüm arasında anlamlı bir

	farklılık yoktur.
H ₂₁	Rekreasyon faaliyetlerinin katılımcı üzerinde bıraktığı etki ile bölüm arasında anlamlı bir farklılık vardır.
H ₀	Rekreasyon faaliyetlerinin katılımcı üzerinde bıraktığı etki ile sınıf arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
H ₂₂	Rekreasyon faaliyetlerinin katılımcı üzerinde bıraktığı etki ile sınıf arasında anlamlı bir farklılık vardır.

3.3.2. Evren ve Örneklem Seçimi

Bu araştırmanın evrenini, Türkiye’de bulunan 49 Turizm Fakültesi oluşturmaktadır. Ancak aktif olarak öğrenci kabul eden 30 fakülte bulunmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, belirlenen 10 üniversitenin (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Mersin Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi) turizm fakülteleri oluşturmaktadır.

3.3.3. Veri Analizi Yöntemi

Anket tekniği kullanılarak elde edilen veriler paket program yardımıyla analiz edilmiştir. Bu kapsamda paket programa eklenen verilere öncelikle verilerin normal dağılım gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla normallik analizi yapılmıştır. Normal dağılım göstermeyen verilere parametrik olmayan testler yapılmasına karar verilmiştir. Araştırma için belirlenen hipotezleri test etmek için Mann-Wihitney U analizi, Kruskal Wallis-H analizi ve Chi-Square analizi yapılmıştır. Araştırmada kullanılacak verilerin geçerliliğini ve güvenilirliğinin tespit edilmesine yönelik güvenilirlik analizi yapılmış ardından verilerin faktör analizine uygunluğunun test edilmesi açısından KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) ve Barlett Küresellik testine bakılmıştır. Daha sonra demografik özelliklere ilişkin verilere frekans analizi uygulanmıştır. Araştırmada kullanılan sosyalleşme ölçeğine verilerin geçerlilik ve güvenilirlik analizi yapılmıştır. Araştırmanın pilot çalışması 2019-2020 eğitim öğretim yılında Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesinde eğitim gören 93 turizm lisans öğrencisi ile yürütülmüştür. Ölçekte yer alan sosyalleşme ölçeği ifadelerinin faktör yük değerleri incelendiğinde 5 ifadenin (6. 23. 24. 28. ve 29.) birden fazla faktöre yüksek değerde yük verdiği ve bu faktör yük değerleri arasındaki

farkın 0.10'dan az olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle, bu maddeler binişik madde olarak değerlendirilerek ölçekten çıkarılmıştır.

Öğrencilerin sosyalleşme süreçleri ve rekreasyon faaliyetlerine katılma durumlarını ölçmek için oluşturulan anketin iç tutarlılığı madde analizi ile incelenmiştir. İç tutarlılık katsayısı ve test yarılama yöntemi kullanılarak ölçeğin güvenilirliği incelenmiştir. Ölçek oluşturmak için hazırlanan ifadeler kendi içinde tutarlı olma, kararlı olma ve gözlenmek istenmeyen tepkileri uyandırmadan, gözlenmek istenen tepkileri uyandırabilme gücü bakımından incelenmelidir. Bu nedenle korelasyona dayalı madde analizi yapılmıştır. Madde korelasyonları incelendiğinde ölçek maddelerinden 0.30'un altında kalan madde bulunmamaktadır (Tezbaşaran, 1997: 55).

Normallik konusunda bilgi sağlanabilmesi adına verilerin Skewness (çarpıklık) ve Kurtosis (basıklık) değerlerine bakılarak da normallik test edilebilir. Skewness (çarpıklık) ve Kurtosis (basıklık) değerlerinin ± 1.5 arasında olması araştırmada kullanılacak verilerin analizinde parametrik testlerin uygulanabileceği belirtilmektedir. Skewness (çarpıklık) ve Kurtosis (basıklık) değerleri ± 1.5 arasında olması araştırmada parametrik testlerin kullanılabilmesini göstermektedir. Normallik konusunda bilgi sağlanabilmesi adına "Shapiro-Wilk" testinin "Sig." değerlerine de bakılabilir (Tabachnick ve Fidell, 2013; Shapiro ve Wilk, 1965: 591-611). Yapılan test sonucunda Skewness (çarpıklık) ve Kurtosis (basıklık) değerleri ± 1.5 arasında olması şartını taşımadığı için ve "Shapiro-Wilk" testinin "Sig." değerlerinin 0.05'den küçük olması sebebiyle parametrik olmayan testler yapılmasına karar verilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR

Bu bölümde, ilk olarak araştırmaya katılan örneklem grubu ile ilgili genel bilgiler frekans analizi kullanılarak incelenmiştir. Bunun ardından, sosyalleşme ölçeğine faktör analizi yapılmıştır. Ardından, öğrencilerin rekreasyon faaliyetlerine katılmama nedenlerinin çeşitli değişkenlerle arasındaki ilişkisi test edilip yorumlanmıştır. Son olarak ise, belirlenen faktör boyutlarının çeşitli değişkenlerle arasındaki ilişkisi test edilip yorumlanmıştır.

4.1. Araştırmanın Bulguları

Araştırmanın bulgularına ilişkin yapılan testler ve yorumlamalar ilgili bölümde sırasıyla verilmiştir.

4.1.1. Katılımcı Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Çalışmaya katılan katılımcıların demografik bilgileri ve okudukları üniversite, bölüm ve sınıfları Çizelge 4.1’de yer almaktadır. Bu doğrultuda çalışmaya toplam 946 turizm fakültesi lisans öğrencisi katılmıştır. Bunların %54,3’ü erkek ve %45,2’si kadından oluşmaktadır. Katılımcıların yaşları incelendiğinde sırasıyla 18 yaş %8,1; 19 yaş %14,2; 20 yaş %18,3; 21 yaş %21,6; 22 yaş %17,9; 23 yaş %10,8; 24 yaş %4,4 ve 24 ve üzeri ise %3,4 olarak görülmektedir. Katılımcıların bölümleri incelendiğinde sırasıyla turizm işletmeciliği bölümü okuyan öğrenci sayısı 365 kişi ile %38,5; turizm rehberliği 266 kişi ile %28,1; gastronomi ve mutfak sanatları 255 kişi ile %27,0 ve rekreasyon yönetimi bölümü ise 61 kişi ile %6,4 olarak görülmektedir. Katılımcıların sınıfları incelendiğinde 1. Sınıfta okuyan 203 kişi ile %21,5; 2. Sınıfta okuyan öğrenci sayısı 287 kişi ile %30,3; 3. Sınıfta okuyan öğrenci sayısı 235 kişi ile %24,8 ve 4. Sınıfta okuyan öğrenci sayısı 217 kişi ile %22,9 olarak görülmektedir. Katılımcıların ikamet ettikleri yer incelendiğinde aile/akraba yanında ikamet eden öğrenci sayısı 231 kişi ile %24,4; yurttan ikamet eden öğrenci sayısı 385 kişi ile %40,7 ve kiralık konutta ikamet eden öğrenci sayısı 328 kişi ile %34,7 olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

	n	%		n	%		n	%		
Yaş			Üniversite			İkamet				
18	77	8,1	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	93	9,8	Aile/Akraba Yanı	231	24,4		
19	134	14,2	Afyon Kocatepe Üniversitesi	84	8,9	Yurt	385	40,7		
20	173	18,3	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	83	8,8	Kira	328	34,7		
21	204	21,6	Erciyes Üniversitesi	86	9,1	Belirtilmemiş	2	0,2		
22	169	17,9	Atatürk Üniversitesi	81	8,6	<i>Toplam</i>	946	100		
23	102	10,8	Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	81	8,6	Baba Mesleği				
24	42	4,4	Mersin Üniversitesi	79	8,4	Memur	163	17,2		
24 ve üzeri	32	3,4	Necmettin Erbakan Üniversitesi	153	16,2	İşçi	163	17,2		
Belirtilmemiş	13	1,4	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	75	7,9	Esnaf	104	11,0		
<i>Toplam</i>	946	100	Selçuk Üniversitesi	131	13,8	Çiftçi	60	6,3		
Cinsiyet			<i>Toplam</i>			946	100	Emekli	193	20,4
Erkek	514	54,3	Bölüm			Serbest Meslek	141	14,9		
Kadın	428	45,2	Turizm İşletmeciliği	364	38,5	Diğer	42	4,4		
Belirtilmemiş	4	0,4	Turizm Rehberliği	266	28,1	Belirtilmemiş	80	8,5		
<i>Toplam</i>	946	100	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	255	27,0	<i>Toplam</i>	946	100		
Aylık Gelir			Rekreasyon Yönetimi	61	6,4					
400 TL ve altı	66	7,0	<i>Toplam</i>	946	100					
401-500	198	20,9	Sınıf							
501-600	49	5,2	1. Sınıf	203	21,5					
601-700	61	6,4	2. Sınıf	287	30,3					
701-800	65	6,9	3. Sınıf	235	24,8					
801-900	21	2,2	4. Sınıf	217	22,9					
901-1000	136	14,4	Belirtilmemiş	4	0,4					
1001 ve üzeri	293	31,0	<i>Toplam</i>	946	100					
Belirtilmemiş	57	6,0								
<i>Toplam</i>	946	100								

Katılımcılar eğitim aldıkları bölüm açısından incelendiğinde, %38,5 oran ile Turizm İşletmeciliğinin diğer bölümlerden istatistiki olarak yüksek orana sahip olduğu görülmektedir. Diğer bölümler sırasıyla %28,1 ile Turizm Rehberliği, %27 ile Gastronomi ve Mutfak Sanatları, %6,4 ile Rekreasyon Yönetimi bölümlerinde eğitim aldıkları görülmektedir.

Katılımcıların aylık gelirleri incelendiğinde en yüksek oranla %31 ile 1001 ve üzeri olarak görülmektedir. Katılımcıların ikamet ettikleri yerlere bakıldığında

%24'ünün aile/akraba yanı, %40,7'sinin yurt, %34,7'sinin kiralık evde ikamet ettiği görülmektedir.

4.2. Araştırma Verilerinin Analizi

Çizelge 4.2. Katılımcıların Bir Haftada Boş Oldukları Gün Sayısı (Gün/Hafta)

	n	%
1 Gün	149	15,8
2 Gün	316	33,4
3 Gün	313	33,1
4 Gün	100	10,6
5 Gün	27	2,9
6 Gün	2	0,2
7 Gün	32	3,4
Belirtilmemiş	7	0,7
Toplam	946	100

Çizelge 4.2'de araştırmaya katılan öğrencilerin bir haftada boş oldukları gün sayısı gösterilmektedir. Katılımcıların %33,4'ü haftada 2 gün, %33,1'i haftada 3 gün, %15,8'i haftada 1 gün, %10,6'sı haftada 4 gün, %3,4'ü haftada 7 gün, %2,9'u haftada 5 gün, %0,2'si ise haftada 6 gün boş olduklarını belirtmişlerdir. Haftada 2 ve 3 gün boş olma sebepleri arasında hafta içinde okul eğitimlerinin olması aynı zamanda başka bir yerde çalıştıkları olarak düşünülmektedir.

Çizelge 4.3. Katılımcıların Bir Günde Boş Oldukları Saat Süresi (Saat/Gün)

	n	%
0-2 Saat	92	9,7
3-5 Saat	370	39,1
6-8 Saat	336	35,5
9-11 Saat	141	14,9
Belirtilmemiş	7	0,7
Toplam	946	100

Katılımcıların bir günde boş oldukları saat sayısı incelendiğinde %39,1 ile en çok 3-5 saat arası boş oldukları görülmektedir. Devamında sırasıyla %35,5 ile 6-8 saat, %14,9 ile 9-11 saat, %9,7 ile 0-2 saat arası boş olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.4. Katılımcıların Boş Zaman Değerlendirme Tercihleri

	n	%
Sinema-Tiyatro-Spor Yarışmalarını İzleme	367	9,92
İnternet-Bilgisayar Oyunları	461	12,47
Kafeterya-Pastane	332	8,98
Bilardo-Bowling-Masa Tenisi-Okey-Satranç-Okey	263	7,11
Kütüphane-Kitap Gazete Okuma	299	8,08
Açık Hava ve Park Gezintileri-Piknik	346	9,36
Bilimsel ve Kültürel Toplantılar-Güzel Sanat Etkinlikleri	117	3,16
Tv İzleme-Müzik Dinleme-Spor Yarışmalarını İzleme	451	12,20

Arkadaş Toplantıları-Ziyaretler	493	13,33
Aktif Faaliyet Gerektiren Spor Faaliyetleri	186	5,03
Müzik Aleti Çalma, Solo-Koro-Orkestraya Katılım	113	3,05
Opera-Bale-Konser İzleme	66	1,18
Müze-Tarihi Alan Ziyaretleri	112	3,03
Diğer	94	2,54
Toplam	3696	100

Katılımcıların boş zaman değerlendirme tercihleri sırasıyla incelendiğinde %13,33 ile en çok tercih ettikleri rekreasyon aktivitesi Arkadaş Toplantıları-Ziyaretler olarak görülmüştür. Devamında ise sırasıyla %12,47 ile İnternet-Bilgisayar Oyunlar, %12,20 ile TV İzleme-Müzik Dinleme-Spor Yarışmalarını İzleme, %9,92 ile Sinema-Tiyatro-Spor Yarışmalarını İzleme, %9,36 ile Açık Hava ve Park Gezintileri-Piknik, %8,98 ile Kafeterya-Pastane, %8,08 ile Kütüphane-Kitap-Gazete Okuma, %7,11 ile Bilardo-Bowling-Masa Tenisi-Okey-Satranç-Okey, %5,03 ile Aktif Faaliyet Gerektiren Spor Faaliyetleri, %3,16 ile Bilimsel ve Kültürel Toplantılar-Güzel Sanat Etkinlikleri, %3,05 ile Müzik Aleti Çalma, Solo-Koro-Orkestraya Katılım, %3,03 ile Müze-Tarihi Alan Ziyaretleri, %1,18 ile Opera-Bale-Konser İzleme olduğu görülmektedir. Diğer ifadesini işaretleyen katılımcıların bazıları “hiçbir şey yapmıyorum”, “hiçbirini sevmiyorum” ve “bunları yapacak zamanım yok” ifadelerini kullanmışlardır. Genel toplamın katılımcı sayısından fazla çıkmasının sebebi ise katılımcıların birden çok ifadeyi işaretlemelerinden kaynaklanmaktadır.

Çizelge 4.5. Katılımcıların Rekreasyonel Faaliyet Seçmesinde Etkili Olan Faktörler

	n	%
Kişisel uygunluk	616	15,38
Zamanının uygun olması	602	15,03
Yerinin uygun olması	370	9,24
Yönlendirme	110	2,74
Yeteneklere uygun olması	370	9,24
Yaşa uygun olması	273	6,81
Maliyetinin yüksek olmaması	378	9,44
Daha önce katılanların tavsiyeleri	152	3,79
Doktor tavsiyesi	48	1,19
TV’deki sağlıklı yaşam programları	36	0,89
Ortam	334	8,34
Ortamda kendini rahat hissetme	375	9,36
Arkadaşlara eşlik etme	325	8,11
Diğer	15	0,37
Toplam	4004	100

Katılımcıların rekreasyonel faaliyet seçerken en dikkat ettikleri faktörün %15,38 oranla kişisel uygunluk olduğu görülmektedir. Devamında ise rekreasyonel

faaliyet seçmede etkili olan faktörler sırasıyla %15,03 ile zamanımın uygun olması, %9,44 ile maliyetinin yüksek olmaması, %9,36 ile ortamda kendini rahat hissetme, %9,24 ile yerinin uygun olması ve yeteneklere uygun olması, %8,34 ile ortam, %8,11 ile arkadaşlara eşlik etme, %6,81 ile yaşa uygun olması, %3,79 ile daha önce katılanların tavsiyesi, %2,74 ile yönlendirme, %1,19 ile doktor tavsiyesi ve %0,89 ile TV'deki sağlıklı yaşam programlarıdır. %0,37 ile diğer seçeneğini işaretleyip açıklama yapan bazı katılımcılar “*param yok*” ve “*istemiyorum*” gibi açıklamada bulunmuşlardır. Genel toplamın katılımcı sayısından fazla çıkmasının sebebi ise katılımcıların birden çok ifadeyi işaretlemelerinden kaynaklanmaktadır.

Çizelge 4.6. Seçilen Rekreatif Faaliyetin Katılımcı Üzerindeki Etkisi

	n	%
Dinlendirici buluyorum	546	15,05
Eğlenceli ve heyecan verici buluyorum	602	16,59
Eğitici buluyorum	267	7,36
Mutlu edici ve zevk verici buluyorum	565	15,57
Rahatlatıcı ve sıkıntılardan uzaklaştırıcı buluyorum	494	13,62
Sağlığıma olumlu etki yapıyor	213	5,87
Farklı yaşantılar buluyorum	245	6,75
Sosyal statü sağlıyor	254	7,00
İnsanlarla kolay ilişki kuruyorum ve çevrem genişliyor	333	9,18
Derslerime faydası oluyor	91	2,50
Diğer	17	0,46
Toplam	3627	100

Katılımcıların tercih ettikleri rekreasyon faaliyetlerinin üzerlerinde bıraktığı etki Çizelge 4.6'da incelenmiştir. Birinci ve en yüksek oranla %16,59 ile eğlenceli ve heyecan verici buluyorum ifadesi seçilmiştir. Devamında sırasıyla %15,57 ile mutlu edici ve zevk verici buluyorum, %15,05 ile dinlendirici buluyorum, %13,62 ile rahatlatıcı ve sıkıntılardan uzaklaştırıcı buluyorum, 9,18 ile insanlarla kolay ilişki kuruyorum ve çevrem genişliyor, %7,36 ile eğitici buluyorum, %7,00 ile sosyal statü sağlıyor, %6,75 ile farklı yaşantılar buluyorum, %5,87 ile sağlığıma olumlu etki yapıyor ve %2,50 ile derslerime faydası oluyor ifadeleri seçilmiştir. Diğer seçeneğini işaretleyen bazı katılımcılar “*hiçbir etki bırakmıyor*” ifadesini kullanmışlardır. Genel toplamın katılımcı sayısından fazla çıkmasının sebebi ise katılımcıların birden çok ifadeyi işaretlemelerinden kaynaklanmaktadır.

Çizelge 4.7. Katılımcıların Rekreatif Faaliyetlere Katılmama Nedenleri

	n	%
Hangi faaliyetin nasıl ve niçin yapılacağına dair bir bilgim yok.	177	11,40
Faaliyetlere yöneltecek arkadaş ve sosyal teşvike sahip değilim.	237	15,27
Boş zamanları belirli bir faaliyetle doldurmak gibi bir alışkanlığım yok.	192	12,37
Bulduğum çevre bu tür faaliyetlere katılmama engel oluyor.	214	13,78
Etkinliklere katılmamı teşvik edici tesis, araç gereç yeterli değil.	326	21,00
Ekonomik durumum yeterli değil.	305	19,65
Diğer	101	6,50
Toplam	1552	100

Çizelge 4.7’de gösterilen katılımcıların rekreasyon faaliyetlerine katılmama nedenleri şu şekilde sıralanabilir: %21,00 ve en yüksek tercihle etkinliklere katılmamı teşvik edici tesis, araç gereç yeterli değil ifadesi seçilmiştir. Bu en yüksek tercih, katılımcıların okudukları şehir veya bölgenin yeterli sayıda rekreatif faaliyet sunmadığı şeklinde açıklanabilmektedir. Devamında tercih edilen ise sırasıyla %19,65 ile ekonomik durumum yeterli değil, %15,27 ile faaliyetlere yöneltecek arkadaş ve sosyal teşvike sahip değilim, %13,78 ile bulduğum çevre bu tür faaliyetlere katılmama engel oluyor, %12,37 ile boş zamanları belirli bir faaliyetle doldurmak gibi bir alışkanlığım yok, %11,40 ile hangi faaliyetin nasıl ve niçin yapılacağına dair bir bilgim yok ifadeleri seçilmiştir. Diğer ifadesini işaretleyip açıklama yapan bazı katılımcılar “katılıyorum”, “zamanım yok” ve “param yok” ifadelerini kullanmışlardır. Genel toplamın katılımcı sayısından fazla çıkmasının sebebi ise katılımcıların birden çok ifadeyi işaretlemelerinden kaynaklanmaktadır.

Çizelge 4.8. Katılımcıların Sosyalleşme Süreçlerine İlişkin Değişkenler

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum ne katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Ort.	s.s.
1. Olabildiğince kalabalıktan uzak kalmayı tercih ederim.	n	188	174	235	183	153	2,93	1,35
	%	20,2	18,6	25,2	19,6	16,4		
2. Toplum içerisinde insanlarla iletişim kurmada seçici davranırım.	n	68	113	201	325	229	3,57	1,18
	%	7,3	12,1	21,5	34,7	24,5		
3. İnsanlar toplum içerisinde benimle kolayca diyalog kurabilirler.	n	41	86	201	316	225	3,69	1,10
	%	4,7	9,9	23,1	36,4	25,9		
4. Toplumsal olaylarda genellikle topluma liderlik yaparım.	n	71	168	319	233	119	3,18	1,11
	%	7,8	18,5	35,1	25,6	13,1		
5. Her türlü sosyal etkinliklere katılmaktan hoşlanırım.	n	51	126	261	251	146	3,38	1,12
	%	6,1	15,1	31,3	30,1	17,5		
6. Toplum içerisinde insanlarla tartışmaktan ziyade insanlara yardım etmeyi tercih ederim.	n	26	76	211	379	246	3,79	1,00
	%	2,8	8,1	22,5	40,4	26,2		

7. Toplumsal olaylarda toplumu yönlendirmekte başarılıyım. (Örneğin sönmük geçen bir toplantıda yol gösterici rolü)	n	54	138	340	276	130	3,31	1,06
	%	5,8	14,7	36,2	29,4	13,9		
8. Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim.	n	176	271	238	164	87	2,70	1,22
	%	18,8	29,0	25,4	17,5	9,3		
9. Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissedirim.	n	174	230	254	167	84	2,73	1,22
	%	19,1	25,3	27,9	18,4	9,2		
10. Toplum içerisinde başkaları ile kolaylıkla iletişim kurarım.	n	41	106	216	338	214	3,63	1,09
	%	4,5	11,6	23,6	36,9	23,4		
11. Toplumsal etkinliklere katılan insanlar kendisiyle barışık olur.	n	44	68	254	318	213	3,66	1,07
	%	4,9	7,6	28,3	35,5	23,7		
12. Toplumsal etkinliklere katılım ile kişisel beceri ve yeteneklerimi keşfedebilir ve ifade edebilirim.	n	30	76	240	388	204	3,70	0,99
	%	3,2	8,1	25,6	41,4	21,7		
13. Toplum içerisinde sevdiğim insanlarla birlikte olduğumda keder ve dertlerimi unuturum.	n	46	98	250	341	201	3,59	1,08
	%	4,9	10,5	26,7	36,4	21,5		
14. Toplumda insanların özgürce davranmalarına izin verilse toplumun daha iyi olacağı kanısındayım.	n	53	98	208	303	277	3,70	1,16
	%	5,6	10,4	22,2	32,3	29,5		
15. Toplumsal kurallara uymayan insanları haklı görmem.	n	43	86	239	261	282	3,72	1,13
	%	4,7	9,4	26,2	28,6	31,0		
16. Toplumsal değerlere bağlı bir kişiliğe sahip birisiyim. (gelenek töre inançlar)	n	67	114	260	294	182	3,45	1,15
	%	7,3	12,4	28,4	32,1	19,8		
17. Toplumsal değerlere aykırı davranan bireylerin davranışları beni rahatsız eder.	n	43	100	244	291	257	3,66	1,12
	%	4,6	10,7	26,1	31,1	27,5		
18. Toplumsal uzlaşmayı bozan davranış sahiplerine hoşgörülü davranmam.	n	44	105	296	284	201	3,53	1,09
	%	4,7	11,3	31,8	30,5	21,6		
19. Aileyle ilgili kararların alınmasında katkıda bulunurum.	n	34	72	185	379	236	3,78	1,03
	%	3,8	7,9	20,4	41,8	26,0		
20. Aile büyüklerinin kararlarına her zaman itaat etmekten hoşlanmam.	n	67	134	302	251	177	3,36	1,15
	%	7,2	14,4	32,4	27,0	19,0		
21. Ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoş görülü davranır.	n	39	73	256	305	224	3,67	1,07
	%	4,3	8,1	28,5	34,0	25,0		
22. Ailenizin değer yargıları ile toplumun değer yargıları arasındaki farklılık beni fazla etkilemez.	n	61	139	334	278	127	3,29	1,07
	%	6,5	14,8	35,6	29,6	13,5		
23. Ailem arkadaş çevremi belirlemede etkin rol oynar.	n	151	203	144	197	102	2,88	1,25
	%	16,8	22,6	27,2	22,0	11,4		
24. İnsanların benim davranışlarımı yargılamaya ya da yönetmeye çalışmasından rahatsız olurum.	n	45	88	185	252	371	3,87	1,17
	%	4,8	9,4	19,7	26,8	39,4		
25. Okul farklı kültürdeki insanların tanışmasını ve böylece toplumsal bütünleşmenin etkin faktörüdür.	n	28	72	200	341	291	3,85	1,04
	%	3,0	7,7	21,5	36,6	31,2		
26. Okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar.	n	29	75	237	352	248	3,76	1,02
	%	3,1	8,0	25,2	37,4	26,4		
27. Toplumsal aktivitelere katılmakta yaş, cinsiyet ve inanç vb. ayırım yapmaktan hoşlanmam.	n	47	76	183	319	312	3,82	1,12
	%	5,0	8,1	19,5	34,0	33,3		
28. Toplum içerisinde başkalarının ihtiyacı olduğu zaman kendime ters düşse de o davranışı yaparım.	n	87	166	326	242	120	3,15	1,13
	%	9,2	17,6	34,6	25,7	12,8		
29. Yeni insanlarla tanışıp sosyal aktiviteler yapmaktan hoşlanırım.	n	37	74	234	361	208	3,69	1,07
	%	4,0	8,1	25,6	39,5	22,8		
30. Okul farklı insan grupları arasında toplumsal diyalogun ilk adımıdır.	n	38	52	234	362	246	3,78	1,02
	%	4,1	5,6	25,1	38,8	26,4		
31. Farklı kültürdeki değer anlayışlarına saygılı davranmayı tercih ederim.	n	21	61	144	341	369	4,04	1,00
	%	2,2	6,5	15,4	36,4	39,4		
32. Herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmelidir.	n	20	51	132	294	435	4,15	0,99
	%	2,1	5,5	14,2	31,5	46,7		
33. Farklı kültür anlayışları toplumsal barışın temel dinamiğidir.	n	23	51	150	319	389	4,07	1,00
	%	2,5	5,5	16,1	34,2	41,7		

34. Bizi diğer kültürlerden farklı kılan değer; farklı kültürlerin barış ve uyum içerisinde yaşamasıdır.	n	39	52	153	291	407	4,04	1,09
	%	4,1	5,5	16,2	30,9	43,2		

Çizelge 4.8’de “Herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli” (4,15) ile en yüksek ortalamaya sahiptir. Bu ifadeyi, “Farklı kültür anlayışları toplumsal barışın temel dinamiğidir” (4,07) ve “Bizi diğer kültürlerden farklı kılan değer; farklı kültürlerin barış ve uyum içerisinde yaşamasıdır” (4,04), “Farklı kültürdeki değer anlayışlarına saygılı davranmayı tercih ederim” ifadeleri takip etmektedir. En düşük ortalamaya ise (2,70) “Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim” sahiptir. Bu ifadeyi “Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissederim” (2,73) ve “Ailem arkadaş çevrem belirlenmesinde etkin rol oynar” (2,88) takip etmektedir.

Çizelge 4.8. incelendiğinde, “Aileyle ilgili kararların alınmasında katkıda bulunurum” ifadesine katılımcılar (3,78) ortalama ile katılmışlardır. “Aile büyüklerinin kararlarına her zaman itaat etmekten hoşlanmam” ifadesine katılımcılar (3,36) ortalama ile katılmışlardır. “Ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoş görülür davranır” ifadesine katılımcılar (3,67) ortalama ile katılmışlardır. “Ailenizin değer yargıları ile toplumun değer yargıları arasındaki farklılık beni fazla etkilemez” ifadesine katılımcılar (3,29) ortalama ile katılmışlardır. “Ailem arkadaş çevrem belirlenmesinde etkin rol oynar” ifadesine katılımcılar (2,88) ortalama ile cevap vermişlerdir. Sosyalleşme sürecinin başladığı yer olan aile, eğitim kurumlarının en başında gelmektedir ve sosyalleşme sürecinin önemli ve ilk basamağıdır. Aile eğitim kurumlarının başında gelmektedir. Kişi hem tutum ve sosyokültürel değerleri hem de kişisel bazı davranış biçimlerini aile büyüklerinden olan anne ve babasından alır. Aile içindeki bütünlüğün herhangi bir sebeple bozulması veya aile içindeki iletişimin yetersiz kalması çocuğun topluma karışma süreci ve sosyalleşme sürecini önemli ölçüde etkilemektedir. Katılımcıların verdiği cevaplar, ilgili yazının da belirttiği gibi ailenin önemini göstermektedir. Katılımcıların sosyalleşme sürecinde ailenin önemli bir faktör olduğu hem ilgili yazında hem de Çizelge 4.8’de görülebilmektedir.

Araştırmadaki okul ile ilgili ifadeler gelindiğinde, katılımcılar “Okul farklı kültürdeki insanların tanışmasını ve böylece toplumsal bütünleşmenin etkin faktörüdür” ifadesine (3,85) ortalama ile cevap vermişlerdir. Katılımcılar “Okul

bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar” ifadesine (3,76) ortalama ile cevap vermişlerdir. Katılımcılar “Okul farklı insan grupları arasında toplumsal diyalogun ilk adımıdır” ifadesine (3,78) ortalama ile katılmışlardır. Ailede başlayan sosyalleşme süreci çeşitli faktörlerle beraber okul ile devam etmektedir. Okul kişiyi etkileyen bir kurumdur. Bu sayede okul, kişinin yetiştiği çevredeki davranış kalıplarının dışına çıkmasına yardımcı olmaktadır ve bu da kişiyi çok daha kapsamlı bir çevre ile buluşturmaktadır.

Araştırmadaki kültürel değerlerle ilgili ifadeler incelendiğinde “Herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmelidir” ifadesine katılımcılar (4,15) ortalama ile katılmışlardır. “Farklı kültürdeki değer anlayışlarına saygılı davranmayı tercih ederim” ifadesine katılımcılar (4,04) ortalama ile katılmışlardır. “Farklı kültür anlayışları toplumsal barışın temel dinamiğidir” ifadesine katılımcılar (4,07) ortalama ile katılmışlardır. “Bizi diğer kültürlerden farklı kılan değer; farklı kültürlerin barış ve uyum içerisinde yaşamasıdır” ifadesine katılımcılar (4,04) ortalama ile katılmışlardır. Kültür, farklı tanımları olmakla beraber genel olarak; toplumun ortak bir şekilde paylaştığı davranış kalıpları ve alışkanlıklar olarak tanımlanabilir. Katılımcıların verdikleri cevaplara göre sosyalleşme sürecinin en önemli unsuru kültür olarak görülmektedir. Anket çalışmasının yapıldığı üniversitelerin turizm fakültesi lisans öğrencilerinin kültürle ilgili düşüncelerin farklı olabileceği ve saygı duyulması gerektiği ve toplum düzeni veya barışı için kültürel farklılığa dikkat edilmesi şeklinde açıklanabilmektedir.

Araştırmadaki toplumsal değerlerle ilgili ifadesine incelendiğinde “Toplumsal kurallara uymayan insanları haklı görmem” ifadesine katılımcılar (3,72) ortalama ile katılmışlardır. “Toplumsal değerlere bağlı bir kişiliğe sahip birisiyim” ifadesine katılımcılar (3,45) ortalama ile katılmışlardır. “Toplumsal değerlere aykırı davranan bireylerin davranışları beni rahatsız eder” ifadesine katılımcılar (3,66) ortalama ile katılmışlardır. “Toplumsal uzlaşmayı bozan davranış sahiplerine hoşgörülü davranmam” ifadesine katılımcılar (3,53) ortalama ile cevaplandırmışlardır. Sonuçlar incelendiğinde, toplumsal değerlerin anketin yapıldığı üniversitelerin turizm fakülteleri öğrencileri için önemli olduğu görülmektedir. Ayrıca “Toplumsal aktivitelere katılmakta yaş, cinsiyet ve inanç vb. ayırım yapmaktan hoşlanmam”

ifadesine ilgili üniversitelerin turizm fakülteleri öğrencileri (3,82) gibi yüksek bir ortalama ile cevaplandırmışlardır. Katılımcıların verdiği cevaplar diğer kişi/birey ya da gruplara karşı ön yargının ortadan kalkmasında toplumsal değerlere bakışın önemli olduğu şeklinde açıklanabilmektedir.

“Toplumsal etkinliklere katılan insanlar kendisiyle barışık olur” ifadesine katılımcılar (3,66) ortalaması ile cevaplandırmışlardır. Sosyalleşme sürecinde bireyin kendisiyle barışık olması toplumdaki diğer bireylerle iletişim halinde olması daha rahat olacaktır. Ortalamadan da görülebileceği üzere bireyin kendisiyle barışık olması önemli görülmektedir. Katılımcılar “Toplum içerisinde sevdiğim insanlarla birlikte olduğumda keder ve dertlerimi unuturum” ifadesini (3,59) ortalama ile cevaplandırmışlardır. Katılımcılar “Toplumsal etkinliklere katılım ile kişisel beceri ve yeteneklerimi keşfedebilir ve ifade edebilirim” ifadesini (3,70) ortalama ile cevaplandırmışlardır. Toplumla etkileşim ve iletişim sosyalleşme süreci için önemli bir unsurdur. Bu ortalamalarda bunu desteklemektedir. Katılımcılar “Olabildiğince kalabalıktan uzak kalmayı tercih ederim” ifadesine (2,93) ve “Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissederim” (2,73) ifadelerinin ortalamalarının diğer ortalamalara göre düşük olmasının sosyalleşme sürecinde toplum ile etkileşimin önemli olduğunu destekler niteliktedir.

Sonuç olarak Çizelge 4.8’de araştırmaya katılan turizm fakültesi lisans öğrencilerinin sosyalleşme ile ilgili ifadeleri şu şekilde değerlendirilebilir: Aile sosyalleşme sürecinin en önemli unsurlarından biridir. Okul ve diğer kültürel değerler bir diğer önemli basamakları oluşturmaktadır. Ayrıca toplum içerisine karışma ve sosyal etkileşimde bulunma da sosyalleşme sürecine etki etmektedir.

4.2.1. Faktör Analizi

Faktör analizi, değişkenler arasındaki ilişkilere dayanarak çok sayıdaki değişkeni daha az sayıdaki değişkene indirebilen çok değişkenli bir analiz tekniğidir (İslamoğlu ve Alınçık, 2016: 415). Araştırmada kullanılan verilerin faktör analizine uygun olup olmadığının test edilmesi açısından Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett Küresellik testi yapılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeğe uygulanan analiz sonucunda KMO değeri 0,857 olarak çıkması ölçeğin faktör analizine uygun

olduğunu göstermektedir. Barlett Küresellik testi ise ölçek ifadeleri arasındaki ilişkinin ne düzeyde olduğunu göstermektedir. Analiz sonucunda Barlett test sonucunun 0,000 ($p < ,05$) olması ölçeğin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett Küresellik testi sonuçları çizelge 4.9’da gösterilmektedir.

Çizelge 4.9. Sosyalleşme Ölçeği Faktör Yapısı

Faktörler	Faktör Yükleri	Açıklanan Varyans	Cronbach’s Alpha
Toplumsal Denge ve Sosyal Uyum		21,692	0,859
S33. Farklı kültür anlayışları toplumsal barışın temel dinamiğidir.	,792		
S32. Herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmelidir.	,761		
S31- Farklı kültürdeki değer anlayışlarına saygılı davranmayı tercih ederim.	,758		
S34. Bizi diğer kültürlerden farklı kılan değer; farklı kültürlerin barış ve uyum içerisinde yaşamasıdır.	,704		
S27. Toplumsal aktivitelere katılmakta yaş, cinsiyet ve inanç vb. ayırım yapmaktan hoşlanmam.	,657		
S30. Okul farklı insan grupları arasında toplumsal diyalogun ilk adımınıdır.	,568		
S25. Okul farklı kültürdeki insanların tanışmasını ve böylece toplumsal bütünleşmenin etkin faktörüdür.	,568		
S26. Okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar. .	,561		
Özgüven (Faktör-2)		9,220	0,686
S11- Toplumsal etkinliklere katılan insanlar kendisiyle barışık olur.	,740		
S12- Toplumsal etkinliklere katılım ile kişisel beceri ve yeteneklerimi keşfedebilir ve ifade edebilirim.	,713		
S13- Toplum içerisinde sevdiğim insanlarla birlikte olduğumda keder ve dertlerimi unuturum.	,494		
S10- Toplum içerisinde başkaları ile kolaylıkla iletişim kurarım.	,472		
S14- Toplumda insanların özgürce davranmalarına izin verilse toplumun daha iyi olacağı kanısındayım.	,426		
Toplumsal Değerlere Saygı (Faktör-3)		6,705	0, 673
S17- Toplumsal değerlere aykırı davranan bireylerin davranışları beni rahatsız eder.	,766		
S16- Toplumsal değerlere bağlı bir kişiliğe sahip birisiyim. (gelenek töre inançlar)	,695		
S18- Toplumsal uzlaşmayı bozan davranış sahiplerine hoşgörülü davranmam.	,666		
S15- Toplumsal kurallara uymayan insanları haklı görmem.	,556		

Topluma Uzaklık Hissi (Faktör-4)		5,404	,641
S9- Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissedirim.	,731		
S1- Olabildiğince kalabalıktan uzak kalmayı tercih ederim.	,729		
S8- Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim.	,699		
S2- Toplum içerisinde insanlarla iletişim kurmada seçici davranırım.	,585		
5. Toplumda Bulunma (Faktör-5)		4,683	,671
S4- Toplumsal olaylarda genellikle topluma liderlik yaparım.	,839		
S7- Toplumsal olaylarda toplumu yönlendirmekte başarılıyım. (Örneğin sönük geçen bir toplantıda yol gösterici rolü)	,726		
S5- Her türlü sosyal etkinliklere katılmaktan hoşlanırım.	,484		
S3- İnsanlar toplum içerisinde benimle kolayca diyalog kurabilirler.	,464		
6. Aile ve Toplum İlişkisi		4,009	,511
S22- Ailenizin değer yargıları ile toplumun değer yargıları arasındaki farklılık beni fazla etkilemez.	,637		
S20- Aile büyüklerinin kararlarına her zaman itaat etmekten hoşlanmam.	,620		
S21- Ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoş görülü davranır.	,544		
S19- Aileyle ilgili kararların alınmasında katkıda bulunurum.	,480		
Açıklanan Toplam Varyans		51,714	
Varimax Rotasyonlu Temel Bileşenler Faktör Analizi			
Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterliliği=0.857 ve $p<0.00$ (Chi-Square=4987,717; df=406).			

Sosyalleşme Ölçeğini oluşturan faktörlerin güvenilirlik katsayıları ve açıklanan varyans oranlarının yüksek olması ölçeğin güçlü bir faktör yapısına sahip olduğunu göstermektedir. Sosyalleşme ölçeği toplam 6 alt boyutta incelenmiştir. Birinci faktörde yer alan ifadeler Toplumsal Denge ve Sosyal Uyum olarak adlandırılmıştır. Toplumsal Denge ve Sosyal Uyum faktörünü oluşturan 8 ifadenin güvenilirliği Cronbach's Alpha: 0,859 olarak, açıklanan varyans değeri %21,692 olarak tespit edilmiştir. İkinci faktörde yer alan ifadeler ise Özgüven olarak adlandırılmıştır. Özgüven faktörünü oluşturan 5 ifadenin güvenilirliği Cronbach's Alpha: 0,686 olarak, açıklanan varyans değeri %9,220 olarak tespit edilmiştir. Üçüncü faktörde yer alan ifadeler Toplumsal Değerlere Saygı olarak adlandırılmıştır. Toplumsal Değerlere Saygı faktörünü oluşturan 4 ifadenin güvenilirliği Cronbach's Alpha: 0,673 olarak, açıklanan varyans değeri %6,705 olarak tespit edilmiştir. Dördüncü faktörde yer alan

ifadeler Topluma Uzaklık Hissi olarak adlandırılmıştır. Topluma Uzaklık Hissi faktörünü oluşturan 4 ifadenin güvenilirliği Cronbach's Alpha: 0,641 olarak, açıklanan varyans değeri %5,404 olarak tespit edilmiştir. Beşinci faktörde yer alan ifadeler Toplumda Bulunma olarak adlandırılmıştır. Toplumda Bulunma faktörünü oluşturan 4 ifadenin güvenilirliği Cronbach's Alpha: 0,671 olarak, açıklanan varyans değeri %4,683 olarak tespit edilmiştir. Altıncı faktörde yer alan ifadeler Aile ve Toplum ilişkisi olarak adlandırılmıştır. Aile ve Toplum İlişkisi faktörünü oluşturan 4 ifadenin güvenilirliği Cronbach's Alpha: 0,511 olarak, açıklanan varyans değeri %4,009 olarak tespit edilmiştir.

Faktörleri oluşturan değişkenler incelendiğinde birinci faktör olan Toplumsal Denge ve Sosyal Uyuma en yüksek katkıyı 0,792 ile “Farklı kültür anlayışları toplumsal barışın temel dinamiğidir” ifadesi sağlamaktadır. İkinci faktör olan Özgüvene en yüksek katkıyı 0,740 ile “Toplumsal etkinliklere katılan insanlar kendisiyle barışık olur” ifadesi sağlamaktadır. Üçüncü faktör olan Toplumsal Değerlere Saygıya en yüksek katkıyı 0,766 ile “Toplumsal değerlere aykırı davranan bireylerin davranışları beni rahatsız eder” ifadesi oluşturmaktadır. Dördüncü faktör olan Topluma Uzaklık Hissine en yüksek katkıyı 0,731 ile “Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissederim” ifadesi oluşturmaktadır. Beşinci faktör olan Toplumda Bulunmaya en yüksek katkıyı 0,839 ile “Toplumsal olaylarda genellikle topluma liderlik yaparım” ifadesi sağlamaktadır. Son olarak altıncı faktör olan Aile ve Toplum İlişkisi ise en büyük katkıyı 0,637 ile “Ailenizin değer yargıları ile toplumun değer yargıları arasındaki farklılık beni fazla etkilemez” ifadesi sağlamaktadır.

Güvenirlilik analizi, bir testin üzerinde çalışılan konuyu/olayı ne kadar güç ile belirleyip ortaya koyabildiğini belirleyen yöntemlerdir. Güvenirlilik hesaplanmasında kullanılacak birçok yol/yöntem bulunmaktadır. Bu yol/yöntemde en sık kullanılan Cronbach Alpha modelidir. Bu model, ölçekte yer alan “k” sayıda sorunun homojen bir yapı gösteren bir bütünü ifade edip etmediği durumunu ölçmektedir. Alpha katsayısı ölçek içinde bulunan maddelerin iç tutarlılığının ölçüsüdür. 0-1 arasında değer alan ve ölçekte yer alan “k” sayıdaki maddenin varyanslarının toplamının, genel varyansa oranlanması ile bulunan ağırlık standart

değişimin ortalamasıdır (Lorcu, 2015: 207). Ölçeğin değerlendirilmesi (Lorcu, 2015: 208):

$0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise ölçek güvenilir değildir,

$0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir,

$0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise ölçek oldukça güvenilirirdir,

$0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Çizelge 4.10. Güvenirlik Analizi

Cronbach's Alpha	Soru Sayısı
,815	29

4.3. Hipotezlerin Testleri

4.3.1. Mann-Whitney U Analizi

Bu test, iki bağımsız ortalama arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını test etmek için kullanılır. Parametrik testlerden, bağımsız iki örneklem t testine karşılık gelir. T testinin sağlanamadığı durumda bu test kullanılabilir. (İslamoğlu ve Almacık, 2016: 464). Araştırma verilerinin normal dağılmaması sebebiyle parametrik test olan bağımsız iki örneklem t testine karşılık gelen Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Bu testin yapılmasındaki amaç iki bağımsız (ilişkili olmayan) gruptan biri olan sosyalleşme ölçeğinin alt boyutlarıyla diğer bir bağımsız (ilişkili olmayan) grup olan cinsiyet dağılımlarının istatistiksel olarak anlamlı farklılık olup olmadığını saptamaktadır.

Çizelge 4.11. Cinsiyete Göre Sosyalleşme Düzeylerinin Farklılaşp Farklılaşmadığı Belirlemek İçin Yapılan Mann-Whitney U Analizi

Boyutlar	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	U	p*
Toplumsal Denge ve Sosyal Uyum	Erkek	486	399,05	75600,00	,000
	Kadın	399	496,53		
Özgüven	Erkek	453	393,40	75379,00	,000
	Kadın	397	462,13		
Toplumsal Değerlere Saygı	Erkek	473	446,07	89838,00	,220
	Kadın	399	425,16		
Topluma Uzaklık Hissi	Erkek	476	445,17	93545,00	,510
	Kadın	403	433,90		
Toplumda Bulunma	Erkek	396	377,79	67601,50	,561
	Kadın	350	368,65		

Aile ve Toplum İlişkisi	Erkek	459	409,22	82263,50	,030
	Kadın	392	445,64		

$p^* < 0.05$

Mann-Whitney U testine ilişkin bulgular incelendiğinde cinsiyet değişkenine göre “Toplumsal Denge ve Sosyal Uyum, Özgüven ve Aile Toplum İlişkisi” boyutları ile ilgili görüşler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Sıra ortalamalarına göre kadın katılımcıların “Toplumsal Denge ve Sosyal Uyum, Özgüven ve Aile ve Toplum İlişkisi” boyutlarına ilişkin görüşlerinin erkek katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğer taraftan sıra ortalamalarına göre erkek katılımcıların “Toplumsal Değerlere Saygı, Topluma Uzaklık Hissi ve Toplumda Bulunma” boyutlarına ilişkin görüşlerinin kadın katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.3.2. Chi-Square Analizi

Chi-Square analizi, iki kategorik değişken arasında bir ilişki (bağıntı) olup olmadığını test etmek için kullanılan non-parametrik bir testtir. Bu test, iki kategorik değişkenin oluşturduğu çapraz tablodaki gözlenen değerler ile bu değişkenler arasında herhangi bir bağıntı olmadığı durumda ortaya çıkması beklenen değerler arasındaki farklılığı test eder. Chi-Square analizi kısaca iki kategorik değişken arasındaki bağıntıyı test etmek için kullanılabilir (İslamoğlu ve Alnaçık, 2016: 459). Bu testin yapılmasındaki amaç üniversite değişkeninin rekreasyon faaliyetlerine katılmama nedeni arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olup olmadığını saptamaktır.

Çizelge 4.12. Rekreasyon Faaliyetlerine Katılmama Nedenlerinin Üniversiteler Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları

	AHBVÜ		AKÜ		ÇOMÜ		ERÜ		ATAÜNI		χ^2	P
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Hangi faaliyetin nasıl ve niçin yapılacağına dair bir bilgim yok.	16	9,0	15	8,5	12	6,8	24	13,6	15	8,5	12,395	,192
Faaliyetlere yöneltecek arkadaş ve sosyal teşvike sahip değilim.	25	10,5	24	10,1	16	6,8	19	8,0	13	5,5	15,678	,074
Boş zamanları belirli bir faaliyetle doldurmak gibi bir alışkanlığım yok.	14	7,3	15	7,8	26	13,5	23	12,0	17	8,9	24,637	,003
Bulduğum çevre bu tür faaliyetlere katılmama engel oluyor.	31	14,5	17	7,9	21	9,8	21	9,8	16	7,5	23,956	,004
Etkinliklere katılmamı teşvik edici tesis, araç gereç yeterli değil.	32	9,8	24	7,4	23	7,1	31	9,5	26	8,0	18,638	,028

Ekonomik durumum yeterli değil.	38	12,5	28	9,2	23	7,5	28	9,2	21	6,9	7,036	,633
Diğer	10	9,9	8	7,9	9	8,9	4	4,0	9	8,9	13,072	,159

$p^* < 0.05$

Çizelge 4.12. Rekreasyon Faaliyetlerine Katılmama Nedenlerinin Üniversiteler Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları (Devamı)

	ISUBÜ		MEÜ		NEÜ		OMÜ		SÜ		Toplam	χ^2	p	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%				
Hangi faaliyetin nasıl ve niçin yapılacağına dair bir bilgim yok.	15	8,5	9	5,1	38	21,5	11	6,2	22	12,4	177	100	12,395	,192
Faaliyetlere yöneltecek arkadaş ve sosyal teşvike sahip değilim.	20	8,4	11	4,6	47	19,8	26	11,0	36	15,2	237	100	15,678	,074
Boş zamanları belirli bir faaliyetle doldurmak gibi bir alışkanlığım yok.	15	7,8	7	3,6	38	19,8	8	4,2	29	15,1	192	100	24,637	,003
Bulduğum çevre bu tür faaliyetlere katılmama engel oluyor.	27	12,6	7	3,3	28	13,1	20	9,3	26	12,1	214	100	23,956	,004
Etkinliklere katılmama teşvik edici tesis, araç gereç yeterli değil.	36	11,0	19	5,8	71	21,8	25	7,7	39	12,0	326	100	18,638	,028
Ekonomik durumum yeterli değil.	26	8,5	29	9,5	46	15,1	26	8,5	40	13,1	305	100	7,036	,633
Diğer	15	14,9	13	12,9	12	11,9	7	6,9	14	13,9	101	100	13,072	,159

$p^* < 0.05$

Çizelge 4.12.'de görülebileceği gibi üniversite öğrencilerinin %19,1'i faaliyetlerin nasıl ve niçin yapıldığına dair bilgisi olmadığı için %26,2'si arkadaş ve sosyal teşvike sahip olmadığı için %22,0'ı faaliyet alışkanlığı olmadığı için %23,6'sının çevresinin faaliyetlere katılmasına engel olduğu için %36,1'inin teşvik edici araç, gereci yeterli bulmadığı için %33,9'unun durumu yeterli olmadığı için ve %11,2'sinin ise diğer sebeplerden dolayı rekreasyon faaliyetlerine katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Rekreasyon faaliyetlerine katılmama nedeni ile üniversite ilişkilendirildiğinde; öğrencilerin rekreasyon faaliyetlerine katılmama nedeni ile boş zamanları belirli bir faaliyetle doldurmak gibi bir alışkanlığım yok, bulunduğum çevre bu tür faaliyetlere katılmama engel oluyor ve etkinliklere katılmama teşvik edici tesis, araç gereç yeterli değil arasında istatistiksel olarak arasında anlamlı bir farklılık vardır. Üniversiteler arasında farklılıklar olmasının sebeplerini ekonomik durum ve bu sebepten boş zamanları faaliyetle dolduramama, aile ve çevre baskısından dolayı rekreatif etkinliklere katılmama olarak yorumlanabilir. Diğer

sebepler arasında okul dışında çalışma, maddi açıdan yetersizlik ve yaşanan şehirdeki sosyo-kültürel etkinliklerin az olması da ifade edilebilmektedir.

Çizelge 4.13. Rekreasyon Faaliyetlerine Katılmama Nedenlerinin Aylık Gelire Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları

	400 TL ve Altı		401-500		501-600		601-700		701-800		χ^2	p
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Hangi faaliyetin nasıl ve niçin yapılacağına dair bir bilgim yok.	19	11,7	49	30,2	10	6,2	7	4,3	9	5,6	17,994	,014
Faaliyetlere yöneltecek arkadaş ve sosyal teşvike sahip değilim.	22	9,9	46	20,7	10	4,5	19	8,6	23	10,4	9,411	,225
Boş zamanları belirli bir faaliyetle doldurmak gibi bir alışkanlığım yok.	13	7,0	40	21,5	12	6,5	18	9,7	10	5,4	8,195	,316
Bulduğum çevre bu tür faaliyetlere katılmama engel oluyor.	14	7,0	50	25,0	8	4,0	11	5,5	14	7,0	6,520	,480
Etkinliklere katılmama teşvik edici tesis, araç gereç yeterli değil.	24	7,8	62	20,3	17	5,6	18	5,9	25	8,2	16,273	,023
Ekonomik durumum yeterli değil.	23	8,0	85	29,6	19	6,6	17	5,9	24	8,4	24,743	,001
Diğer	5	5,3	11	11,6	3	3,2	3	3,2	7	7,4	19,409	,007

$p^* < 0.05$

Çizelge 4.13. Rekreasyon Faaliyetlerine Katılmama Nedenlerinin Aylık Gelire Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları (Devamı)

	801-900		901-1000		1000 TL ve Üzeri		Toplam		χ^2	p
	n	%	n	%	n	%	n	%		
Hangi faaliyetin nasıl ve niçin yapılacağına dair bir bilgim yok.	4	2,5	21	13,0	43	26,5	162	19,1	17,994	,014
Faaliyetlere yöneltecek arkadaş ve sosyal teşvike sahip değilim.	4	1,8	32	14,4	66	29,7	222	26,2	9,411	,225
Boş zamanları belirli bir faaliyetle doldurmak gibi bir alışkanlığım yok.	6	3,2	21	11,3	66	35,5	186	22,0	8,195	,316
Bulduğum çevre bu tür faaliyetlere katılmama engel oluyor.	2	1,0	29	14,5	72	36,0	200	23,6	6,520	,480
Etkinliklere katılmama teşvik edici tesis, araç gereç yeterli değil.	4	1,3	65	21,2	91	29,7	306	36,1	16,273	,023
Ekonomik durumum yeterli değil.	8	2,8	44	33,8	67	24,3	287	33,9	24,743	,001
Diğer	4	4,2	16	16,8	46	48,4	752	11,2	19,409	,007

$p^* < 0.05$

Çizelge 4.13’de görülebileceği gibi turizm lisans öğrencilerinin %19,1’i faaliyetlerin nasıl ve niçin yapıldığına dair bilgisi olmadığı için %26,2’sini arkadaş ve sosyal teşvike sahip olmadığı için %22,0’ının faaliyet alışkanlığı olmadığı için %23,6’sının çevresinin faaliyetlere katılmasına engel olduğu için %36,1’inin teşvik edici araç, gereci yeterli bulmadığı için %33,9’unun durumu yeterli olmadığı için ve

%11,2'sinin ise diğer sebeplerden dolayı rekreasyon faaliyetlerine katıl(a)madıklarını belirtmişlerdir.

Rekreasyon faaliyetlere katılmama nedeni ile aylık gelir ilişkilendirildiğinde; öğrencilerin rekreasyon faaliyetlerine katılmama nedeni ile ekonomik durumum yeterli değil, diğer, etkinliklere katılmamı teşvik edici tesis, araç gereç yeterli değil ve hangi faaliyetin nasıl ve niçin yapılacağına dair bir bilgim yok arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır. Bu durum düşük gelirli öğrencilerin rekreasyon etkinliklerine katılmak yerine bir işte çalıştıkları için rekreatif etkinliklere katılmamaktadır ve yaşanan şehirdeki sosyo-kültürel etkinliklerin az olması, şeklinde yorumlanabilir.

Çizelge 4.14. Rekreasyon Faaliyetlerine Katılmama Nedenlerinin Bölümlere Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları

	Turizm İşletmeciliği		Turizm Rehberliği		Gastronomi ve Mutfak Sanatları		Rekreasyon Yönetimi		Toplam		χ^2	p
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Hangi faaliyetin nasıl ve niçin yapılacağına dair bir bilgim yok.	68	38,4	42	23,7	55	31,1	12	6,8	177	19,7	3,735	,292
Faaliyetlere yöneltecek arkadaş ve sosyal teşvike sahip değilim.	90	38,0	67	28,3	65	27,4	15	6,3	237	26,4	0,321	,956
Boş zamanları belirli bir faaliyetle doldurmak gibi bir alışkanlığım yok.	80	41,7	47	24,5	51	26,6	14	7,3	192	21,4	1,965	,580
Bulduğum çevre bu tür faaliyetlere katılmama engel oluyor.	90	42,1	63	29,4	44	20,6	17	7,9	214	23,8	4,895	,180
Etkinliklere katılmamı teşvik edici tesis, araç gereç yeterli değil.	119	36,5	98	30,1	78	23,9	31	9,5	326	36,3	8,346	,039
Ekonomik durumum yeterli değil.	133	43,6	85	27,9	63	20,7	24	7,9	305	33,9	9,062	,028
Diğer	34	33,7	23	22,8	38	37,6	6	5,9	101	11,2	7,866	,049

p* < 0.05

Çizelge 4.14'de görülebileceği gibi turizm lisans öğrencilerinin %19,7'si faaliyetlerin nasıl ve niçin yapıldığına dair bilgisi olmadığı için %26,4'ü arkadaş ve sosyal teşvike sahip olmadığı için %21,4'ü faaliyet alışkanlığı olmadığı için %23,8'inin çevresinin faaliyetlere katılmasına engel olduğu için %36,3'ünün teşvik edici araç, gereci yeterli bulmadığı için %33,9'unun durumu yeterli olmadığı için ve %11,2'sinin ise diğer sebeplerden dolayı rekreasyon faaliyetlerine katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Rekreasyon faaliyetlerine katılamama nedeni ile bölüm ilişkilendirildiğinde; öğrencilerin rekreasyon faaliyetlerine katılamama nedeni ile etkinliklere katılmama teşvik edici tesis, araç gereç yeterli değil, ekonomik durumum yeterli değil ve diğer sebepler açısından istatistiksel olarak arasında anlamlı bir farklılık vardır. Bölümler arasında farklılıklar olmasının sebebi yaşanan şehirde sosyo-kültürel etkinliklerin az olması, ekonomik durumun kişiden kişiye değişmesidir, şeklinde yorumlanabilir.

Çizelge 4.15. Rekreasyon Faaliyetlerine Katılamama Nedenlerinin Boş Gün Sayısına Göre Dağılımı Chi-Square Analizi Sonuçları

	1 Gün		2 Gün		3 Gün		4 Gün		χ^2	p
	n	%	n	%	n	%	n	%		
Hangi faaliyetin nasıl ve niçin yapılacağına dair bir bilgim yok.	29	16,5	57	32,4	57	32,4	21	11,9	3,353	,763
Faaliyetlere yöneltecek arkadaş ve sosyal teşvike sahip değilim.	29	12,2	75	31,6	87	36,7	31	13,1	6,819	,338
Boş zamanları belirli bir faaliyetle doldurmak gibi bir alışkanlığım yok.	22	11,5	71	37,0	67	34,9	22	11,5	5,566	,473
Bulduğum çevre bu tür faaliyetlere katılmama engel oluyor.	31	14,6	68	31,9	69	32,4	28	13,1	4,619	,594
Etkinliklere katılmama teşvik edici tesis, araç gereç yeterli değil.	42	42,9	120	36,8	103	31,6	32	9,8	12,163	,058
Ekonomik durumum yeterli değil.	38	12,5	110	36,3	96	31,7	40	13,2	8,566	,199
Diğer	21	21,2	35	35,4	29	29,3	8	8,1	3,855	,696

$p^* < 0.05$

Çizelge 4.15. Rekreasyon Faaliyetlerine Katılamama Nedenlerinin Boş Gün Sayısına Göre Dağılımı Chi-Square Analizi Sonuçları (Devamı)

	5 Gün		6 Gün		7 Gün		Toplam		χ^2	p
	n	%	n	%	n	%	n	%		
Hangi faaliyetin nasıl ve niçin yapılacağına dair bir bilgim yok.	8	4,5	0	0	4	2,3	176	19,7	3,353	,763
Faaliyetlere yöneltecek arkadaş ve sosyal teşvike sahip değilim.	6	2,5	0	0	9	3,8	237	26,5	6,819	,338
Boş zamanları belirli bir faaliyetle doldurmak gibi bir alışkanlığım yok.	4	2,1	1	0,5	5	2,6	192	21,5	5,566	,473
Bulduğum çevre bu tür faaliyetlere katılmama engel oluyor.	9	4,2	0	0	8	3,8	213	23,8	4,619	,594
Etkinliklere katılmama teşvik edici tesis, araç gereç yeterli değil.	15	4,6	1	0	13	4,0	326	36,5	12,163	,058
Ekonomik durumum yeterli değil.	11	3,6	0	0	8	2,6	303	33,9	8,566	,199
Diğer	3	3,0	0	0	3	3,0	99	11,1	3,855	,696

$p^* < 0.05$

Çizelge 4.15’de yapılan Chi-Square analizine göre rekreasyon faaliyetlerine katılamama nedeni ile boş gün sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Çizelge 4.16. Rekreasyon Faaliyetlerine Katılmama Nedenlerinin Sınıfa Göre Dağılımı Chi-Square Analizi Sonuçları

	1. Sınıf		2. Sınıf		3. Sınıf		4. Sınıf		Toplam		χ^2	P
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Hangi faaliyetin nasıl ve niçin yapılacağına dair bir bilgim yok.	39	22,0	56	31,6	41	23,2	41	23,2	177	19,8	0,366	,947
Faaliyetlere yöneltecek arkadaş ve sosyal teşvike sahip değilim.	46	19,4	83	35,0	56	23,6	52	21,9	237	26,5	3,414	,332
Boş zamanları belirli bir faaliyetle doldurmak gibi bir alışkanlığım yok.	40	21,2	60	31,7	50	26,5	39	20,6	189	21,1	1,081	,782
Bulduğum çevre bu tür faaliyetlere katılmama engel oluyor.	46	21,6	63	29,6	63	28,6	43	20,2	213	23,8	2,763	,430
Etkinliklere katılmamı teşvik edici tesis, araç gereç yeterli değil.	71	21,9	89	27,5	91	28,1	73	22,5	324	36,2	3,724	,293
Ekonomik durumum yeterli değil.	63	20,7	90	29,6	75	24,7	76	25,0	304	34,0	0,987	,804
Diğer	20	19,8	35	34,7	25	24,8	21	20,8	101	11,3	1,134	,769

$p^* < 0.05$

Çizelge 4.16’da yapılan Chi-Square analizine göre rekreasyon faaliyetlerine katılmama nedeni ile sınıf arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Çizelge 4.17. Rekreasyon Faaliyetlerine Katılmama Nedenlerinin Boş Saat Sayısına Göre Dağılımı Chi-Square Analizi Sonuçları

	0-2 Saat		3-5 Saat		5-7 Saat		7-9 Saat		Toplam		χ^2	P
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Hangi faaliyetin nasıl ve niçin yapılacağına dair bir bilgim yok.	21	12,0	57	32,6	63	36,0	34	19,4	175	19,6	6,130	,105
Faaliyetlere yöneltecek arkadaş ve sosyal teşvike sahip değilim.	19	8,1	88	37,4	91	38,7	37	15,7	235	26,3	2,087	,554
Boş zamanları belirli bir faaliyetle doldurmak gibi bir alışkanlığım yok.	14	7,4	67	35,3	65	34,2	44	23,2	190	21,3	12,963	,005
Bulduğum çevre bu tür faaliyetlere katılmama engel oluyor.	19	9,0	74	34,9	82	38,7	37	17,5	212	23,7	3,159	,368
Etkinliklere katılmamı teşvik edici tesis, araç gereç yeterli değil.	29	8,9	128	39,4	118	36,3	50	15,4	325	36,4	0,511	,917
Ekonomik durumum yeterli değil.	24	7,9	119	39,4	115	38,1	44	14,6	302	33,8	2,422	,489
Diğer	15	15,0	39	39,0	29	29,0	17	17,0	100	11,2	4,758	,190

$p^* < 0.05$

Çizelge 4.17’de görülebileceği gibi turizm lisans öğrencilerinin %19,6’sı faaliyetlerin nasıl ve niçin yapıldığına dair bilgisi olmadığı için %26,3’ü arkadaş ve sosyal teşvike sahip olmadığı için %21,3’ü faaliyet alışkanlığı olmadığı için %23,7’sinin çevresinin faaliyetlere katılmasına engel olduğu için %36,4’ünün teşvik edici araç, gereci yeterli bulmadığı için %33,8’inin durumu yeterli olmadığı için ve

%11,2'sinin ise diğer sebeplerden dolayı rekreasyon faaliyetlerine katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Rekreasyon faaliyetlerine katılmama nedeni ile bir günde boş olunan saat ilişkilendirildiğinde; boş zamanları belirli bir faaliyetle doldurmak gibi bir alışkanlığım yok ifadesi istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Çizelge 4.18. Boş Zaman Değerlendirme Tercihlerinin Aylık Gelire Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları

	400 TL ve Altı		401-500		501-600		601-700		701-800		χ^2	p
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Sinema-tiyatro-yarışma sporlarını izleme	15	4,3	75	21,5	15	4,3	27	7,7	25	7,1	11,925	,103
İnternet-bilgisayar oyunları	37	8,5	94	21,7	29	6,6	35	8,0	27	6,2	10,003	,188
Kafeterya - pastane	22	7,1	55	17,9	19	6,1	22	7,1	26	8,4	6,457	,488
Bilardo-bowling-masa tenisi-okey-satranç	16	6,3	46	18,1	13	5,1	12	4,7	16	6,3	11,759	,109
Kütüphane-kitap gazete okuma	14	5,0	68	24,6	23	8,3	23	8,3	15	5,4	15,835	,027
Açık hava ve park gezintileri - piknik	21	6,5	81	25,1	16	4,9	19	5,9	28	8,6	5,547	,593
Bilimsel ve kültürel toplantılar-güzel sanat etkinlikleri	3	2,7	23	21,2	4	3,7	6	5,4	13	12,0	9,261	,234
Tv izleme-müzik dinleme-spor yarışmalarını izleme	37	8,8	100	23,9	26	6,2	29	6,9	31	7,4	7,295	,399
Arkadaş toplantıları-ziyaretler	34	7,3	102	22,0	29	6,2	28	6,0	29	6,2	5,336	,619
Aktif faaliyet gerektiren spor faaliyetleri	16	9,1	32	18,2	9	5,1	7	4,0	11	6,2	8,171	,318
Müzik aleti çalma, solo-koro-orkestraya katılım	8	7,5	14	13,2	4	3,7	6	5,6	7	6,6	4,039	,775
Opera-bale-konser izleme	2	3,4	6	10,3	4	6,8	3	5,1	2	3,4	18,365	,010
Müze-tarihi alan ziyaretleri	5	4,8	19	18,2	5	4,8	9	8,6	9	8,6	3,314	,855
Diğer	13	15,1	16	18,6	2	2,3	0	0	9	10,4	22,006	,003

$p^* < 0.05$

Çizelge 4.18. Boş Zaman Değerlendirme Tercihlerinin Aylık Gelire Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları (Devamı)

	801-900		901-1000		1000 TL ve Üzeri		Toplam		χ^2	p
	n	%	n	%	n	%	n	%		
Sinema-tiyatro-yarışma sporlarını izleme	10	2,8	56	16,0	125	35,9	348	39,1	11,925	,103
İnternet-bilgisayar oyunları	13	3,0	64	14,7	134	30,0	433	48,7	10,003	,188
Kafeterya - pastane	7	2,2	52	16,9	104	33,8	307	34,5	6,457	,488
Bilardo-bowling-masa tenisi-okey-satranç	8	3,1	47	18,5	95	37,5	253	28,4	11,759	,109
Kütüphane-kitap gazete okuma	5	1,8	46	16,6	82	29,7	276	31,0	15,835	,027
Açık hava ve park gezintileri - piknik	6	1,8	50	15,5	101	31,3	322	36,2	5,547	,593

Bilimsel ve kültürel toplantılar-güzel sanat etkinlikleri	3	2,7	20	18,5	36	33,3	108	12,1	9,261	,234
TV izleme-müzik dinleme-spor yarışmalarını izleme	8	1,9	61	14,6	125	29,9	417	46,9	7,295	,399
Arkadaş toplantıları-ziyaretler	9	1,9	76	16,4	155	33,5	462	52,0	5,336	,619
Aktif faaliyet gerektiren spor faaliyetleri	3	1,7	32	18,2	65	37,1	175	19,7	8,171	,318
Müzik aleti çalma, solo-koro-orkestraya katılım	4	3,7	19	17,9	39	36,7	106	11,9	4,039	,775
Opera-bale-konser izleme	1	1,7	7	12,0	33	56,8	58	6,5	18,365	,010
Müze-tarihi alan ziyaretleri	3	2,8	17	16,3	37	35,5	104	11,7	3,314	,855
Diğer	0	0	11	12,7	35	40,6	86	9,6	22,006	,003

p* < 0.05

Çizelge 4.18'de görülebileceği gibi öğrencilerin %39,1'i sinema-tiyatro-yarışma sporlarını izleme, %48,7'si internet bilgisayar oyunları, %36,2'si açık hava ve park gezintileri – piknik, %52'si arkadaş toplantıları ziyaretler, %46,9'u TV izleme-müzik dinleme-spor yarışmalarını izleme, gibi rekreasyon aktivitelerini tercih ettikleri görülmüştür.

Öğrencilerin aylık gelir boş zaman değerlendirme tercihleri ilişkilendirildiğinde; kütüphane-kitap, gazete okuma, opera-bale-konser izleme ve diğer ifadeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu durum üniversite okunulan şehirdeki farklılıklar ve şehirdeki rekreasyon aktivite çeşitliğine bağlı olduğu yorumu yapılabilir. Ayrıca ekonomik durumun boş zaman değerlendirme tercihlerini etkilediği düşünülmektedir.

Çizelge 4.19. Boş Zaman Değerlendirme Tercihlerinin Bölüme Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları

	Turizm İşletmeciliği		Turizm Rehberliği		Gastronomi ve Mutfak Sanatları		Rekreasyon Yönetimi		Toplam		χ^2	p
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Sinema-tiyatro-yarışma sporlarını izleme	128	34,8	113	30,7	105	28,6	21	5,9	367	38,8	4,722	,193
İnternet-bilgisayar oyunları	189	40,9	124	26,8	117	25,3	31	6,7	461	48,7	2,790	,425
Kafeterya - pastane	124	37,3	100	30,1	80	24,0	28	8,4	332	35,1	5,467	,141
Bilardo-bowling-masa tenisi-okey-satranç	110	41,8	68	25,8	69	26,2	16	6,0	263	27,8	1,849	,604
Kütüphane-kitap gazete okuma	103	34,4	90	30,1	86	28,7	20	6,6	299	31,6	3,088	,378
Açık hava ve park gezintileri - piknik	131	37,8	88	25,4	101	29,1	26	7,5	346	36,6	3,525	,317

Bilimsel ve kültürel toplantılar-güzel sanat etkinlikleri	48	41,0	37	31,6	25	21,3	7	5,9	117	12,3	2,346	,504
TV izleme-müzik dinleme-spor yarışmalarını izleme	158	35,0	128	28,3	136	30,1	29	6,4	451	47,7	6,185	,103
Arkadaş toplantıları-ziyaretler	181	36,7	136	27,5	139	28,1	37	7,5	493	52,1	3,412	,332
Aktif faaliyet gerektiren spor faaliyetleri	76	40,8	40	21,5	50	26,8	20	10,7	186	19,6	10,586	,014
Müzik aleti çalma, solo-koro-orkestraya katılım	44	38,9	40	35,6	21	18,5	8	7,0	113	11,9	5,765	,124
Opera-bale-konser izleme	25	37,8	19	28,7	16	24,2	6	9,0	66	6,9	,965	,810
Müze-tarihi alan ziyaretleri	36	32,1	44	39,2	24	22,3	8	7,1	112	11,8	8,437	,038
Diğer	41	43,6	20	21,2	25	26,5	8	8,5	94	9,9	3,142	,370

p* < 0.05

Öğrencilerin bölümlerine göre boş zaman değerlendirme tercihleri incelendiğinde; bölüme göre aktif faaliyet gerektiren spor faaliyetleri ve müze-tarihi alan ziyaretleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Müze-tarihi alan ziyaretlerinin ve aktif faaliyet gerektiren spor faaliyetlerinin bölümler arasında farklı olmasının sebebine gastronomi ve mutfak sanatları öğrencilerinin ilgi alanlarının yemek vs. olması, turizm rehberliği öğrencilerinin ilgi alanlarının kültürel değerler olması ve rekreasyon yönetimi bölüm öğrencilerinin ilgi alanlarının spor vb. faaliyetler olması yorumu yapılabilir.

Çizelge 4.20. Boş Zaman Değerlendirme Tercihlerinin Sınıfa Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları

	1. Sınıf		2. Sınıf		3. Sınıf		4. Sınıf		Toplam		χ^2	p
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Sinema-tiyatro-yarışma sporlarını izleme	128	34,8	113	30,7	105	28,6	21	5,9	367	38,8	4,722	,193
İnternet-bilgisayar oyunları	189	40,9	124	26,8	117	25,3	31	6,7	461	48,7	2,790	,425
Kafeterya - pastane	124	37,3	100	30,1	80	24,0	28	8,4	332	35,1	5,467	,141
Bilardo-bowling-masa tenisi-okey-satranç	110	41,8	68	25,8	69	26,2	16	6,0	263	27,8	1,849	,604
Kütüphane-kitap gazete okuma	103	34,4	90	30,1	86	28,7	20	6,6	299	31,6	3,088	,378
Açık hava ve park gezintileri - piknik	131	37,8	88	25,4	101	29,1	26	7,5	346	36,6	3,525	,317

Bilimsel ve kültürel toplantılar-güzel sanat etkinlikleri	48	41,0	37	31,6	25	21,3	7	5,9	117	12,3	2,346	,504
Tv izleme-müzik dinleme-spor yarışmalarını izleme	158	35,0	128	28,3	136	30,1	29	6,4	451	47,7	6,185	,103
Arkadaş toplantıları-ziyaretler	181	36,7	136	27,5	139	28,1	37	7,5	493	52,1	3,412	,332
Aktif faaliyet gerektiren spor faaliyetleri	76	40,8	40	21,5	50	26,8	20	10,7	186	19,6	10,586	,014
Müzik aleti çalma, solo-koro-orkestraya katılım	44	38,9	40	35,6	21	18,5	8	7,0	113	11,9	5,765	,124
Opera-bale-konser izleme	25	37,8	19	28,7	16	24,2	6	9,0	66	6,9	,965	,810
Müze-tarihi alan ziyaretleri	36	32,1	44	39,2	24	22,3	8	7,1	112	11,8	8,437	,038
Diğer	41	43,6	20	21,2	25	26,5	8	8,5	94	9,9	3,142	,370

$p^* < 0.05$

Öğrencilerin bölümlerine göre boş zaman değerlendirme tercihleri incelendiğinde; bölüme göre aktif faaliyet gerektiren spor faaliyetleri ve müze-tarihi alan ziyaretleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Çizelge 4.21. Boş Zaman Değerlendirme Tercihlerinin Üniversiteye Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları

	AHBVÜ		AKÜ		ÇOMÜ		ERÜ		ATAÜNI		χ^2	p
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Sinema-tiyatro-yarışma sporlarını izleme	34	9,2	39	10,6	47	12,8	28	7,6	31	8,4	20,098	,017
İnternet-bilgisayar oyunları	47	10,4	37	8,0	39	8,4	40	8,6	40	8,6	3,742	,928
Kafeterya - pastane	29	8,7	26	7,8	31	9,3	27	8,1	31	9,3	11,817	,224
Bilardo-bowling-masa tenisi-okey-satranç	21	7,9	24	9,1	28	10,6	37	14,0	22	8,3	16,872	,051
Kütüphane-kitap gazete okuma	30	10,0	28	9,3	33	11,0	36	12,0	23	7,6	25,301	,003
Açık hava ve park gezintileri - piknik	39	11,2	32	9,2	35	10,1	21	6,3	35	10,1	15,978	,067
Bilimsel ve kültürel toplantılar-güzel sanat etkinlikleri	8	6,8	15	12,8	12	10,2	18	15,3	8	6,8	16,752	,053
Tv izleme-müzik dinleme-spor yarışmalarını izleme	52	11,5	40	8,8	44	9,7	33	7,3	46	10,1	14,089	,119
Arkadaş toplantıları-ziyaretler	52	10,5	39	7,9	50	10,1	42	8,5	43	8,7	6,143	,725
Aktif faaliyet gerektiren spor faaliyetleri	17	9,1	21	11,2	12	6,4	22	11,8	21	11,2	14,351	,110
Müzik aleti çalma, solo-koro-orkestraya katılım	10	8,8	16	14,1	3	2,6	15	13,2	6	5,3	18,325	,032
Opera-bale-konser izleme	9	13,6	5	7,5	7	10,6	7	10,6	6	9,0	5,753	,764
Müze-tarihi alan ziyaretleri	13	11,6	5	4,4	11	9,8	14	12,5	6	5,3	19,778	,019
Diğer	9	9,5	2	2,1	11	11,7	3	3,1	12	12,7	28,354	,001

$p^* < 0.05$

Çizelge 4.21. Boş Zaman Değerlendirme Tercihlerinin Üniversiteye Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları (Devamı)

	ISIBÜ		MEÜ		NEÜ		OMÜ		SÜ		Toplam		χ^2	p
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Sinema-tiyatro-yarışma sporlarını izleme	24	6,5	33	8,9	60	16,3	28	7,6	43	11,7	367	38,83	20,098	,017
İnternet-bilgisayar oyunları	42	9,1	33	7,1	76	16,4	40	8,6	67	14,5	461	48,78	3,742	,928
Kafeterya - pastane	27	8,1	35	10,5	52	15,6	35	10,5	39	11,7	332	35,13	11,817	,224
Bilardo-bowling-masa tenisi-okey-satranç	23	8,7	22	8,3	36	13,6	22	8,3	28	10,6	263	27,83	16,872	,051
Kütüphane-kitap gazete okuma	16	5,3	28	9,3	56	18,7	11	3,6	38	12,7	299	31,64	25,301	,003
Açık hava ve park gezintileri - piknik	27	7,8	23	6,6	61	17,6	33	9,5	40	11,5	346	36,6	15,978	,067
Bilimsel ve kültürel toplantılar-güzel sanat etkinlikleri	3	2,5	12	10,2	17	14,5	19	16,2	15	12,8	117	12,38	16,752	,053
Tv izleme-müzik dinleme-spor yarışmalarını izleme	45	9,9	35	7,7	68	15,0	32	7,0	56	12,4	451	47,72	14,089	,119
Arkadaş toplantıları-ziyaretler	37	7,5	43	8,7	82	16,6	39	7,9	66	13,3	493	52,16	6,143	,725
Aktif faaliyet gerektiren spor faaliyetleri	19	10,2	12	6,4	32	18,2	15	8,0	15	8,0	186	19,68	14,351	,110
Müzik aleti çalma, solo-koro-orkestraya katılım	7	6,1	8	7,0	20	17,6	14	12,3	14	12,3	113	11,95	18,325	,032
Opera-bale-konser izleme	5	7,5	8	12,1	10	15,1	2	3,0	7	10,6	66	6,98	5,753	,764
Müze-tarihi alan ziyaretleri	5	4,4	15	13,3	26	23,2	5	4,4	12	10,7	112	11,85	19,778	,019
Diğer	17	18,0	8	8,5	19	20,2	3	3,1	10	10,6	94	9,94	28,354	,001

p* < 0.05

Öğrencilerin boş zaman değerlendirme tercihleri ile üniversiteleri arasındaki ilişki incelendiğinde; sinema-tiyatro-yarışma sporlarını izleme, kütüphane-kitap gazete okuma, müzik aleti çalma, solo-koro-orkestraya katılım, müze-tarihi alan ziyaretleri ve diğer ifadeleri arasında istatistiki olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu durum öğrencilerin eğitim gördükleri üniversitenin sunduğu rekreatif aktivite çeşitliliği ve yaşanılan şehirdeki sosyo-kültürel etkinliklerin şehirden şehire farklılık göstermesinden kaynaklı olduğu yorumu yapılabilir.

Çizelge 4.22. Rekreatyonel Faaliyet Seçmede Etkili Olan Faktörlerin Bölüme Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları

	Turizm İşletmeciliği		Turizm Rehberliği		Gastronomi ve Mutfak Sanatları		Rekreatyon Yönetimi		Toplam		χ^2	p
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Kişisel uygunluk	223	36,2	173	28,0	169	27,4	51	8,2	616	65,25	11,589	,009
Zamanının uygun olması	214	35,5	165	27,4	177	29,4	46	7,6	602	63,77	11,418	,010
Yerinin uygun olması	125	33,78	98	26,4	112	30,2	35	9,45	370	39,19	15,088	,002
Yönlendirme	42	38,1	24	21,8	34	30,9	10	9,0	110	11,65	3,863	,277
Yeteneklere uygun olması	139	37,5	94	25,4	100	27,0	37	10,0	370	39,19	13,576	,004
Yaşa uygun olması	102	37,3	78	28,5	75	27,4	18	6,5	273	28,91	,196	,978
Maliyetinin yüksek olmaması	146	38,6	104	27,5	97	25,6	31	8,2	378	40,04	3,418	,332
Daha önce katılanların tavsiyeleri	58	15,3	37	9,7	43	11,3	14	3,7	152	16,10	3,197	,362
Doktor tavsiyesi	18	37,5	16	33,3	12	25,0	2	4,1	48	5,08	,970	,809
TV'deki sağlıklı yaşam programları	9	25,0	12	33,3	11	30,5	4	11,1	36	3,81	3,552	,314
Ortam	129	38,6	98	29,34	80	23,95	27	8,0	334	35,38	4,034	,258
Ortamda kendini rahat hissetme	143	38,1	107	28,5	99	26,4	26	6,93	375	39,72	,318	,957
Arkadaşlara eşlik etme	133	40,9	78	24	90	27,6	24	7,3	325	34,42	4,623	,202
Diğer	4	26,6	5	33,3	5	33,3	1	6,6	15	1,58	,929	,818

p* < 0.05

Rekreatyonel faaliyet seçmede etkili olan faktörler ile bölüm arasındaki ilişkinin test edilmesi için yapılan Chi-Square analizi incelendiğinde; bölüm ile kişisel uygunluk, zamanının uygun olması, yerinin uygun olması ve yeteneklere uygun olması arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Rekreatyonel faaliyet seçmede etkili olan faktörler ile sınıf arasındaki ilişkinin test edilmesi için Chi-Square analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda tüm ifadelerin anlamlılık değerleri p>0,05 olduğu için tablo oluşturularak çalışmada verilmemiştir.

Çizelge 4.23. Rekreasyonel Faaliyet Seçmede Etkili Olan Faktörlerin Üniversiteye Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları

	AHBVÜ		AKÜ		ÇOMÜ		ERÜ		ATAÜNİ		χ^2	p
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Kişisel uygunluk	74	12,0	54	8,7	51	8,2	50	8,1	51	8,2	31,222	,000
Zamanının uygun olması	68	11,2	42	6,9	61	10,1	46	7,6	54	8,9	24,827	,003
Yerinin uygun olması	41	11,0	35	9,4	35	9,4	29	7,8	31	8,3	10,674	,299
Yönlendirme	12	10,9	16	14,5	10	9,0	16	14,5	9	8,1	14,474	,106
Yeteneklere uygun olması	45	12,1	32	8,6	32	8,6	33	8,9	34	9,1	18,436	,030
Yaşa uygun olması	29	10,6	20	7,3	35	12,8	22	8,0	23	8,4	10,972	,278
Maliyetinin yüksek olmaması	42	11,1	23	6,0	39	10,3	32	8,4	25	6,6	19,465	,022
Daha önce katılanların tavsiyeleri	22	14,4	14	9,2	13	8,5	15	9,8	8	5,2	10,286	,328
Doktor tavsiyesi	6	12,5	2	4,1	6	12,5	9	18,7	3	6,2	12,037	,211
TV'deki sağlıklı yaşam programları	4	11,1	7	19,4	3	8,3	4	13,8	4	13,8	9,620	,382
Ortam	30	8,9	20	5,9	25	7,4	34	10,1	22	6,5	15,143	,087
Ortamda kendini rahat hissetme	43	11,4	30	8,0	28	7,4	29	7,7	29	7,7	6,564	,682
Arkadaşlara eşlik etme	38	11,6	23	7,0	18	5,5	31	9,8	31	9,5	15,077	,089
Diğer	1	6,6	2	13,3	1	6,6	0	0	0	0	6,543	,685

p* < 0.05

Çizelge 4.23. Rekreasyonel Faaliyet Seçmede Etkili Olan Faktörlerin Üniversiteye Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları (Devamı)

	ISIBÜ		MEÜ		NEÜ		OMÜ		SÜ		Toplam		χ^2	p
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Kişisel uygunluk	54	8,7	54	8,7	114	18,5	49	7,9	65	10,5	616	65,25	31,222	,000
Zamanının uygun olması	46	7,6	49	8,1	109	18,1	44	7,3	83	13,7	602	63,77	24,827	,003
Yerinin uygun olması	23	6,2	28	7,5	71	19,1	29	7,8	48	12,9	370	39,19	10,674	,299
Yönlendirme	8	7,2	4	3,6	17	15,4	5	4,5	13	11,8	110	11,65	14,474	,106
Yeteneklere uygun olması	33	8,9	20	5,4	72	19,4	29	7,8	40	10,8	370	39,19	18,436	,030
Yaşa uygun olması	27	9,8	21	7,6	40	14,6	22	8,0	34	12,4	273	28,91	10,972	,278
Maliyetinin yüksek olmaması	27	7,4	38	10,0	73	19,3	32	8,7	47	12,4	378	40,04	19,465	,022
Daha önce katılanların tavsiyeleri	14	9,2	7	5,2	28	18,4	10	6,5	21	13,8	152	16,10	10,286	,328
Doktor tavsiyesi	3	6,2	1	2,0	6	12,5	3	6,2	9	18,7	48	5,08	12,037	,211
TV'deki sağlıklı yaşam programları	2	5,5	0	0	6	16,6	3	8,3	3	8,3	36	3,81	9,620	,382
Ortam	35	10,4	36	10,7	58	17,3	27	8,0	47	14,0	334	35,38	15,143	,087

Ortamda kendini rahat hissetme	36	9,6	34	9,0	64	17,0	31	8,2	51	13,6	375	39,72	6,564	,682
Arkadaşlara eşlik etme	32	9,8	34	10,4	54	16,6	24	7,3	40	12,3	325	34,42	15,077	,089
Diğer	1	6,6	2	13,3	5	33,3	1	6,6	2	13,3	15	1,58	6,543	,685

$p^* < 0.05$

Rekreasyonel faaliyet seçmede etkili olan faktörler ile üniversite arasındaki ilişkinin test edilmesi için yapılan Chi-Square analizi incelendiğinde; üniversite ile kişisel uygunluk, zamanının uygun olması, yeteneklere uygun olması ve maliyetinin yüksek olmaması arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu durumun farklılık göstermesinin üniversitelerin bulunduğu şehirlerin gelişmişlik seviyesi, sosyo-kültürel etkinlerin çokluğu, bireylerin rekreasyon faaliyet seçerken gözettiği kriterler, öğrencilerin boş zamanları, öğrencilerin ekonomik durumunun yetersiz olması ve rekreasyon aktivitelerinin maliyetinin yüksek olması yorumu yapılabilir.

Çizelge 4.24. Rekreasyon Faaliyetlerinin Katılımcılar Üzerindeki Etkilerinin Aylık Gelire Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları

	400 TL ve Altı		401-500		501-600		601-700		701-800		χ^2	p
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Dinlendirici buluyorum	39	7,6	130	25,3	19	3,7	38	7,4	39	7,6	14,696	,040
Eğlenceli ve heyecan verici buluyorum	43	7,6	124	22,3	28	5,0	40	7,1	41	7,3	2,778	,905
Eğitici buluyorum	11	4,5	61	25,1	18	7,4	14	5,7	14	5,7	11,499	,118
Mutlu edici ve zevk verici buluyorum	37	7,2	119	22,7	21	4,0	35	6,6	34	6,5	8,110	,323
Rahatlatıcı ve sıkıntılardan uzaklaştırıcı buluyorum	34	7,3	115	24,8	26	5,6	38	8,2	32	6,9	12,259	,092
Sağlığıma olumlu etki yapıyor	18	9,0	45	22,5	9	4,5	10	5,0	12	6,0	4,801	,684
Farklı yaşantılar buluyorum	11	4,8	56	24,4	11	4,8	17	7,4	18	7,8	4,545	,715
Sosyal statü sağlıyor	17	7,0	53	22,0	15	6,2	14	5,8	17	7,0	3,242	,862
İnsanlarla kolay ilişki kuruyorum ve çevrem genişliyor	23	7,4	73	23,6	20	6,4	20	6,4	20	6,4	1,900	,965
Derslerime faydası oluyor	5	5,9	15	17,8	6	7,1	8	9,5	6	7,1	3,848	,797
Diğer	3	18,7	4	25,0	0	0	0	0	1	6,2	7,299	,398

$p^* < 0.05$

Çizelge 4.24. Rekreasyon Faaliyetlerinin Katılımcılar Üzerindeki Etkilerinin Aylık Gelire Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları (Devamı)

	801-900		901-1000		1000 TL ve Üzeri		Toplam		χ^2	p
	n	%	n	%	n	%	n	%		
Dinlendirici buluyorum	13	2,5	75	14,6	160	31,1	513	57,83	14,696	,040

Eğlenceli ve heyecan verici buluyorum	13	2,3	91	16,2	179	32,0	559	63,02	2,778	,905
Eğitici buluyorum	7	2,8	44	18,1	74	30,4	243	27,39	11,499	,118
Mutlu edici ve zevk verici buluyorum	13	2,4	83	15,8	181	34,6	523	58,96	8,110	,323
Rahatlatıcı ve sıkıntılardan uzaklaştırıcı buluyorum	9	1,9	75	16,2	133	28,7	462	52,08	12,259	,092
Sağlığıma olumlu etki yapıyor	6	3,0	28	14,	72	36,0	200	22,54	4,801	,684
Farklı yaşantılar buluyorum	4	1,7	37	16,1	75	32,7	229	25,81	4,545	,715
Sosyal statü sağlıyor	4	1,6	43	17,9	77	32,0	240	27,05	3,242	,862
İnsanlarla kolay ilişki kuruyorum ve çevrem genişliyor	7	2,2	45	14,5	101	32,6	309	34,83	1,900	,965
Derslerime faydası oluyor	2	2,3	10	11,9	32	38,0	84	9,47	3,848	,797
Diğer	1	6,2	1	6,2	5	31,2	15	1,69	7,299	,398

$p^* < 0.05$

Rekreasyon faaliyetlerinin katılımcı üzerindeki etkisi ile aylık gelir incelendiğinde; aylık gelir ile dinlendirici buluyorum arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık bulunmuştur.

Rekreasyonel faaliyetlerinin katılımcı üzerindeki etkisi ile sınıf arasındaki ilişkinin test edilmesi için Chi-Square analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda tüm ifadelerin anlamlılık değerleri $p > 0,05$ olduğu için tablo oluşturularak çalışmada verilmemiştir.

Çizelge 4.25. Rekreasyon Faaliyetlerinin Katılımcılar Üzerindeki Etkilerinin Üniversiteye Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları

	AHBVÜ		AKÜ		ÇOMÜ		ERÜ		ATAÜNI		χ^2	p
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Dinlendirici buluyorum	60	10,9	50	9,3	50	9,3	55	10,0	49	8,9	7,407	,595
Eğlenceli ve heyecan verici buluyorum	74	12,2	42	6,9	61	10,1	50	8,3	53	8,8	23,849	,005
Eğitici buluyorum	28	10,4	21	7,8	23	8,6	19	7,1	27	10,1	8,431	,491
Mutlu edici ve zevk verici buluyorum	66	11,6	45	7,9	54	9,5	49	8,6	44	7,7	10,601	,304
Rahatlatıcı ve sıkıntılardan uzaklaştırıcı buluyorum	55	11,1	44	8,9	41	8,2	37	7,4	45	9,1	14,143	,117
Sağlığıma olumlu etki yapıyor	23	10,7	19	8,9	9	4,2	19	8,9	19	8,9	20,019	,018
Farklı yaşantılar buluyorum	26	10,6	19	7,7	15	6,1	15	6,1	20	8,1	16,216	,062
Sosyal statü sağlıyor	30	11,81	24	9,4	9	3,5	26	10,2	29	11,4	20,378	,016
İnsanlarla kolay ilişki kuruyorum ve çevrem genişliyor	36	10,8	27	8,1	27	8,1	26	7,8	29	8,7	15,500	,078
Derslerime faydası oluyor	11	12,0	8	8,7	2	2,1	13	14,2	7	7,6	15,027	,090
Diğer	1	5,8	1	5,8	1	5,8	1	5,8	2	11,7	3,542	,939

$p^* < 0.05$

Çizelge 4.25. Rekreasyon Faaliyetlerinin Katılımcılar Üzerindeki Etkilerinin Üniversiteye Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları (Devamı)

	ISIBÜ		MEÜ		NEÜ		OMÜ		SÜ		Toplam		χ^2	p
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Dinlendirici buluyorum	42	7,6	47	8,6	82	15,0	42	7,6	69	12,6	546	57,83	7,407	,595
Eğlenceli ve heyecan verici buluyorum	51	8,5	50	8,3	98	16,2	42	6,9	81	13,4	602	63,77	23,849	,005
Eğitici buluyorum	25	9,3	17	6,6	52	19,4	22	8,2	33	12,3	267	28,38	8,431	,491
Mutlu edici ve zevk verici buluyorum	51	9,0	44	7,7	91	16,2	48	8,4	73	12,9	565	59,85	10,601	,304
Rahatlatıcı ve sıkıntılardan uzaklaştırıcı buluyorum	36	7,2	35	7,0	92	18,6	43	8,7	66	13,3	494	52,33	14,143	,117
Sağlığıma olumlu etki yapıyor	21	9,85	9	4,2	47	22,0	14	6,5	33	15,4	213	22,56	20,019	,018
Farklı yaşantılar buluyorum	30	12,2	20	8,1	48	19,5	23	9,3	29	11,8	245	25,95	16,216	,062
Sosyal statü sağlıyor	26	10,2	15	5,9	44	17,3	19	11,4	32	12,5	254	26,90	20,378	,016
İnsanlarla kolay ilişki kuruyorum ve çevrem genişliyor	28	8,4	28	8,4	69	20,7	30	9,0	33	9,9	333	35,27	15,500	,078
Derslerime faydası oluyor	8	8,7	4	4,6	21	23,0	4	4,3	13	14,2	91	9,74	15,027	,090
Diğer	3	17,6	1	5,8	4	23,5	1	5,8	2	11,7	17	1,80	3,542	,939

$p^* < 0.05$

Rekreasyon faaliyetlerinin katılımcı üzerindeki etkisi ile üniversite incelendiğinde; üniversite ile sağlığıma olumlu etki yapıyor ve sosyal statü sağlıyor arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık bulunmuştur.

Çizelge 4.26. Rekreasyon Faaliyetlerinin Katılımcılar Üzerindeki Etkilerinin Bölüme Göre Dağılımı ve Chi-Square Analizi Sonuçları

	Turizm İşletmeciliği		Turizm Rehberliği		Gastronomi ve Mutfak Sanatları		Rekreasyon Yönetimi		Toplam		χ^2	p
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Dinlendirici buluyorum	203	31,1	150	27,4	158	28,9	35	6,4	546	57,83	2,471	,480
Eğlenceli ve heyecan verici buluyorum	227	37,7	165	27,4	166	27,5	44	7,3	602	63,77	2,566	,463
Eğitici buluyorum	94	35,2	72	26,9	74	27,7	27	10,1	267	28,28	8,898	,031
Mutlu edici ve zevk verici buluyorum	214	37,8	156	27,6	153	27,0	42	7,6	565	59,85	2,301	,512
Rahatlatıcı ve sıkıntılardan uzaklaştırıcı buluyorum	177	35,8	145	29,3	135	27,3	37	7,4	494	52,33	3,953	,267
Sağlığıma olumlu etki yapıyor	75	35,2	62	29,1	49	23,0	27	12,6	213	22,88	18,864	,000

Farklı yaşantılar buluyorum	87	35,5	73	29,7	60	24,4	25	10,2	245	25,95	8,952	,030
Sosyal statü sağlıyor	103	40,5	68	26,7	54	21,2	29	11,4	254	26,90	18,147	,000
İnsanlarla kolay ilişki kuruyorum ve çevrem genişliyor	124	37,2	97	29,1	82	24,6	30	9,0	333	35,27	6,582	,086
Derslerime faydası oluyor	39	42,8	28	30,7	12	13,1	12	13,1	91	9,63	14,949	,002
Diğer	6	35,2	4	23,5	6	35,2	1	5,8	17	1,80	,623	,891

$p^* < 0.05$

Rekreasyon faaliyetlerinin katılımcı üzerindeki etkisi ile bölüm incelendiğinde; bölüm ile eğitici buluyorum, sağlığıma olumlu etki yapıyor, farklı yaşantılar buluyorum, sosyal statü sağlıyor ve derslerime faydası oluyor arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık bulunmuştur.

4.3.3. Kruskal Wallis-H Analizi

Kruskal-Wallis Testi, ikiden fazla örnek ortalaması arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını test etmek için kullanılır ve parametrik testlerden tek yönlü ANOVA testine karşılık gelir. ANOVA testinin koşulları sağlanamadığı durumlarda bu test kullanılabilir (İslamoğlu ve Alınçık, 2016: 470). Araştırma verilerinin normal dağılmaması sebebiyle parametrik test olan tek yönlü ANOVA testine karşılık gelen Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Bu testin yapılmasındaki amaç, üniversite değişkeninin sosyalleşme ölçeğinin alt boyutlarına göre ortalamalarının birbirine göre farklılık gösterip göstermediğini saptamaktır.

Çizelge 4.27. Üniversite Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Analizi

Boyutlar	Üniversite	n	Sıra Ortalaması	χ^2	p
Toplumsal Denge ve Sosyal Uyum	AHBVÜ	90	475,45	50,079	,000
	AKÜ	76	415,41		
	ÇOMÜ	77	407,92		
	ERÜ	77	309,63		
	ATAÜNİ	76	470,87		
	ISUBÜ	79	461,15		
	MEÜ	78	573,96		
	NEÜ	142	470,18		
	OMÜ	70	450,74		
SÜ	124	408,79			
Özgüven	AHBVÜ	84	497,26	12,181	,203
	AKÜ	77	411,53		
	ÇOMÜ	74	429,78		
	ERÜ	76	403,19		
	ATAÜNİ	71	420,17		
	ISUBÜ	72	432,66		
MEÜ	76	439,11			

	NEÜ	130	446,71		
	OMÜ	71	396,82		
	SÜ	123	394,95		
Toplumsal Değerlere Saygı	AHBVÜ	87	459,74	23,994	,004
	AKÜ	73	455,62		
	ÇOMÜ	80	335,84		
	ERÜ	72	509,65		
	ATAÜNI	75	460,54		
	ISUBÜ	78	432,69		
	MEÜ	79	416,72		
	NEÜ	136	466,04		
	OMÜ	72	416,76		
	SÜ	123	421,39		
Toplumda Bulunma	AHBVÜ	90	448,58	13,148	,156
	AKÜ	81	382,43		
	ÇOMÜ	78	432,56		
	ERÜ	71	395,93		
	ATAÜNI	77	439,95		
	ISUBÜ	74	511,76		
	MEÜ	78	449,03		
	NEÜ	139	457,59		
	OMÜ	72	446,76		
	SÜ	123	443,44		
Aile ve Toplum İlişkisi	AHBVÜ	73	408,96	21,681	,010
	AKÜ	72	355,08		
	ÇOMÜ	64	330,99		
	ERÜ	67	343,25		
	ATAÜNI	60	421,27		
	ISUBÜ	68	412,41		
	MEÜ	70	377,11		
	NEÜ	107	417,82		
	OMÜ	64	369,80		
	SÜ	105	323,16		
Aile ve Toplum İlişkisi	AHBVÜ	87	442,14	38,811	,000
	AKÜ	72	383,94		
	ÇOMÜ	75	409,32		
	ERÜ	76	333,22		
	ATAÜNI	69	467,93		
	ISUBÜ	76	471,27		
	MEÜ	78	514,15		
	NEÜ	132	457,88		
	OMÜ	67	439,51		
	SÜ	123	371,63		

p* < 0,05

Katılımcıların okudukları üniversite değişkenine göre sosyalleşme ölçeğinin boyutlarına ilişkin Kruskal Wallis-H analizi sonuçları çizelge 4.27’de yer almaktadır. Uygulanan analiz sonucunda “Toplumsal Denge ve Sosyal Uyum, Toplumsal Değerlere Saygı, Toplumda Bulunma ve Aile ve Toplum İlişkisi” boyutlarının katılımcıların okudukları üniversitelere göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Üniversitelere göre yapılan karşılaştırmanın sonuçları değerlendirildiğinde MEÜ’de eğitim gören katılımcıların “Toplumsal Denge ve Sosyal Uyum” boyutuna ilişkin görüşleri diğer üniversitelere göre daha yüksek olduğu, AHBVÜ’de eğitim gören katılımcıların “Özgüven” boyutuna ilişkin görüşleri diğer üniversitelere göre

daha yüksek olduğu, ERÜ’de eğitim gören katılımcıların “Toplum Değerlere Saygı” boyutuna ilişkin görüşleri diğer üniversitelere göre daha yüksek olduğu, ISUBÜ’de eğitim gören katılımcıların “Topluma Uzaklık Hissi” boyutuna ilişkin görüşleri diğer üniversitelere göre daha yüksek olduğu, ATAÜNI’de eğitim gören katılımcıların “Toplumda Bulunma” boyutuna ilişkin görüşleri diğer üniversitelere göre daha yüksek olduğu ve son olarak MEÜ’de eğitim gören katılımcıların “Aile ve Toplum İlişkisi” boyutuna ilişkin görüşleri diğer üniversitelere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.28. Bölüm Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Analizi

Boyutlar	Bölüm	n	Sıra Ortalaması	χ^2	p
Toplumsal Denge ve Sosyal Uyum	Turizm İşletmeciliği	348	418,57	9,190	,027
	Turizm Rehberliği	247	480,31		
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	236	453,20		
	Rekreasyon Yönetimi	58	419,80		
Özgüven	Turizm İşletmeciliği	324	407,98	11,884	,008
	Turizm Rehberliği	240	452,96		
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	232	408,81		
	Rekreasyon Yönetimi	58	505,94		
Toplumsal Değerlere Saygı	Turizm İşletmeciliği	337	442,96	5,189	,158
	Turizm Rehberliği	248	443,73		
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	239	413,02		
	Rekreasyon Yönetimi	51	494,47		
Topluma Uzaklık Hissi	Turizm İşletmeciliği	336	439,27	10,760	,013
	Turizm Rehberliği	251	452,25		
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	243	458,40		
	Rekreasyon Yönetimi	53	335,56		
Toplumda Bulunma	Turizm İşletmeciliği	286	370,84	5,257	,154
	Turizm Rehberliği	217	385,95		
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	202	357,93		
	Rekreasyon Yönetimi	45	433,64		
Aile ve Toplum İlişkisi	Turizm İşletmeciliği	328	394,38	11,759	,008
	Turizm Rehberliği	244	436,74		
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	231	464,97		
	Rekreasyon Yönetimi	52	434,84		

p* < 0,05

Katılımcıların okudukları bölüm değişkenine göre sosyalleşme ölçeğinin boyutlarına ilişkin Kruskal Wallis-H analizi sonuçları çizelge 4.28’de yer almaktadır. Uygulanan analiz sonucunda “Toplumsal Denge ve Sosyal Uyum, Özgüven, Topluma Uzaklık Hissi ve Aile ve Toplum İlişkisi” boyutlarının katılımcıların okudukları bölümlere göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Bölgümlere göre yapılan karşılaştırmanın sonuçları değerlendirildiğinde Turizm İşletmeciliği okuyan katılımcıların “Toplumsal Denge ve Sosyal Uyum, Özgüven, Toplumsal Değerlere Saygı, Toplumda Bulunma ve Aile ve Toplum İlişkisi” boyutlarına ilişkin görüşleri diğer bölümlerdeki katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Katılımcıların sınıflarına göre sosyalleşme düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Çizelge 4.29. Sınıf Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Analizi

Boyutlar	Sınıf	n	Sıra Ortalaması	χ^2	p
Toplumsal Denge ve Sosyal Uyum	1. Sınıf	189	453,37	,699	,874
	2. Sınıf	269	446,59		
	3. Sınıf	221	438,03		
	4. Sınıf	206	434,13		
Özgüven	1. Sınıf	182	437,27	1,861	,602
	2. Sınıf	263	410,62		
	3. Sınıf	211	423,14		
	4. Sınıf	194	437,20		
Toplumsal Değerlere Saygı	1. Sınıf	188	456,60	4,562	,207
	2. Sınıf	266	421,81		
	3. Sınıf	210	454,85		
	4. Sınıf	207	416,50		
Toplumda Bulunma	1. Sınıf	184	445,11	1,821	,610
	2. Sınıf	270	426,76		
	3. Sınıf	226	456,63		
	4. Sınıf	200	436,58		
Toplumda Bulunma	1. Sınıf	153	345,41	4,529	,210
	2. Sınıf	237	380,67		
	3. Sınıf	182	368,48		
	4. Sınıf	174	393,68		
Aile ve Toplum İlişkisi	1. Sınıf	180	437,18	2,446	,485
	2. Sınıf	257	414,89		
	3. Sınıf	219	415,26		
	4. Sınıf	196	444,48		

$p^* < 0,05$

Katılımcıların sınıf değişkenine göre sosyalleşme ölçeğinin boyutlarına ilişkin Kruskal Wallis-H analizi sonuçları Çizelge 4.29’da yer almaktadır. Uygulanan analiz sonucunda sosyalleşme boyutlarının sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilememiştir.

Çizelge 4.30. Hipotez Değerlendirme Sonuçları

	Hipotezler	Kabul	Ret
H ₀	Katılımcıların üniversiteleri ile sosyalleşme arasında anlamlı bir fark yoktur.		X
H ₁	Katılımcıların üniversiteleri ile sosyalleşme arasında anlamlı bir fark vardır.	X	
H _{1a}	Toplumsal Denge ve Sosyal Uyum boyutu ile üniversite arasında anlamlı bir farklılık vardır.	X	
H _{1b}	Özgüven boyutu ile üniversite arasında anlamlı farklılık bir vardır.		X
H _{1c}	Toplumsal Değerlere Saygı ile üniversite arasında göre anlamlı bir farklılık vardır.	X	
H _{1d}	Topluma Uzaklık Hissi boyutu ile üniversite arasında anlamlı bir farklılık vardır.		X
H _{1e}	Toplumda Bulunma boyutu ile üniversite arasında anlamlı bir farklılık vardır.	X	
H _{1f}	Aile ve Toplum İlişkisi boyutu ile üniversite arasında anlamlı bir farklılık vardır.	X	
H ₀	Katılımcıların bölümleri ile sosyalleşme arasında anlamlı bir fark yoktur.		X
H ₂	Katılımcıların bölümleri ile sosyalleşme arasında anlamlı bir fark vardır.	X	
H _{2a}	Toplumsal Denge ve Sosyal Uyum boyutu ile bölüm arasında anlamlı bir farklılık vardır.	X	
H _{2b}	Özgüven boyutu ile bölüm arasında anlamlı bir farklılık vardır.	X	
H _{2c}	Toplumsal Değerlere Saygı ile bölüm arasında anlamlı bir farklılık vardır.		X
H _{2d}	Topluma Uzaklık Hissi boyutu ile bölüm arasında anlamlı bir farklılık vardır.	X	
H _{2e}	Toplumda Bulunma boyutu ile bölüm arasında anlamlı bir farklılık vardır.		X
H _{2f}	Aile ve Toplum İlişkisi boyutu ile bölüm arasında anlamlı bir farklılık vardır.	X	
H ₀	Katılımcıların cinsiyetleri ile sosyalleşme arasında anlamlı bir fark yoktur.		X
H ₃	Katılımcıların cinsiyetleri ile sosyalleşme arasında anlamlı bir fark vardır.	X	
H _{3a}	Toplumsal Denge ve Sosyal Uyum boyutu ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık vardır.	X	
H _{3b}	Özgüven boyutu ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık vardır..	X	
H _{3c}	Toplumsal Değerlere Saygı boyutu ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık vardır.		X
H _{3d}	Topluma Uzaklık Hissi boyutu ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık vardır.		X
H _{3e}	Toplumda Bulunma boyutu ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık vardır.		X
H _{3f}	Aile ve Toplum İlişkisi boyutu ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık vardır.	X	

H ₀	Katılımcıların sınıfları ile sosyalleşme arasında anlamlı bir fark yoktur.	X	
H ₄	Katılımcıların sınıfları ile sosyalleşme arasında anlamlı bir fark vardır.		X
H _{4a}	Toplumsal Denge ve Sosyal Uyum boyutu ile sınıfları arasında anlamlı bir farklılık vardır.		X
H _{4b}	Özgüven Uyum boyutu ile sınıfları arasında anlamlı bir farklılık vardır.		X
H _{4c}	Toplumsal Değerlere Saygı Uyum boyutu ile sınıfları arasında anlamlı bir farklılık vardır.		X
H _{4d}	Toplumda Uzaklık Hissi Uyum boyutu ile sınıfları arasında anlamlı bir farklılık vardır.		X
H _{4e}	Toplumda Bulunma Uyum boyutu ile sınıfları arasında anlamlı bir farklılık vardır.		X
H _{4f}	Aile ve Toplum İlişkisi Uyum boyutu ile sınıfları arasında anlamlı bir farklılık vardır.		X
H ₀	Katılımcıların rekreasyon faaliyetlerine katılamama nedenleri ile üniversite arasında anlamlı bir farklılık yoktur.		X
H ₅	Katılımcıların rekreasyon faaliyetlerine katılamama nedenleri ile üniversite arasında anlamlı bir farklılık vardır.	X	
H ₀	Katılımcıların rekreasyon faaliyetlerine katılamama nedenleri ile aylık gelir arasında anlamlı bir farklılık yoktur.		X
H ₆	Katılımcıların rekreasyon faaliyetlerine katılamama nedenleri ile aylık gelir arasında anlamlı bir farklılık vardır.	X	
H ₀	Katılımcıların rekreasyon faaliyetlerine katılamama nedenleri ile bölüm arasında anlamlı bir farklılık yoktur.		X
H ₇	Katılımcıların rekreasyon faaliyetlerine katılamama nedenleri ile bölüm arasında anlamlı bir farklılık vardır.	X	
H ₀	Katılımcıların rekreasyon faaliyetlerine katılamama nedenleri ile boş saatleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.		X
H ₈	Katılımcıların rekreasyon faaliyetlerine katılamama nedenleri ile boş saatleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.	X	
H ₀	Katılımcıların rekreasyon faaliyetlerine katılamama nedenleri ile boş günleri sayıları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.	X	
H ₉	Katılımcıların rekreasyon faaliyetlerine katılamama nedenleri ile boş günleri sayıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.		X
H ₀	Katılımcıların rekreasyon faaliyetlerine katılamama nedenleri ile sınıf arasında anlamlı bir farklılık yoktur.	X	
H ₁₀	Katılımcıların rekreasyon faaliyetlerine katılamama nedenleri ile sınıf arasında anlamlı bir farklılık vardır.		X
H ₀	Katılımcıların boş zaman değerlendirme tercihleri ile üniversite arasında anlamlı bir farklılık yoktur.		X
H ₁₁	Katılımcıların boş zaman değerlendirme tercihleri ile üniversite arasında anlamlı bir farklılık vardır.	X	
H ₀	Katılımcıların boş zaman değerlendirme tercihleri ile aylık gelir arasında anlamlı bir farklılık yoktur.		X
H ₁₂	Katılımcıların boş zaman değerlendirme tercihleri ile aylık gelir arasında anlamlı bir farklılık vardır.	X	

H ₀	Katılımcıların boş zaman değerlendirme tercihleri ile bölüm arasında anlamlı bir farklılık yoktur.		X
H ₁₃	Katılımcıların boş zaman değerlendirme tercihleri ile bölüm arasında anlamlı bir farklılık vardır.	X	
H ₀	Katılımcıların boş zaman değerlendirme tercihleri ile sınıf arasında anlamlı bir farklılık yoktur.		X
H ₁₄	Katılımcıların boş zaman değerlendirme tercihleri ile sınıf arasında anlamlı bir farklılık vardır.	X	
H ₀	Katılımcıların rekreatif faaliyet seçmesinde etkili olan faktörler ile üniversite arasında anlamlı bir farklılık yoktur.		X
H ₁₅	Katılımcıların rekreatif faaliyet seçmesinde etkili olan faktörler ile üniversite arasında anlamlı bir farklılık vardır.	X	
H ₀	Katılımcıların rekreatif faaliyet seçmesinde etkili olan faktörler ile aylık gelir arasında anlamlı bir farklılık yoktur.		X
H ₁₆	Katılımcıların rekreatif faaliyet seçmesinde etkili olan faktörler ile aylık gelir arasında anlamlı bir farklılık vardır.	X	
H ₀	Katılımcıların rekreatif faaliyet seçmesinde etkili olan faktörler ile bölüm arasında anlamlı bir farklılık yoktur.		X
H ₁₇	Katılımcıların rekreatif faaliyet seçmesinde etkili olan faktörler ile bölüm arasında anlamlı bir farklılık vardır.	X	
H ₀	Katılımcıların rekreatif faaliyet seçmesinde etkili olan faktörler ile sınıf arasında anlamlı bir farklılık yoktur.	X	
H ₁₈	Katılımcıların rekreatif faaliyet seçmesinde etkili olan faktörler ile sınıf arasında anlamlı bir farklılık vardır.		X
H ₀	Rekreasyon faaliyetlerinin katılımcı üzerinde bıraktığı etki ile üniversite arasında anlamlı bir farklılık yoktur.		X
H ₁₉	Rekreasyon faaliyetlerinin katılımcı üzerinde bıraktığı etki ile üniversite arasında anlamlı bir farklılık vardır.	X	
H ₀	Rekreasyon faaliyetlerinin katılımcı üzerinde bıraktığı etki ile aylık gelir arasında anlamlı bir farklılık yoktur.	X	
H ₂₀	Rekreasyon faaliyetlerinin katılımcı üzerinde bıraktığı etki ile aylık gelir arasında anlamlı bir farklılık vardır.		X
H ₀	Rekreasyon faaliyetlerinin katılımcı üzerinde bıraktığı etki ile bölüm arasında anlamlı bir farklılık yoktur.		X
H ₂₁	Rekreasyon faaliyetlerinin katılımcı üzerinde bıraktığı etki ile bölüm arasında anlamlı bir farklılık vardır.	X	
H ₀	Rekreasyon faaliyetlerinin katılımcı üzerinde bıraktığı etki ile sınıf arasında anlamlı bir farklılık yoktur.	X	
H ₂₂	Rekreasyon faaliyetlerinin katılımcı üzerinde bıraktığı etki ile sınıf arasında anlamlı bir farklılık vardır.		X

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, Türkiye’deki çeşitli turizm fakültelerinde okumakta olan lisans öğrencilerinin sosyalleşme düzeyleri ve bu düzeyler üzerinde etkili olan faktörler ile rekreasyon faaliyetlerinin sosyalleşme üzerinde etkisi olup olmadığı araştırılmıştır. Bu araştırmanın neticesinde sosyalleşmenin çeşitli faktörlerden etkilendiği tespit edilmiştir.

Katılımcıların rekreasyon faaliyetlerine katılma ve sosyalleşmeleri arasındaki ilişkileri değerlendirmek için gerçekleştirilmiş bu çalışmayı 514’ü (%54,3) erkek, 428’i (45,2) kadın olan turizm lisans öğrencileri oluşturmaktadır.

Katılımcıların boş zaman değerlendirme tercihleri ortalamalarına göre, en yüksek oranla Arkadaş Toplantıları-Ziyaretler %13,33 olduğu görülmektedir. İnternet-Bilgisayar Oyunları %12,47 ve TV İzleme-Müzik Dinleme-Spor Yarışmalarını İzleme %12,20 katılımcıların tercih ettiği göze çarpan diğer ifadelerdir. Araştırmanın bu bulguları TÜİK verilerini desteklemektedir. TÜİK’in hazırladığı cinsiyete göre boş zaman aktiviteleri (2019) dağılımı incelendiğinde TV izleme, sosyalleşme ve toplama aktivite oranları yüksek düzeydedir. Ayrıca Karaküçük’ün (2008) yaptığı çalışmada da kafeye gitmenin, müzik dinlemenin ve televizyon seyretmenin yüksek orana sahip olması benzerlik göstermektedir. Literatürdeki diğer çalışmalardan olan Yağmur (2015) ve Önder (2003) incelendiğinde benzer sonuçlara ulaştığı görülmüştür.

Katılımcıların rekreasyonel faaliyet seçmesinde etkili olan faktörlerin ortalamalarına göre, rekreasyonel faaliyet seçerken en çok kişisel uygunluk %15,38 ile zamanının uygun olması %15,03 ve yerinin uygun olması %9,24 ifadesini seçtikleri görülmektedir. Benzer sonuçlara ulaşan Yağmur (2015) incelendiğinde aynı şekilde en çok tercih edilen seçeneğin kişisel uygunluk olduğu görülmüştür. Bu durumda rekreasyonel aktivite çeşidinin tercih edilmesinde etkili olan “Kişisel Uygunluk” faktörünün ön plana çıkmasını açıklayabilmektedir.

Rekreasyonel faaliyetin kişi üzerinde bıraktığı etki ortalamalarına göre, katılımcıların üzerlerinde hissettikleri etkiler en yüksek oranlarla şu şekildedir: Eğlenceli ve heyecan verici buluyorum %16,59, mutlu edici ve zevk verici

buluyorum %15,57, dinlendirici buluyorum %15,05, rahatlatıcı ve sıkıntılardan uzaklaştırıcı buluyorum %13,62 şeklindedir. Literatür incelendiğinde benzer sonuçlara ulaşan Önder (2003) katılımcıların rekreasyon faaliyetlerinin kişi üzerinde bıraktığı etki ifadesine benzer şekilde çok rahatlatıcı ve sıkıntılardan uzaklaştırıcı buluyorum, rekreasyonel etkinliklere katılımı dinlendirici buluyorum ve mutlu edici ve zevk verici buluyorum seçeneklerini tercih ettikleri görülmüştür.

Çalışmada kullanılan sosyalleşme ölçeğine (Şahan, 2007) faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi bulgularına göre, “Toplumsal Denge ve Sosyal Uyum, Özgüven, Toplumsal Değerlere Saygı, Topluma Uzaklık Hissi, Toplumda Bulunma, Aile ve Toplum İlişkisi” olmak üzere 6 alt boyutta incelenmiştir. Çalışmaya benzer olarak Erkaya (2016) çalışma yapmıştır. Erkaya’nın (2016) faktör düzeyleri çalışma ile örtüşmektedir. Literatürde birçok çalışmada sosyalleşme ölçeği (Şahan, 2007) kullanılmıştır. Bu çalışmalarda sosyalleşme ölçeğini tek boyut “sosyalleşme boyutu” altında incelenmiştir.

Üniversite değişkeninin sosyalleşme ölçeğinin boyutlarıyla ilişkisinin belirlenmesine yönelik yapılan Kruskal Wallis-H analizi bulgularına göre, “Toplumsal Denge ve Sosyal Uyum, Toplumsal Değerlere Saygı, Toplumda Bulunma ve Aile ve Toplum İlişkisi” boyutlarının katılımcıların okudukları üniversitelere göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Katılımcıların okudukları bölümün sosyalleşme ölçeğinin boyutlarıyla ilişkisi incelendiğinde görülebileceği gibi katılımcıların okudukları bölüm ile sosyalleşme düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde benzer sonuçlara ulaşan Şahan (2007) çalışmasında bölümlere göre sosyalleşme düzeyleri arasında büyük oranda bir fark bulunduğunu belirtmiştir.

Sınıf değişkeninin sosyalleşme ölçeğinin boyutlarıyla ilişkisinin belirlenmesine yönelik yapılan Kruskal Wallis-H analizi bulgularına göre, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Cinsiyete değişkeninin sosyalleşme ölçeğinin boyutlarıyla ilişkisinin belirlenmesine yönelik yapılan Mann Whitney-U analizi bulgularına göre, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Literatürdeki çalışmalardan Yağmur (2015), Serçek ve Serçek, (2015), Erkaya (2016), Dodson (2007), Korucu, (2010), Altinköprü (2001), Kandır ve Orçan (2011)

ve Şahan (2007) benzer sonuçlara ulaşmıştır. Dodson (2007) kız çocukların erkeklere göre daha hızlı sosyalleştiklerini ifade etmiştir. Korucu (2010) tüm yaş gruplarında kadınların sosyalleşme konusunda erkeklere göre daha fazla performans gösterdiklerini belirtmiştir. Altinköprü (2001) kızların erkeklere göre daha fazla sosyalleşme eğiliminde olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Rekreasyon faaliyetlerine katılmama nedenleri ile üniversite arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik yapılan Chi-Square analizi bulgularına göre, boş zamanları belirli bir faaliyetle doldurmak gibi bir alışkanlığım yok, bulunduğum çevre bu tür faaliyetlere katılmama engel oluyor ve etkinliklere katılmamı teşvik edici tesis, araç gereç yeterli değil arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde Arslan (2014) benzer sonuçlara ulaşmıştır. Arslan (2014) çalışmasında öğrencilerin serbest zaman etkinliklerine katılmama nedenleri arasında çalışmamıza benzer olarak arkadaş ilgisizliği, maddi yetersizlikler ve çevre engeli olarak sıralamıştır. Rekreasyon faaliyetlerine katılmama nedenleri ile aylık gelir arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik yapılan Chi-Square analizi bulgularına göre öğrencilerin rekreasyon faaliyetlerine katılmama nedeni ile ekonomik durumum yeterli değil arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Arslan (2014) çalışmasında benzer sonuçlara ulaşmıştır. Arslan (2014) çalışmasında ekonomik durumu yetersiz olan öğrencilerin harcama gerektiren boş zaman etkinliklerinden kaçındıklarını ifade etmiştir.

Rekreasyon faaliyetlerine katılmama nedenleri ile bölüm arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik yapılan Chi-Square analizi bulgularına göre, bölüm ile etkinliklere katılmamı teşvik edici tesis, araç gereç yeterli değil, ekonomik durumum yeterli değil ve diğer sebepler arasında istatistiksel olarak arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Rekreasyon faaliyetlerine katılmama nedenleri ile boş gün arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik yapılan Chi-Square analizi bulgularına göre, herhangi bir istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Rekreasyon faaliyetlerine katılmama nedenleri ile sınıf arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik yapılan Chi-Square analizi bulgularına göre, herhangi bir istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Rekreasyon faaliyetlerine katılmama nedenleri ile boş saat arasındaki ilişkinin belirlenmesine

yönelik yapılan Chi-Square analizi bulgularına göre hangi faaliyetin nasıl ve niçin yapılacağına dair bir bilgin düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Boş zaman değerlendirme ile aylık gelir arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik yapılan Chi-Square analizi bulgularına göre aylık gelir ile kütüphane-kitap gazete okuma, opera-bale-konser izleme ve diğer sebepler arasında istatistiksel olarak arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Literatürdeki çalışmalardan olan Karaküçük (2008) ve Yağmur (2015) çalışmaları benzer sonuçlara ulaşmıştır. Yağmur (2015) ve Karaküçük (2008) çalışmalarında insanların ekonomik durumlarının, sosyal durumlarının, yaşadıkları bölgelerin ve kültür düzeylerinin boş zaman değerlendirme tercihleri üzerinde etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Boş zaman değerlendirme tercihleri ile sınıf arasında farklılık olup olmadığını test etmek için Chi-Square analizinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Boş zaman değerlendirme ile bölüm-sınıf arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik yapılan Chi-Square analizi bulgularına göre bölüm ile bilardo-bowling-masa tenisi-okey-satranç, aktif faaliyet gerektiren spor faaliyetleri ve müze-tarihi alan ziyaretleri arasında istatistiksel olarak arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Şahan (2007) yaptığı çalışmada bölümler ve sözel ve sayısal sınıflar arasında boş zaman değerlendirme ve buna bağlı olarak sosyalleşme düzeyinde farklılıklar olduğunu belirtmiştir. Boş zaman değerlendirme ile üniversite arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik yapılan Chi-Square analizi bulgularına göre üniversite ile kütüphane-kitap gazete okuma, müze-tarihi alan ziyaretleri, sinema-tiyatro-yarışma sporlarını izleme ve diğer sebepler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Şahan (2007) çalışmasında üniversitelerin sosyalleşme ve boş zaman değerlendirme alanları olarak önemli bir yerde bulduklarını belirtmiştir. Bu duruma göre üniversitelerin yeterli sosyalleşme alanının bulunması öğrencilerin sosyalleşmesine katkıda bulunmaktadır. Üniversitelerdeki boş zaman aktivitelerinin değişkenlik göstermesi farklılığı açıklamaktadır.

Rekreasyonel faaliyet seçmede etkili olan faktörlerin bölüm ve üniversite ile arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik yapılan Chi-Square analizi bulgularına göre bölüm ile kişisel uygunluk, zamanının uygun olması, yerinin uygun olması ve

yeteneklere uygun olması arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Yapılan analizde anlamlı farklılık gösteren kişisel uygunluk faktörü Şahan (2010) çalışması ile benzerlik göstermektedir. Bu durum rekreatif faaliyet türünün seçilmesinde etkili olan “kişisel uygunluk” faktörünün ön plana çıkmasını açıklayabilmektedir. Yücel (2003) “Kişinin, kendini yenilemek, fiziksel ve zihinsel olarak rahatlatmak için katıldığı rekreatif faaliyetler eğlendirici ve dinlendirici özellikleri ile günümüz insanının ilgisini çekmektedir” açıklamasını yapmıştır. Bu açıklama bireylerin rekreatif etkinlik seçerken bu etkinliklerin eğlendirme ve dinlendirme özelliğine karşı ilgili bulunması çalışma bulgularında öne çıkan kişisel uygunluk faktörünü açıklamaktadır.

Araştırmanın sonucunda öğrencilerin sosyalleşme süreçlerinde eğitim kurumları, arkadaş çevresi, aile ve diğer sosyalleşme faktörleriyle birlikte rekreasyon aktivitelerinin de önemli unsurlardan biri olduğu görülmektedir. Rekreasyon faaliyetlerine katılmama nedenleri arasında öne çıkan maddi yetersizlik ve rekreatif faaliyet yetersizliğinin sosyalleşme sürecini olumsuz etkilediği düşünülmektedir.

Bu sonuçlardan yola çıkarak şu önerilerde bulunulabilir.

- ✓ Üniversite kampüsleri ve şehirler bireylerin sosyalleşmesi için rekreatif etkinlik alanları ile zenginleştirilebilir
- ✓ Üniversitelerde çeşitli organizasyonlar ile tarihi ve turistik yerlere gezi, sınıflar arası müsabakalar, müzik, sinema, tiyatro, piknik, sinema, tiyatro, gibi rekreatif faaliyetlerin gerçekleştirilmesi ile genç bireylerin sosyalleşmesi sağlanmalıdır. Üniversite hayatı boyunca yapılan rekreasyon faaliyetlerine katılım, alışkanlık haline getirilerek, bireylere hayatlarının devamında da etkili olabilmesi için gerekli imkânların sunulması gerekmektedir. Sosyalleşme düzeyi yüksek, mutlu toplumlar için rekreatif faaliyetler desteklenmelidir.
- ✓ Araştırmanın kısıtlılığını, 10 üniversitede eğitim gören öğrencilerin çalışma grubunu oluşturması ve elde edilen verilerin 2019 – 2020 eğitim – öğretim yılı dönemindeki öğrencilerden alınması oluşturmaktadır. Bu kısıtlar göz önünde bulundurularak, ilerdeki çalışmalarda rekreasyon faaliyetlerinin ve

sosyalleşmenin değerlendirilmesinde daha kapsamlı çalışma gruplarına ulaşılması ile çalışma grupları arasındaki farklılıkların da ortaya konulması mümkün olabilecektir.

- ✓ Yerel yönetimler rekreatif etkinlik alanlarının yeterlilik ve etki derecesini ölçebilir.
- ✓ Gençlerin mevcuttaki sorunları tartışılarak yeni çözümler üretilip, iletişim ve sosyalleşme becerilerini artıracakları alanlarda kapsamlı uygulamalar yapılabilir.
- ✓ Farklı kültürdeki bireylerin sosyalleşme seviyeleri ölçülüp alandaki çalışmalarla karşılaştırılabilir.

KAYNAKÇA

- AFACAN**, Hüseyin (2001). **Toplum Bilimi**, Konya: Yeni Akademi Kitap Evi.
- AKYÜZ**, Hayri (2015). **Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Faaliyetlerine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi**, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Bartın.
- ARGAN**, Metin (2007). **Eğlence Pazarlaması**, Ankara: Detay Yayıncılık.
- ARI**, Ramazan, Ömer Üre ve Hasan Yılmaz (1998). **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi**, Konya: Mikro Yayınevi.
- ARISTOTELES**, Augustinus ve Heidegger (1996). **Zaman Kavramı**, Çev. Saffet Babür. Ankara: İmge Kitapevi.
- ASLAN**, Neşe (1994). **Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Değerlendirme Eğilimi: Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Karşılaştırmalı Bir Araştırma**, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, İzmir.
- AUGUSTINUS** (2007). **İtiraflar** (Çeviri: Dominik Pamir), İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- AZİZ**, Aysel (1982). **Toplumsallaşma ve Kitle İletişim**, Ankara: Ankara Üniversitesi Yüksekokulu Yayınları.
- BADAWI**, Ahmad Zaki (1986). **Dictionary of The Social Sciences**, 2nd Edt, Librairie Du Liban, Beyrut.
- BAYSAL**, Can ve Erdal Tekarslan (1987). **Davranış Bilimleri**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme İktisadi Enstitüsü Yayını.
- BROADHURST**, Ricahard (2001). **Managing Environments for Leisure and Recreation**, New York: Routledge.
- BUCHER**, Charles ve Richard Bucher (1974). **Recreation For Today's Society**, Bucher, Englewood Cliffs, N.J.; Prentice-Hall.
- BURCH**, Jr, William. R. (1969). "The Social Circles of Leisure: Competing Explanations", **Journal of Leisure Research**, 1(2), 125-147.
- CANAN**, İbrahim (1997). **Vakti En İyi Değerlendirme: İslam'da Zaman Tanzimi**, İstanbul: Cihan Yayınları.
- CORSON**, John J (1960). **Governance of Colleges and Universities**, New York: Mc Graw, Hill Book Company.
- CURRELL**, Susan (2010). "The March of Spare Time: The Problem and Promise of Leisure in The Great Depression", **Pennsylvania: University of Philedelphia Press**. 51.
- ÇİMEN**, Gülşen (2018). **Siyasal Sosyalleşmeyi Etkileyen Faktörler**, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Isparta.

ÇORUH, Yaşar (2013). Üniversite Öğrencilerinin Rekreatif Etkinliklere Katılımına Engel Olan Faktörler, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

ÇUBUK, Mehmet (1984). Turizmin Dinleme, Eğlenme ve Bzd İle Bütünleşmesi, Yeniden Tanım Denemesi ve Turizmin Planlanmasında Sistemli Bir Yaklaşım, İstanbul: MSÜ Yayınları.

DEMİRCİ, Uğur (2018). Örgütsel Sosyalleşme ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışı İlişkisine Eğitimin Katkısı, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi. Ankara.

DEWEY, John (1986). Deneyim ve Eğitim. Eğitim Forumu, Cilt. 50, No. 3, 241-252.

DODSON, F (2007). Çocuk Eğitimi El Kitabı, İstanbul: Ailem Yayınları.

DOĞAN, M. Sait (2011). Sosyalleşme, Sosyal Değişme ve Siyasal Sosyalleşme. Sosyoloji Konferansları, (32), 31-40.

DUMAZEDIER, Joffre (1990b). “Boş Zaman ve Kültür”, (Çev: E. Topbaş), **Ankara Türk Yurdu Dergisi**, 34-38.

DUNN, Diana (1980). “Urban Recreation Research: An Overview”, **Leisure Sciences Research**, 3(1), 25-57.

DURKHEIM, Emile (1956). Education and sociology. Simon and Schuster.

DURKHEIM, Emile (2012). Moral Education. Courier Corporation.

EKİNCİ, Nurullah Emir (2017). Üniversite Öğrencilerinin Rekreatif Etkinlikler Hakkındaki Farkındalıklarının Araştırılması, Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, Kütahya.

ELLIS, Garry David (1987). “Development Of A Typology Of Common Adolescent Free Time Activities: A Validation And Extension Of Klebier, Larson And Csikszentmihalyi”, **Journal of Leisure Research**, 19(4), 285-287.

ERKAYA, Semanur (2016). Ortaokul Öğrencilerinin Sosyalleşmesinde Sportif Faaliyetlerin Etkisi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

EROĞLU, Feyzullah (2000). Davranış Bilimleri, İstanbul: Beta Basım Yayın, 5. Baskı.

FISHER, Saul Pierre (2005). Pierre Gassendi’s Philosophy and Science (Leiden Boston: Brill).

FLETCHER, A. C. Nickerson P. ve Wright K. L. (2003). “Structured Leisure Activities İn Middle Childhood: Links To Well-Being”, **Journal of Community Psychology**, 31(6), 641-659.

GÖKÇE, Birsen (2004). Türkiye’nin Toplumsal Yapısı ve Toplumsal Kurumlar, 2. Baskı. Ankara: Savaş Yayınevi.

GÖKMEN, Hülya, Nur Açıkalın ve Hülya Koyuncu (1985). **Yükseköğrenim Öğrencilerinin Serbest Zaman Etkinlikleri Kendilerini Gerçekleştirme Düzeyleri**, Ankara: M.E.G.S.B. Yayını.

GREENDORFER, S. L. (2002). **Socialization Process And Sport Behavior**, T, Horn(ed), Advances In Spor Psychology, Champaign, IL, 377-411. Human Kinetics.

GÜLTEKİN, Bülent Kadri ve Ferhan Dereboy (2011). “Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Fobinin Yaygınlığı ve Sosyal Fobinin Yaşam Kalitesi, Akademik Başarı ve Kimlik Oluşumu Üzerine Etkileri”, **Türk Psikiyatri Dergisi**, 22(3).

GÜNEY, Salih (2000). **Davranış bilimleri**, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

GÜNGÖR, Özcan (2016). **Dini Sosyalleşmede Etkenler ve Araçlar (Şırnak Örneği)**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

GÜZ, Nurettin (1996). “Türk Basınında Gündem Oluşturma”, **Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı**, Yıl:2, Sayı, 12, 982-983.

HACIOĞLU, Necdet, Ayhan Gökdeniz ve Yakup Dinç (2009). **Boş Zaman ve Rekreasyon Yönetimi: Örnek Animasyon Uygulamaları**, Ankara: Detay Yayıncılık.

HAZAR, Atilla (1999). **Turizm İşletmelerinde Animasyon**, Ankara: Detay Yayınları. 18.

HESS, Henner (1969). **Ein Soziologischer Bezugsrahmen Für Die Masen Kommunikations For Schurg**. Publizistik, 286.

HORNER, Susan ve Swarbrooke, John (2005). **Leisure Marketin a Global Perspective**, Routledge.

İSLAMOĞLU, A. Hamdi ve Ümit Alnaçık (2016). **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri**, İstanbul: Beta Yayıncılık.

KAÇMAZOĞLU, H. Bayram (2012). **Türk Sosyolojisinde Temalar 2: Kuram Uygulama Sosyalizm**, İstanbul: Doğu Kitabevi Yayınları.

KAÇMAZOĞLU, H. Bayram (2015). **Türkiyede Sosyolojinin 100 Yıllık Birikimi Üzerine Bazı Tespitler**, Sosyoloji Konferansları No: 52 (2015-2) / 29-55.

KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem (1999). **İnsan ve İnsanlar**, 10. Basım, İstanbul: Evrim Yayınevi. No 52.

KAPANİ, Münici (1991). **İnsan Haklarının Ulusal Boyutları**, Ankara: Bilgi Yayınları.

KARAKÜÇÜK, Suat (1997a). **Rekreasyon, Boş Zamanları Değerlendirme, Kavram Kapsam ve Bir Araştırma**. Ankara: Seren Ofset.

KARAKÜÇÜK, Suat (1997b). **Rekreasyon**. 2. Baskı. Ankara: Seren Ofset.

KARAKÜÇÜK, Suat (2005). **Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme**, 5. Baskı. Ankara: Gazi Kitabevi.

- KARAKÜÇÜK**, Suat (2008). **Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme**, Ankara: Gazi Kitapevi.
- KARAKÜÇÜK**, Suat ve Bülent Gürbüz (2007). **Rekreasyon ve Kent(li)leşme**, Ankara: Gazi Kitapevi.
- KAYA**, Sabri (2003). **Yükseköğrenim Yurtlarında Kalan Gençlerin Boş Zaman Değerlendirme Eğilimi ve Etkinliklerin Sosyalleşmeye Etkisi**, Hacı Bayram Veli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara. 56-58.
- KAYNAK**, Tuğray (1990). **Organizasyonel Davranış**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Yayını.
- KILCIGİL**, Ertan (1998). **Sosyal Çevre - Spor İlişkileri**, Ankara: Bağırhan Yayinevi.
- KING**, Alexander (1967). **Eğitim, Toplum ve Gelişim**, Ekonomik Gelişmeyi Hızlandıran Etken Olarak Eğitim: Beşinci Konferans, İstanbul. 25.
- KIRKPINAR**, Mehmet (2004). **Lise Son Sınıftaki Öğrencilerin Boş Zaman Faaliyetlerine Katılım Biçimlerinin Araştırılması**, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Muğla.
- KOÇ**, Mustafa, Yasemin Yavuzer, Zekeriya Demir ve Mustafa Çalışan (2001). **Gelişim ve Öğrenme**, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KOŞTAŞ**, Münir (1987). "Sosyalleşme", **Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 29(1). 329-330.
- KÖKNEL**, Özcan (1981). **Cumhuriyet Gençliği ve Sorunları**, Ankara: Cem Yayinevi.
- KÖKNEL**, Özcan (1985a). **Gençlik Çağında Kız-Bay Arkadaşlığı**, Gençlik Yılı Konferansı, İstanbul.
- KÖKNEL**, Özcan (1985b). **Kişilik. Kaygıdan Mutluluğa**, 12. Basım. İstanbul: Altın Kitaplar Yayinevi.
- KÖKNEL**, Özcan (1997). **İnsanı Anlamak**, İstanbul: Altın Kitapları Yayinevi.
- KÖSEMİHAL**, Nurettin Şazi (1989), **Sosyoloji Tarihi**, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- KÜÇÜK**, Suat (2015). **İşgörenlerin Rekreasyonel Etkinliklere Katılım Düzeyleri İle Çalışma Performansları Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- KÜÇÜKTOPUZLU**, Faik (1991). **Turistik Faaliyetlerin Turizm Alanındaki Ekolojik Yapıya Etkileri**, Turizm Kalkınma Bankası Turizm Yıllığı, 246-254.
- LEWIS**, Raphaela (1973). **Osmanlı Türkiye'sinde Gündelik Yaşam (Adetler ve Gelenekler)**, (Çev. M. Poroy). İstanbul: Doğan Kardeş Yayınları.
- METİN**, Taki Can (2013). **Boş Zaman Literatürünün Dünyadaki Gelişimi**, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

- MİRZEOĞLU**, Nevzat (2003). **Spor Bilimlerine Giriş**, Ankara: Bağıtgan Yayınları.
- OKTAV**, Cenker ve Osman Caner Taslaman (2017). “Felsefe Tarihinde Zaman Düşünceleri”, **Kader Dergisi**, 15(3). 722-723.
- OKUMUŞ**, Ejder (2012). (Ed. Talip Küçükcan), **Din Sosyolojisi**, 3.Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- ÖKMEN**, Ahmet Şadan (2003). **Okullarda Beden Eğitimi ve Sporun Öğrencilerin Toplumsallaşmasındaki Rolü**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, Erzurum.
- ÖNDER**, Serpil (2003). “Selçuk Üniversitesi Öğrencilerinin Rekreatif Eğilim ve Taleplerinin Belirlenmesi Üzerinde Bir Araştırma”, **Selçuk Journal of Agriculture and Food Sciences**, 17(32), 31-38.
- ÖZER**, Bayram, İsmail Gelen ve Sabahat Öcal (2009). “İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerin Boş Zaman Değerlendirme Alışkanlıklarının Günlük Problem Çözme Becerilerine Etkisinin İncelenmesi”, **Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 6(12). 245.
- ÖZER**, Kamil ve Dilara Sevimay Özer (1998). **Çocuklarda Motor Gelişim**, 10. Baskı, Antalya: Nobel Akademik Yayıncılık.
- ÖZİL**, Levent (2016). **Meslek Liselerinde Öğrencilerin Rekreatif Etkinliklere Katılım Düzeyleri İle Akademik Başarı Düzeyleri Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Tokat İli Örneği**. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- ÖZKAN**, Abdurrahman (2016). **Dijital Medya ve Çocuk: Sosyalleşmenin Yeni Boyutları**, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi. Sakarya.
- ÖZMEN**, Öner (1999). **Çağdaş Sporda Eğitim Üçgeni**, Ankara: Bağırhan Yayınevi.
- ÖZYÜREK**, Mehmet (1986). **Davranış Bilimleri**, Ankara: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- RONNEBERGER**, Franz (1971). **Sozialisation Durch Massen Kommunikation**, F. Ronnerberger, Stuttgart.
- SAĞCAN**, Mustafa (1986). **Rekreatif ve Turizm**, İzmir: Cumhuriyet Basımevi.
- SAYGIN**, Ömer (1999). **Halk Eğitimi Merkezlerinde Boş Zaman Değerlendirme**. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- SAYMAN**, Müveyla (2011). **Koruma – Kullanma Dengesi Kapsamında İzmir - Özdere –Kalemlik Örneğinde Orman İçi Dinlenme Alanlarının Rekreatif Potansiyelinin Saptanması**, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, İzmir.
- SELÇUK**, Ziya (1997). **Eğitim Psikolojisi**, Ankara: Pegem Yayıncılık.

SEVİM, Neşe (2013). **Boş Zaman ve Eğlence Endüstrisi**, Eskişehir: Açıköğretim Yayınları.

SHAPIRO, Samuel Sanford and Martin B. Wilk (1965). “An Analysis Of Variance Test For Normality (Complete Samples)”. **Biometrika**. 52. 3/4, 591-611.

ŞAHAN, Hasan (2007). **Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Konya.

ŞAHİN, M. Çetin (2003). **G. S. G. M. Merkez Teşkilatında Çalışan Personelin Rekreyona Bakış Açısı İle Rekreatif Spora Katılım İlişkisi**, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Bolu.

ŞAPCILAR, Mustafa Cüneyt, Figen Kalkan ve Ahmet Büyükkşalvarcı (2019). “Akademisyenlerin Rekreatif Faaliyetlere Katılımlarını Engelleyen Faktörlerin Belirlenmesi Turizm Fakülteleri Örneği”, **Uluslararası Akademik Yönetim Bilimleri Dergisi**, 5(7), 9–29.

ŞEN, Semra (2013). “Serbest Zaman, Serbest Zaman Etkinlikleri ve Eğitimdeki Yeri”, **Ekev Akademi Dergisi**, 54.

TABACHNICK, Barbara.G. and Fidell, L.Sanford (2013). **Using Multivariate Statistics** 6th Edition. Boston: Pearson Education.

TEKELİ, İlhan (1998). **Toplum Bilimlerinin Önünü Açmaya İnsan Modellerini Tartışarak Başlamak**, Sosyal Bilimler Yeniden Düşünmek Sempozyum Bildirileri, İstanbul. 223-224.

TEZBAŞARAN, A. Ata (1997). **Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu**, 3.basım, Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

TEZCAN, Mahmut (1984). **Eğitim Sosyolojisi**, Ankara: Çağ Matbaası.

TEZCAN, Mahmut (1991). **Toplumsal ve Kültürel Değişme**, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Yayını.

TEZCAN, Mahmut (1994). **Serbest Zamanların Değerlendirilmesi Sosyolojisi**, 4. Baskı, Ankara: Atilla Kitapevi.

THOMPSON, Edward Palmer (1994). **Teorinin Sefaleti**, (Çev: Fethi Yıldırım), İstanbul: Alan Yayıncılık.

TORKILDSEN, George (1999). **Leisure And Recreation Management**, London: E&FN Spon, 73.

TRIBE, John (1995). **The Economics Of Leisure And Tourism: Environments, Markets And Impacts**. Oxford: Butterworth-Heinemann Ltd. 25.

ÜNLÜ, Pervin (2006). **Sınıf Bilincinin Oluşumunda Kültürel Dinamiklerin Etkisi: Ankara Serpme Sokak Örneği**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

WALLER, Richard (2011) “**The Sociology of Education**”, Studying Education: An Introduction To The Key Disciplines In Education Studies, ed. by Bary Duffour, London.

YAĞMUR, Yenal ve Ebru Tarcan İçigen (2016). “Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Süreci ve Rekreasyon Faaliyetlerinin İncelenmesi Üzerine Bir Çalışma”, **Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi**, Cilt 27, Sayı 2.

YETİM, Azmi (2005). **Sosyoloji ve Spor**, Ankara: Morpa Yayınları.

YETİŞ, Ümit (2008). **Ortaöğretim Öğrencilerinin Boş Zaman Değerlendirme Eğilimleri (Ankara Örneği)**. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara.

YÖRÜKOĞLU, Atalay (2000a). **Değişen Toplumda Aile ve Çocuk**, 4. Baskı. Özgür Yayın Dağıtım, İstanbul.

YÖRÜKOĞLU, Atalay (2000b). **Gelişim İlkeleri ve Çocuk Ruhsal Gelişimi. Ruh Sağlığı ve Hastalıkları**, Ankara: Türkiye Sinir ve Ruh Sağlığı Derneği Yayınları.

YÜCEL, Serap (2003). **Çocukların Kademeli Olarak Sosyalleşmesi ve Bu Sosyalleşme Sürecinde Ailenin Rolüne Yönelik Bir Araştırma**, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

EK-1

Bu anket, öğrencilerin sosyalleşme süreci ve rekreasyon faaliyetlerinin değerlendirilmesi üzerine hazırlanmıştır. Araştırma bilimsel bir nitelik taşıdığından derlenen bilgiler gizli tutulacaktır. Anketi dolduran kişinin kimliği değil, verdiği cevaplar önemlidir. Bilgiler kesinlikle bu çalışma dışında kullanılmayacaktır. Bu yüzden anketin üzerine adınızı yazmayınız. Değerli vaktinizi ayırıp anket sorularını içtenlikle cevapladığınız için şimdiden teşekkür ederim.

Burak PINAROĞLU
Necmettin Erbakan Üniversitesi
Yüksek Lisans Öğrencisi
brkpnroglu@gmail.com

1. **Üniversiteniz :** (Lütfen Belirtiniz).....
2. **Bölümünüz/ Sınıfınız:** (Lütfen Belirtiniz).....
3. **Cinsiyetiniz:** ( ) Erkek ( ) Kadın **Yaşınız:** (Lütfen Belirtiniz).....
4. **İkametgâh Türü :** ( ) Aile/akraba yanı ( ) Yurt ( ) Kira
5. **Aylık geliriniz:** (Lütfen Belirtiniz).....
6. **Ailenizin Mesleği:** (*Anne/Baba* Mesleği Olarak Belirtiniz).....
7. **Bir Haftada Boş Olunan Gün Sayısı (Gün/Hafta):** ( ) 1 ( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 ( ) 5 ( ) 6 ( ) 7
8. **Bir Günde Boş Olunan Saat Sayısı (Saat/Gün):** ( ) 0-2 saat ( ) 3-5 saat ( ) 6-8 saat ( ) 9-11 saat
9. **Boş zamanlarınızı genellikle nasıl değerlendiriyorsunuz? (*Birden fazla seçeneğe cevap verebilirsiniz*)**
  - ( ) Sinema-Tiyatro-Spor Yarışmalarını İzleme ( ) İnternet-Bilgisayar Oyunları ( ) Kafeterya-Pastane
  - ( ) Bilardo-Bowling-Masa Tenisi-Okey-Satranç-Okey ( ) Kütüphane-Kitap Gazete Okuma
  - ( ) Açık Hava ve Park Gezintileri-Piknik ( ) Bilimsel ve Kültürel Toplantılar-Güzel Sanat Etkinlikleri
  - ( ) Tv İzleme-Müzik Dinleme-Spor Yarışmalarını İzleme ( ) Arkadaş Toplantıları-Ziyaretler
  - ( ) Aktif Faaliyet Gerektiren Spor Faaliyetleri ( ) Müzik Aleti Çalma, Solo-Koro-Orkestraya Katılım
  - ( ) Opera-Bale-Konser İzleme ( ) Müze-Tarihi Alan Ziyaretleri
  - ( ) Diğer (Lütfen Belirtiniz).....
10. **Rekreatif faaliyet türünüzü seçmede etkili olan faktörler nelerdir?**

(*Birden fazla seçeneğe cevap verebilirsiniz*)

  - ( ) Kişisel Uygunluk ( ) Zamanının uygun olması ( ) Yerinin uygun olması ( ) Yönlendirme
  - ( ) Yeteneklere uygun olması ( ) Yaşa uygun olması ( ) Maliyetinin yüksek olmaması
  - ( ) Daha önce katılanların tavsiyeleri ( ) Doktor tavsiyesi ( ) TV'deki sağlıklı yaşam programları
  - ( ) Ortam ( ) Ortamda kendini rahat hissetme ( ) Arkadaşlara eşlik etme
  - ( ) Diğer (Lütfen Belirtiniz).....
11. **Rekreasyonel etkinliklerin sizin üzerinizde bıraktığı etki nelerdir?**

(*Birden fazla seçeneğe cevap verebilirsiniz*)

  - ( ) Dinlendirici buluyorum ( ) Eğlenceli ve heyecan verici buluyorum ( ) Eğitici buluyorum
  - ( ) Mutlu edici ve zevk verici buluyorum ( ) Rahatlatıcı ve sıkıntılardan uzaklaştırıcı buluyorum
  - ( ) Sağlığıma olumlu etki yapıyor ( ) Farklı yaşantılar buluyorum ( ) Sosyal statü sağlıyor
  - ( ) İnsanlarla kolay ilişki kuruyorum ve çevrem genişliyor ( ) Derslerime faydası oluyor
  - ( ) Diğer (Lütfen Belirtiniz).....
12. **Rekreasyonel faaliyetlere yeterince katılmama nedenleriniz nelerdir?**
  - ( ) Hangi faaliyetin nasıl ve niçin yapılacağına dair bir bilgim yok.
  - ( ) Faaliyetlere yöneltecek arkadaş ve sosyal teşvike sahip değilim.
  - ( ) Boş zamanları belirli bir faaliyetle doldurmak gibi bir alışkanlığım yok.
  - ( ) Bulduğum çevre bu tür faaliyetlere katılmama engel oluyor.
  - ( ) Etkinliklere katılmama teşvik edici tesis, araç gereç yeterli değil.
  - ( ) Ekonomik durumum yeterli değil.
  - ( ) Diğer (Lütfen Belirtiniz).....

LÜTFEN ARKA SAYFAYA GEÇİNİZ →→→→→→→→

	Kesinlikle Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Ne Katılmıyorum Ne Katılmıyorum(3)	Katılıyorum (4)	Kesinlikle Katılıyorum (5)
1. Olabildiğince kalabalıktan uzak kalmayı tercih ederim.	1	2	3	4	5
2. Toplum içerisinde insanlarla iletişim kurmada seçici davranırım.	1	2	3	4	5
3. İnsanlar toplum içerisinde benimle kolayca diyalog kurabilirler.	1	2	3	4	5
4. Toplumsal olaylarda genellikle topluma liderlik yaparım.	1	2	3	4	5
5. Her türlü sosyal etkinliklere katılmaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5
6. Toplum içerisinde insanlarla tartışmaktan ziyade insanlara yardım etmeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5
7. Toplumsal olaylarda toplumu yönlendirmekte başarılıyım. (Örneğin sömük geçen bir toplantıda yol gösterici rolü)	1	2	3	4	5
8. Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim.	1	2	3	4	5
9. Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissederim.	1	2	3	4	5
10. Toplum içerisinde başkaları ile kolaylıkla iletişim kurarım.	1	2	3	4	5
11. Toplumsal etkinliklere katılan insanlar kendisiyle barışık olur.	1	2	3	4	5
12. Toplumsal etkinliklere katılım ile kişisel beceri ve yeteneklerimi keşfedebilir ve ifade edebilirim.	1	2	3	4	5
13. Toplum içerisinde sevdiğim insanlarla birlikte olduğumda keder ve dertlerimi unuturum.	1	2	3	4	5
14. Toplumda insanların özgürce davranmalarına izin verilse toplumun daha iyi olacağı kanısındayım.	1	2	3	4	5
15. Toplumsal kurallara uymayan insanları haklı görmem.	1	2	3	4	5
16. Toplumsal değerlere bağlı bir kişiliğe sahip birisiyim. (gelenek töre inançlar)	1	2	3	4	5
17. Toplumsal değerlere aykırı davranan bireylerin davranışları beni rahatsız eder.	1	2	3	4	5
18. Toplumsal uzlaşmayı bozan davranış sahiplerine hoşgörülü davranmam.	1	2	3	4	5
19. Aileyle ilgili kararların alınmasında katkıda bulunurum.	1	2	3	4	5
20. Aile büyüklerinin kararlarına her zaman itaat etmekten hoşlanmam.	1	2	3	4	5
21. Ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoş görülü davranır.	1	2	3	4	5
22. Ailenizin değer yargıları ile toplumun değer yargıları arasındaki farklılık beni fazla etkilemez.	1	2	3	4	5
23. Ailem arkadaş çevrem belirlenmesinde etkin rol oynar.	1	2	3	4	5
24. İnsanların benim davranışlarımı yargılamaya ya da yönetmeye çalışmasından rahatsız olurum.	1	2	3	4	5
25. Okul farklı kültürdeki insanların tanışmasını ve böylece toplumsal bütünleşmenin etkin faktörüdür.	1	2	3	4	5
26. Okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar.	1	2	3	4	5
27. Toplumsal aktivitelere katılmakta yaş, cinsiyet ve inanç vb. ayırım yapmaktan hoşlanmam.	1	2	3	4	5
28. Toplum içerisinde başkalarının ihtiyacı olduğu zaman kendime ters düşse de o davranışı yaparım.	1	2	3	4	5
29. Yeni insanlarla tanışıp sosyal aktiviteler yapmaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5
30. Okul farklı insan grupları arasında toplumsal diyalogun ilk adımıdır.	1	2	3	4	5
31. Farklı kültürdeki değer anlayışlarına saygılı davranmayı tercih ederim.	1	2	3	4	5
32. Herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmelidir.	1	2	3	4	5
33. Farklı kültür anlayışları toplumsal barışın temel dinamiğidir.	1	2	3	4	5
34. Bizi diğer kültürlerden farklı kılan değer; farklı kültürlerin barış ve uyum içerisinde yaşamastır.	1	2	3	4	5

LÜTFEN ARKA SAYFAYA GEÇİNİZ →→→→→→→→

EK-2

 <p>KONYA</p>	<p>T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü</p>	 <p>SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ</p>
--	--	--

ÖZ GEÇMİŞ**KİŞİSEL BİLGİLER**

Adı Soyadı : Burak PINAROĞLU

Doğum Yeri : Van

Doğum Tarihi : 08.07.1995

E-mail : brkpnroglu@gmail.com

EĞİTİM BİLGİLERİ

Lise : Mesut Özata Anadolu Lisesi (2009-2013)

Lisans : Selçuk Üniversitesi (2013-2017)

Yüksek Lisans : Necmettin Erbakan Üniversitesi (2017-2020)

İŞ DENEYİMİ

Vanadokya Turizm (2013-2014)

Halley Turizm (2014-2015)

Tatil.com (2015-2018)